

หนังสือเรียนสาระทักษะการเรียนรู้

รายวิชาทักษะการเรียนรู้

(ทร11001)

ระดับประถมศึกษา

(ฉบับปรับปรุง 2560)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ลิขสิทธิ์
เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการ ลำดับที่ 32/2555

หนังสือเรียนสาระทักษะการเรียนรู้

รายวิชาทักษะการเรียนรู้ (ทร11001)

ระดับประถมศึกษา

ฉบับปรับปรุง 2560

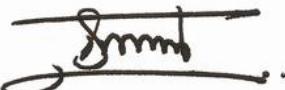
ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 32 /2555

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาอุปกรณ์และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาอุปกรณ์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามหลักปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษาอุปกรณ์ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่มีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

ในปีงบประมาณ 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและปัจจัยสนับสนุนในการแบ่งขันให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่งคั่งและมั่นคง เป็นบุคลากรที่มีวินัย เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น สำนักงาน กศน. จึงได้พิจารณาบทวนหลักการ จุดหมาย มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเนื้อหาสาระ ทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตรการศึกษา นอกรอบระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความสอดคล้องตอบสนองนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งส่งผลให้ต้องปรับปรุงหนังสือเรียน โดยการเพิ่มและสอดแทรกเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับอาชีพ คุณธรรม จริยธรรมและการเตือนภัย เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในรายวิชาที่มีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ยังคงหลักการและวิธีการเดิมในการพัฒนาหนังสือที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ความรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติกรรม ทำแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ มีการอภิปราย และเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม หรือศึกษาเพิ่มเติมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้และสื่ออื่น

การปรับปรุงหนังสือเรียนในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละ สาขาวิชา และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ มาเรียนรู้เพื่อหาให้ครบถ้วนสอดคล้องกับมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดและกรอบ เนื้อหาสาระของรายวิชา สำนักงาน กศน. ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่า หนังสือเรียนชุดนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ครู ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ หากมีข้อเสนอแนะ ประการใด สำนักงาน กศน. ขอน้อมรับด้วยความขอบคุณยิ่ง

(นายประเสริฐ บุญเรือง)

เลขานุการ กศน.

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

โครงการสร้างรายวิชาทักษะการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

บทที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1
บทที่ 2 การใช้แหล่งเรียนรู้	14
บทที่ 3 การจัดการความรู้	37
บทที่ 4 การคิดเป็น	74
บทที่ 5 การวิจัยอย่างง่าย	98
บทที่ 6 ทักษะการเรียนรู้และศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ	104

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระทักษะการเรียนรู้ ระดับปฐมศึกษา เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้นสำหรับ ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษานอกระบบ

ในการศึกษาหนังสือเรียนสาระทักษะการเรียนรู้ ผู้เรียนควรปฏิบัติตามนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาให้เข้าใจในหัวข้อสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และขอบข่าย เนื้อหา

2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียด และทำกิจกรรมตามที่กำหนด แล้ว ตรวจสอบกับแนวตอบกิจกรรมที่กำหนด ถ้าผู้เรียนตอบผิดควรกลับไปศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหา นั้นใหม่ให้เข้าใจก่อนที่จะศึกษาเรื่องต่อไป

3. ปฏิบัติกิจกรรมท้ายเรื่องของแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาในเรื่อง นั้นๆ อีกครั้ง และการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาแต่ละเรื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปตรวจสอบกับครู และเพื่อน ๆ ที่ร่วมเรียนในรายวิชาและระดับเดียวกันได้

4. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 6 บท คือ

บทที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

บทที่ 2 การใช้แหล่งเรียนเรียนรู้

บทที่ 3 การจัดการความรู้

บทที่ 4 การคิดเป็น

บทที่ 5 การวิจัยอย่างง่าย

บทที่ 6 ทักษะการเรียนรู้และศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

โครงสร้างรายวิชาทักษะการเรียนรู้

ระดับประถมศึกษา

สาระสำคัญ

รายวิชาทักษะการเรียนรู้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็นและการวิจัยอย่างง่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช้าถึงและเลือกใช้แหล่งเรียนรู้จัดการความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือชี้นำตนเองในการเรียนรู้ และการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนานร และการพัฒนา 5 ศักยภาพหลักของพื้นที่ ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ คือ กลุ่มอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการและการบริการ ตามยุทธศาสตร์ 2555 กระทรวงศึกษาธิการ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บทที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

- อธิบายความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีการแสดงทางความรู้ด้วยตนเอง
- ปฏิบัติตามขั้นตอนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- เห็นคุณค่าของกิจกรรมการแสวงหาความรู้
- สามารถออกหรือยกตัวอย่างอาชีพในกลุ่มอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการและการบริการ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้

บทที่ 2 การใช้แหล่งเรียนรู้

- ผู้เรียนสามารถบอกระเกทคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้และเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
- ผู้เรียนเห็นคุณค่าแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
- ผู้เรียนสามารถสังเกต ทำตาม กฏ กติกา การใช้แหล่งเรียนรู้
- สามารถบอกระเกทคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการและการบริการ ของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้

บทที่ 3 การจัดการความรู้

1. อธิบายความหมาย กระบวนการชุมชนปัฒนาดิจิทัล กำหนดขอบเขตความรู้จากความสามารถหลักของชุมชน และวิธีการยกระดับขอบเขตความรู้ให้สูงขึ้น
2. ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และสรุปผลการเรียนรู้ ที่บ่งชี้ถึงคุณค่าของกระบวนการจัดการความรู้
3. สามารถสังเกตและทำตามกระบวนการจัดการความรู้ชุมชน
4. สามารถนำกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนไปเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม กับตนเองได้

บทที่ 4 การคิดเป็น

1. อธิบายเรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ได้
2. บอกความสัมพันธ์เชื่อมโยงของความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ ไปสู่กระบวนการ “คิดเป็น” ได้
3. เข้าใจลักษณะของข้อมูลตนเอง และสังคมสิ่งแวดล้อม และสามารถเปรียบเทียบ ความแตกต่างของข้อมูลทั้ง 3 ด้าน
4. เข้าใจ และบอกได้ว่าหลักการคิดเป็น และความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับ 5 ศักยภาพ ของพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ 2555 ของ กระทรวงศึกษาธิการ ในกรอบ “ไปเพิ่มขีดความสามารถประกอบอาชีพ โดยเน้น 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ในระดับท้องถิ่น”

บทที่ 5 การวิจัยอย่างง่าย

1. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการวิจัยได้
2. ระบุขั้นตอนของการทำวิจัยได้
3. อธิบายวิธีเขียนรายงานการวิจัยง่าย ๆ ได้

บทที่ 6 ทักษะการเรียนรู้และศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

1. รู้เข้าใจความหมายตระหนักรเห็นความสำคัญศักยภาพหลักของพื้นที่
2. อธิบายองค์ประกอบของศักยภาพหลักของพื้นที่
3. ยกตัวอย่างอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพหลักของพื้นที่

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

- เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 3 ทักษะพื้นฐานของการศึกษาทำความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบผลสำเร็จ

บทที่ 2 การใช้แหล่งเรียนรู้

- เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
- เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้
- เรื่องที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
- เรื่องที่ 4 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ
- เรื่องที่ 5 การเขียนรายงานการค้นคว้า

บทที่ 3 การจัดการความรู้

- เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ หลักการของการจัดการความรู้
- เรื่องที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้
- เรื่องที่ 3 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยการปฏิบัติการกลุ่ม
- เรื่องที่ 4 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยการสรุปจากกรณีตัวอย่าง
- เรื่องที่ 5 การสร้างองค์ความรู้พัฒนาต่อยอดโดยระดับความรู้
- เรื่องที่ 6 การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่องค์ความรู้

บทที่ 4 การคิดเป็น

- เรื่องที่ 1 ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ด้วยการสรุปจากกรณีตัวอย่าง
- เรื่องที่ 2 “คิดเป็น” และกระบวนการคิดเป็น
- เรื่องที่ 3 ฝึกทักษะการคิดเป็น

บทที่ 5 การวิจัยอย่างง่าย

- เรื่องที่ 1 วิจัยคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร
- เรื่องที่ 2 ทำวิจัยอย่างไร
- เรื่องที่ 3 เก็บรวบรวมการวิจัยอย่างไร

บทที่ 6 ทักษะการเรียนรู้และศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของศักยภาพหลักในการพัฒนาอาชีพ

เรื่องที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

เรื่องที่ 3 ตัวอย่างอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพหลักของพื้นที่

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงาน
2. หนังสือเรียน

บทที่ 1

การเรียนรู้ด้วยตนเอง

สาระสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองรวมทั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้คนเราปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาไม่อาจทำให้บุคคลศึกษาหาความรู้ได้ทั้งหมด การเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ในสังคมปัจจุบัน บุคคลต้องมีความสามารถในการตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ และใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง บุคคลนั้นก็จะสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีการแสวงหาความรู้
2. ปฏิบัติตามขั้นตอนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. เทิ่นคุณค่าของกิจกรรมการแสวงหาความรู้

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 3 ทักษะพื้นฐานของการศึกษาหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบผลสำเร็จ

สื่อการเรียนรู้

1. แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองคืออะไร

เมื่อถูกถ่วงด้วยความต้องการเรียนรู้ บุคคลทั่วไปมักเข้าใจว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามลำพัง โดยไม่ต้องพึ่งพาครูหรือผู้สอนแต่ที่จริงแล้วการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนนั้น หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความต้องการ และความสนใจ มีป้าหมายในการเรียนรู้ และแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบและเป็นผู้ควบคุมการเรียนของตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญอย่างไร

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นแนวทางการเรียนรู้หนึ่งที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบัน และเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสมาชิกในสังคมสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลมีการคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีป้าหมายในการเรียนรู้ที่แน่นอน มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง ไม่พึ่งพาคนอื่น มีแรงจูงใจทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ໄสร์ฟเรียน ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้วิธีเรียน สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าการเรียนรู้ที่มีครูป้อนความรู้ให้เพียงอย่างเดียว การเรียนรู้ด้วยตนเองนับว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีที่สุดซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน ผู้เรียนควรมีลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญดังนี้

1. บุคคลที่เรียนรู้โดยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า มีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจสูงกว่า สามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ได้กว่า และยawn กว่าคนที่เรียนโดยเป็นพี่ยังผู้รับหรือรอการถ่ายทอดจากครู

2. การเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติ ทำให้บุคคลมีทิศทางของการบรรลุวัตถุประสงค์จากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง คือ เมื่อตอนเด็ก ๆ เป็นธรรมชาติ ที่จะต้องพึ่งพิงผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดู และตัดสินใจแทนให้ เมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพิงผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง

3. การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับพัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา เช่น หลักสูตร ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ มหาวิทยาลัยเปิดล้วนเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้เอง

4. การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้มุขย์อยู่รอด การมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

การเรียนรู้ด้านตนเอง เป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียน มีความตั้งใจและมีแรงจูงใจสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นมากขึ้น มีการปรับพฤติกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้รู้จักเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ ปรับและประยุกต์ใช้วิธีการแก้ปัญหาของตนเอง จัดการกับปัญหา ได้ดีขึ้น และสามารถนำประโยชน์ของการเรียนรู้ไปใช้ได้และยาวนานขึ้น ทำให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จในการเรียน

รายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้

คงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง กือข้อใด

- ก. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องศึกษาเรียนรู้ ด้วยตนเองตามลำพัง
- บ. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มตามที่ครูหรือบุคคลอื่น บอกหรือแนะนำ
- ค. กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำการศึกษากันคัวคัวด้วยตนเองตามลำพัง โดยไม่พึ่งพาครูหรือผู้สอน

Ⓐ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการและความถนัด

2. การเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญอย่างไร

- ก. เป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ของการเรียนรู้ ทั้งหมด
- บ. เป็นการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ค. เป็นการเรียนรู้ จำเป็นต้องเกิดในสถานศึกษาเท่านั้น
- ง. เป็นการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถโดยไม่ต้องพึ่งพาใคร

เรื่องที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีลักษณะอย่างไร

การปฏิบัติการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีประสิทธิภาพ และให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการที่ผู้เรียน ได้กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองแล้วหรือยัง และที่สำคัญเป้าหมายในการเรียนรู้ดังกล่าว ต้องมีความชัดเจนด้วย

สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ทุกคนย่อมมีเป้าหมายในการศึกษาคล้ายคลึงกัน คือ เพื่อให้ได้รับความรู้ การสำเร็จการศึกษา การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน แต่ เป้าหมายดังกล่าวนั้นเป็นเป้าหมายระยะยาวยิ่ง ให้เกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น ผู้เรียนที่ต้องการให้ตนเอง ประสบความสำเร็จในการเรียน จึงควรแบ่งเป้าหมายระยะยาวยออกเป็นเป้าหมายระยะสั้นหรือเป้าหมายย่อย ๆ ที่กำหนดให้แต่ละช่วงเวลา ของการปฏิบัติกรรมการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องกัน

เป้าหมายในการเรียนรู้ ของแต่ละบุคคลนั้น เปรียบเสมือนกับ การเดินทางจากสถานที่แห่งหนึ่งไปยัง สถานที่อีกแห่งหนึ่งนั้น อาจจะมีเส้นทางของการเดินทางให้เลือกเดิน ได้หลายเส้นทาง ที่ผู้เดินทางสามารถ ที่จะเลือกเดินตามเส้นทางที่ตนเลือกได้

การวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรทำอย่างไร

การเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น ผู้เรียนจะต้องลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา ซึ่งครอบคลุมทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกตามโครงสร้างหลักสูตร คือ จะต้องเรียนวิชาบังคับ จำนวน 36 หน่วยกิต วิชาเลือก วิชาเลือก จำนวน 12 หน่วยกิต รวมทั้งหมด 48 หน่วยกิต และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) จำนวน 200 ชั่วโมง ทั้งนี้ ในแต่ละภาคเรียน ผู้เรียน สามารถลงทะเบียนได้ภาคเรียนละ ไม่เกิน 14 หน่วยกิต การที่จะศึกษาให้จบหลักสูตร ได้อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นในการที่จะวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน

ดังนั้น ผู้เรียนควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ประกอบในการวางแผนการเรียนรู้ของตนดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรเริ่มจากการที่ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อการพัฒนาทักษะ ความรู้ สำหรับการพัฒนาชีวิต และอาชีพของตนเอง

2. การเตรียมตัวของผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งศึกษารายละเอียดคำอธิบายรายวิชา ของรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน

3. ผู้เรียนควรเลือกและจัดเนื้อหา ของแต่ละรายวิชาด้วยตนเอง ตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง และกำหนดตัวชี้วัดที่ระบุไว้ใน รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา ว่าจะให้บรรลุผลในด้านใด เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ แล้ว และมีความคิดเห็นหรือเจตคติในการนำไปใช้ กับชีวิต และชุมชน สังคมด้วย

4. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจจะขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครุหรือเพื่อนในลักษณะของการร่วมมือกันทำงาน ได้เช่นกัน

5. การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรเป็นการประเมินร่วมกัน ระหว่างครุ และผู้เรียน โดยร่วมกันตั้งเกณฑ์การให้คะแนน ร่วมกัน

ในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนควรตั้งคำถามในการถามตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบ สำหรับการวางแผน การเรียนรู้ของตน ดังนี้

1. จะเรียนรู้อย่างไร และเมื่อใดจึงเรียนรู้ได้เร็วที่สุด
2. จะมีวิธีการอะไรในการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ
3. จะใช้นั่งสื้อ หรือแหล่งข้อมูลอะไรบ้าง
4. จะกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ ในการเรียนรู้ ของตนอย่างไร
5. จะคาดหวังความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่จะให้เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างไร
6. จะประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง อย่างไร
7. จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าตนเองประสบความสำเร็จ

การเป็นผู้ที่มีการวางแผนการเรียนรู้ของตนนั้น ผู้เรียนต้องรู้ ความต้องการในการเรียนรู้ ของตนเอง มีการวางแผนจุดมุ่งหมายที่สอดคล้อง กับความต้องการนั้น และการวางแผน ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของการเรียนรู้ โดยใช้ประโยชน์จาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตน

เรื่องที่ 3 ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิค ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นการแสดงออกของผู้เรียน ในการปฏิบัติ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ใหม่เพิ่มเติม จากการคิด ศึกษา ทดลอง ค้นคว้า และปฏิบัติด้วยตนเอง ที่เชื่อมสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่ ทำการศึกษาจากแหล่งรวมความรู้ต่าง ๆ ตามความสนใจหรือความต้องการของตนเอง โดยมีวิธีการค้นคว้าหาความรู้จากการกำหนดเป้าหมายในการสืบค้นความรู้ การวางแผนในการสืบค้นความรู้ การดำเนินการสืบค้นความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้ การดำเนินการสืบค้นความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้ การบันทึกจัดเก็บและสรุปผลจากการสืบค้นความรู้ โดยอาจปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครูหรือบุคคลอื่น

การส่งเสริมทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผู้เรียนควรฝึกตนเอง ดังนี้

1. ฝึกให้มีนิสัยรักการอ่าน ช่างจด - จำ และบันทึกกิจกรรมการอ่านซึ่งสามารถจัดทำได้ในหลาย ๆ การเรียนรู้
2. เป็นคนช่างสังเกต เพราะถือว่าการสังเกตช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ และเข้าใจได้ดีพอ ๆ กับการเรียนรู้โดยวิธีอื่น
3. ฝึกให้รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ โดยดำเนินกิจกรรมการค้นคว้ามาก ๆ หนังสือจะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะช่วยให้การฝึกซึ้งได้ผล
4. ฝึกค้นคว้าจากปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจ และเกี่ยวข้องกับตน
5. ฝึกหาคำตอบจากคำถามต่าง ๆ
6. ศึกษาข้อความหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับวิธีการแสวงหาความรู้ให้ตนเองได้อ่านอย่างสมำเสมอ

การส่งเสริมให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผู้เรียนจะต้องฝึกฝนให้มีนิสัยรักการอ่าน ช่างสังเกต ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รู้จักตั้งคำถาม และฝึกการหาคำตอบจากคำถามต่าง ๆ อย่างมีระบบ

กิจกรรมที่ 1 ท่านคิดอย่างไรกับคำกล่าวข้างล่างนี้ โปรดอธิบาย
“การพูดเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุดของคนเรา ก่อนที่เราจะพูดอะไรออกไปนั้น เราจะเป็นนายคำพูด แต่เมื่อเราได้พูดออกไปแล้ว คำพูดเหล่านั้นก็กลับมาเป็นนายเรา”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การพูดเป็นวิธีการสื่อสารที่มุ่งยั่งกันมานานนับพันปี และในโลกนี้คงไม่มีเครื่องมือสื่อสารใดที่สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและสิ่งต่าง ๆ ในใจเราได้ดีเท่าคำพูด ถึงแม้ว่าปัจจัยเทคโนโลยีในการสื่อสารจะได้รับการพัฒนาไปถึงไหน ๆ แล้วก็ตาม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็ เพราะว่าการพูดไม่ใช่แต่เพียงเสียงที่เปล่งออกไปเป็นคำ ๆ แต่การพูดยังประกอบไปด้วย น้ำเสียง สูง - ต่ำ จังหวะช้า - เร็ว และท่าทางของผู้พูดที่ทำให้การพูดมีความซับซ้อนและมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเครื่องมือสื่อสารใด ๆ

การพูดนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคม คือ สามารถให้หักมุมและโทยแก่ตัวผู้พูดได้ นอกจากนี้การพูดยังเป็นอาชูในการสื่อสารที่คนส่วนใหญ่ชอบใช้มากกว่าการฟังและการเขียน เพราะคิดว่าการพูดได้มากกว่าคนอื่นนั้นจะทำให้ตนเองได้เบริญ ได้ประโยชน์ แต่ทั้ง ๆ ที่คิดอย่างนี้หลายคนก็ยังพัฒนาไปสู่ความหมายนั้นได้ด้วยปากเข้าทำงานของปากพาง ซึ่งเหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะรู้กันแต่เพียงว่าคนอย่างพูด โดยไม่คิด ก่อนพูดไม่รู้ว่าการพูดที่จะให้คุณแก่ตนเอง ได้นั้นควรมีลักษณะดังนี้

- ถูกจังหวะเวลา	- ภาษาเหมาะสม
- เนื้อหาชวนคิดตาม	- น้ำเสียงชวนฟัง
- ภารยาท่าทางดี	- มีอารมณ์ขัน
- ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม	- เป็นธรรมชาติและเป็นตัวของตัวเอง

กิจกรรมที่ 2 คุณเป็นผู้ฟังที่ดีหรือเปล่า

ให้ตอบแบบทดสอบต่อไปนี้ ด้วยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบทางด้านขวา เพื่อประเมิน
ว่าคุณเป็นผู้ฟังได้ดีแค่ไหน

ลักษณะของการฟัง	ความบ่อຍครั้ง				
	เสมอ	ส่วนใหญ่	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
1. ปล่อยให้ผู้พูดแสดงความคิดเห็นของเขางานจนโดยไม่ขัดจังหวะ					
2. ในประชุมหรือระหว่างโทรศัพท์ มีการจดโนําตัวสาระสำคัญของสิ่งที่ได้ยิน					
3. กล่าวทวนรายละเอียดที่สำคัญของการสนทนากับผู้พูด เพื่อให้แน่ใจว่าเรา เข้าใจถูกต้อง					
4. พยายามตั้งใจฟัง ไม่ว่าอกแวงไปกิจเรื่องอื่น					
5. พยายามแสดงทำทีว่าสนใจในคำพูดของผู้อื่น					
6. รู้ดีว่าตนเองไม่ใช่นักสื่อสารที่ดี ถ้าผู้พูดแต่เพียงผู้เดียว					
7. แม้ว่ากำลังฟังก็แสดงอาการต่าง ๆ เช่น ตาม จดสรุปสิ่งที่ได้ฟังกล่าว ทวนประเด็นสำคัญ ๆ ฯลฯ					
8. ทำท่าต่าง ๆ เมื่ອินกำลังฟังอยู่ในที่ประชุม เช่น ผงศรีษะเห็นด้วยมองตา ผู้พูด ๆ ฯลฯ					
9. จดโนําตัวกับรูปแบบของการสื่อสารที่ไม่ใช่คำพูดของคู่สนทนา เช่น ภาษาถาย น้ำเสียง เป็นต้น					
10. พยายามที่จะไม่แสดงอาการก้าว้าวหรือตื่นเต้นเกินไปถ้ามีความคิดเห็น ไม่ตรงกับผู้พูด					

คำตอบทั้ง 5 คำตอบ (ในแต่ละช่อง) มีคะแนนดังนี้

เสมอ	= 5 คะแนน	นาน ๆ ครั้ง	= 2 คะแนน
ส่วนใหญ่	= 4 คะแนน	ไม่เคย	= 1 คะแนน
บางครั้ง	= 3 คะแนน		

นำคะแนนจากทั้ง 10 ข้อมารวมกัน เพื่อดูว่าคุณจัดอยู่ในกลุ่มนักฟังประเภทไหนใน 3 กลุ่มต่อไปนี้

40 คะแนนขึ้นไป จัดว่าคุณเป็นนักฟังขั้นยอด

25 - 39 คะแนน คุณเป็นนักฟังที่ดีกว่านักฟังทั่ว ๆ ไป

ต่ำกว่า 25 คะแนน คุณเป็นผู้ฟังที่ต้องพัฒนาทักษะการฟังเป็นพิเศษ

แต่ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มไหนก็ตาม คุณควรจะพัฒนาทักษะในการฟังของคุณอยู่เสมอ เพราะว่าผู้ส่งสาร (ทั้งคนและอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ) นั้นมีการเปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา

กิจกรรมที่ 3 “ถ้า..... คุณ.....”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการคิดและการให้เหตุผล

แนวคิด

ทักษะการคิดด้วยวิธีการที่มีเหตุผลองรับ มีความสำคัญในการใช้ประกอบการแสวงหาความรู้หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้
 1. ถ้าท่าน มีโอกาสในการเลือกที่จะประกอบอาชีพได้ท่านปรารถนาจะประกอบอาชีพอะไร เพราะอะไร
 2. ถ้าท่าน ขออะไรได้หนึ่งอย่าง ท่านปรารถนาจะขออะไร
 3. ถ้าท่าน ต้องการบอกเกี่ยวกับตัวท่านด้วยคำเพียงคำเดียวคำว่าอะไร เพราะอะไร
 4. ถ้ามีอะไรในตัวท่านที่อยากจะเปลี่ยนสิ่งนั้นคืออะไร เพราะอะไร
 5. ท่านได้ประโยชน์อะไรจากการใช้เหตุผล

กิจกรรมที่ 4 “นักแสวงหา”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีแสวงหาข้อมูลโดยวิธีการที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีแสวงหาข้อมูลโดยวิธีการที่หลากหลาย

แนวคิด

การที่ผู้เรียนจะเป็นคนที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งที่เชื่อถือได้ และเชื่อถือไม่ได้ การพิจารณาข้อมูลจากหลายแหล่ง และเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งมีความสำคัญ

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เรียนอธิบายประเด็นต่อไปนี้
 1. ถ้าผู้เรียนต้องการทราบข่าวสารต่าง ๆ ผู้เรียนต้องหาข่าวสารข้อมูลได้จากที่ใดบ้าง
 2. ให้ผู้เรียนมีวิธีการที่จะแสวงหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างไร
 3. ให้ผู้เรียนบอกแหล่งแสวงหาข้อมูลภายในชุมชน
 4. ท่านได้ประโยชน์การแสวงหาข้อมูลอย่างไรบ้าง

กิจกรรมที่ 5 นักจดบันทึก

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการจดบันทึกข้อมูล

แนวคิด

การจดบันทึกข้อมูลเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคล สามารถจดจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี คำชี้แจง

- ให้ท่านเลือกประเภทของชื่อต่าง ๆ ที่ท่านจะเขียนมาให้ได้มากที่สุด

ตัวอย่าง ประเภทของชื่อที่เข้าใจได้คือ ชื่อสัตว์

- หมู
- สุนัข
- แมว
-

ประเภทของชื่อที่เข้าใจได้คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ให้ท่านอธิบายสรุป ความสำคัญของการจดบันทึก ว่าการจดบันทึกมีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 6

“คุณค่าแห่งตน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง และสร้างความภูมิใจในตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระบุปัจจัยที่มีผลทำให้ตนได้รับความสำเร็จ และความต้องการความสำเร็จ รวมทั้งความคาดหวังที่จะได้รับความสำเร็จอีกในอนาคต

แนวคิด

ทุกคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตนเอง การมองเห็นถึงความสำเร็จของตนจะนำไปสู่การรู้จักคุณค่าแห่งตน และถ้ามีโอกาสนำเสนอถึงความสามารถและผลสำเร็จในชีวิตของผู้อื่น ได้ทราบในโอกาสที่เหมาะสม จะทำให้คนเราเกิดความภูมิใจ กำลังใจเจตคติที่ดี เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และความต้องการประสบความสำเร็จ ต่อไปอีกในอนาคตความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างแท้จริงเป็นการเห็นคุณค่าคุณประโยชน์ในตนเองเข้าใจตนเอง รับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่ตนเป็นเจ้าของ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล เห็นคุณค่าการยอมรับของผู้อื่น สามารถพัฒนาตนเองนั้น ในด้านส่วนตัว ยอมรับ ยกย่อง ศรัทธาในตัวเองและผู้อื่นทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นความรู้สึกไว้วางใจตนเอง สามารถยอมรับในจุดบกพร่อง จุดอ่อนแองของตนและพยายามแก้ไขรวมทั้งยอมรับความสามารถของตนเอง ในบางครั้ง และพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นการทำอะไรผลผลลัพธ์ที่สามารถยอมรับได้อย่างแท้จริงและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เรียนเขียนความสำเร็จที่ภาคภูมิใจในชีวิตในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 1 เรื่องและตอบคำถามในประเด็น

1.1 ความรู้สึกเมื่อประสบความสำเร็จ

1.2 ปัจจัยที่มีผลทำให้ตนได้รับความสำเร็จ

2. ให้ผู้เรียนเขียนเรื่องที่มีความมุ่งหวังที่จะให้สำเร็จในอนาคตและ คาดว่าจะทำได้จริงจำนวน 1 เรื่อง และตอบคำถามในประเด็น “ปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้ความคาดหวังได้รับความสำเร็จในอนาคต”

บทสรุปของกิจกรรม

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองของบุคคลที่มีต่อตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ มีความเชื่อมั่นนับถือตนเอง และการมีความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถจัดเวลาในการเรียนรู้ได้มีระเบียบวินัยต่อตนเอง มีความรู้ในด้านความจำเป็นในการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มีความคิดเห็นต่อตนเอง เป็นผู้ที่มีความอياกับอยากเห็น

แบบประเมินตนเองหลังเรียน

บทสรุปห้องที่ได้จากการเรียนรู้

1. สิ่งที่ท่านประทับใจในการเรียนรู้สาระที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหา/ อุปสรรคที่พบในการเรียนรู้สาระที่ 1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....

แบบวัดระดับการเรียนด้วยตนเองของผู้เรียน

คำชี้แจง แบบวัดนี้เป็นแบบวัดระดับการเรียนด้วยตนเองของผู้เรียน มีจำนวน 7 ข้อ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความเป็นจริงของท่าน

1. การวินิจฉัยความต้องการเนื้อหาในการเรียน

- ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชาเท่านั้น
- ครูนำเสนอนิءือหาอื่น นอกเหนือจากคำอธิบายรายวิชา
- ผู้เรียนได้เสนอเนื้อหาอื่นเพื่อเรียนเพิ่มเติม
- นอกเหนือจากคำอธิบายรายวิชา
- ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในการเรียนเอง

5. การดำเนินการเรียน

- ผู้เรียนดำเนินการเรียนตามแนวทางที่ครูกำหนด
- ผู้เรียนดำเนินการเรียนตามแนวทางที่ครูให้ผู้เรียนเลือกเรียนเพิ่มเติม แล้วให้ผู้เรียนปรับ
- ผู้เรียนดำเนินการเรียนตามแนวทางที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดกับครู

2. การวินิจฉัยความต้องการวิธีการเรียน

- ครูเป็นผู้กำหนดว่าจะจัดการเรียนการสอนวิธีใด
- ครูนำเสนอวิธีการเรียนการสอน แล้วให้ผู้เรียนเลือก
- ผู้เรียนร่วมกับครุกำหนดวิธีการเรียนรู้
- ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการเรียนรู้เอง

6. การแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียน

- ครูเป็นผู้จัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนให้ผู้เรียน
- ครูเป็นผู้จัดหาแหล่งทรัพยากรการเรียน แล้วให้ผู้เรียนเลือก
- ผู้เรียนร่วมกับครุหาแหล่งทรัพยากรการเรียนร่วมกัน
- ผู้เรียนเป็นผู้หาแหล่งทรัพยากรการเรียนเอง

3. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

- ครูเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
- ครูนำเสนอจุดมุ่งหมายในการเรียนแล้วให้ผู้เรียนเลือก
- ผู้เรียนร่วมกับครุกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

7. การประเมินการเรียน

4. การวางแผนการเรียน

- ผู้เรียนไม่ได้เขียนแผนการเรียน
- ครูนำเสนอแผนการเรียนแล้วให้ผู้เรียนนำไปปรับแก้
- ผู้เรียนร่วมกับครุวางแผนการเรียน
- ผู้เรียนวางแผนการเรียนเอง โดยการเขียนสัญญาการเรียน ที่ระบุจุดมุ่งหมายการเรียน วิธีการเรียนแหล่งทรัพยากร การเรียน วิธีการประเมินการเรียนและวันที่จะทำงานเสร็จ

- ครูเป็นผู้ประเมินการเรียนของผู้เรียน
- ครูเป็นผู้ประเมินการเรียนของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประเมินการเรียนของตนเองด้วย
- มีการประเมินโดยครู ตัวผู้เรียนเองและเพื่อน
- ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินการเรียนของตนเอง

กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยทักษะและความรู้ บางอย่าง ผู้เรียนควรได้มีการตรวจสอบพฤติกรรม ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

บทที่ 2

การใช้แหล่งเรียนรู้

สาระสำคัญ

การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีองค์ความรู้ที่เรียกว่าแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้ถึงการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาจากการแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ เรียนรู้ได้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดโลกทัศน์กว้างขวางมากยิ่งขึ้นกว่าการเรียนจากการพนักลุ่มในห้องหรือการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถบอกประเภทคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้และเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
2. ผู้เรียนเห็นคุณค่าแห่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
3. ผู้เรียนสามารถสังเกต ทำความ กว้าง กติกา การใช้แหล่งเรียนรู้

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
- เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้
- เรื่องที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
- เรื่องที่ 4 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ
- เรื่องที่ 5 การเขียนรายงานการค้นคว้า

เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ความรู้มีเกิดใหม่และพัฒนาตลอดเวลาประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เผยแพร่สื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วต่อเนื่องและตลอดเวลา มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้สอดคล้องกับกลุ่มคนที่ไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ในห้องเรียนย่อมไม่ทันเหตุการณ์และเพียงพอ ต้องมีการเรียนรู้ทุกรูปแบบด้านในไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีสาระเนื้อหาที่เป็นข้อมูลความรู้หรือองค์ความรู้ เป็นแหล่งให้ความรู้ ประสบการณ์สิ่งแปลูกใหม่ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงจะทำให้เรียนรู้ได้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แหล่งสถานที่ บริเวณ ที่มีองค์ความรู้ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้เรียกว่า “แหล่งเรียนรู้”

ความหมายของ “แหล่งเรียนรู้”

แหล่ง หมายถึง ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ศูนย์รวม บ่อเกิด แห่ง ที่
เรียนรู้ หมายถึง เข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประสบการณ์
แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ศูนย์รวม บ่อเกิด แห่ง ที่ ที่มีสาระเนื้อหาที่เป็นข้อมูล
ความรู้หรือองค์ความรู้

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนหาความหมายของ “แหล่งเรียนรู้” จากหนังสือในห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต คละ 1 ความหมาย แล้วนำมาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน อกิจกรรมและสรุปความหมายเป็นของกลุ่มแล้วรายงานหน้าชั้นเรียน

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในยุคความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังต่อไปนี้

1. เป็นแหล่งที่มีสาระเนื้อหา ที่เป็นข้อมูลความรู้ให้มนุษย์เกิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลกว่าเดิม ช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องสำคัญ ช่วยยกระดับความทะเยอทะยานของผู้ศึกษาจากการนำเสนอสาระความรู้ หรือภาพในอุดมคติ หรือเสนอผลสำเร็จและความก้าวหน้าของงานหรือชีวิตงาน หรือเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้

2. เป็นสื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ให้ทั้งสาระ ความรู้ ก่อให้เกิดทักษะและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแหล่งช่วยเสริมการเรียนรู้ของการศึกษาประเภทต่าง ๆ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่บุคคลทุกเพศ วัย ทุกระดับความรู้ ความสามารถ เรียนรู้ได้ ด้วยตนเองตลอดเวลา โดยไม่จำกัด
5. เป็นแหล่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปปฏิสัมพันธ์ในการหาความรู้จากแหล่งกำเนิด หรือ แหล่งต้นของความรู้ เช่น จากโบราณสถาน โบราณวัตถุ พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตามธรรมชาติของสัตว์ เป็นต้น
6. เป็นแหล่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปปฏิสัมพันธ์ให้เกิดประสบการณ์ตรง หรือ ลงมือปฏิบัติได้จริง เช่น การประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ การซ่อมเครื่องยนต์ เป็นต้น ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสนใจ ความสนใจ
7. เป็นแหล่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปปฏิสัมพันธ์ให้เกิดความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ที่ ได้รับการคิดกันขึ้น และยังไม่มีของจริงให้เห็น เช่น การคุกภาพนตร์ วีดีทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ในเรื่อง เกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดกันส่งต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่
8. เป็นแหล่งส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในท้องถิ่นกับผู้เข้าศึกษา ในการทำ กิจกรรมร่วมกัน ช่วยสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วม เกิดความตระหนัก และ เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้
9. เป็นสิ่งที่ช่วยเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ แนวความคิดใหม่ เกิด จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์กับผู้เรียน
10. เป็นการประหยัดเงินของผู้เรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 - 10 คน อกิจกรรมถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้และรายงานเป็นกลุ่มน้ำหน้าชั้นและ ส่งรายงานครู

เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้

นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยมีแหล่งเรียนรู้ได้แก่ บ้าน วัด และวัง ผู้ถ่ายทอดความรู้ในบ้านมีพ่อแม่ และผู้ใหญ่ในบ้าน ในวัดจะมีพระ และในวังจะมีผู้รู้ นักประชัญ ราชบันทิตในด้านต่าง ๆ

สมัยพ่อขุนรามคำแหง ได้ทรงสร้างพระแท่นนังคศิลาไว้ในคงตามเพื่อให้เป็นสถานที่สอนหนังสือและธรรมะแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป เป็นที่นัดพบระหว่างผู้รู้และผู้ฝรั่ง เป็นการจัดสั่งแวดล้อมในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยมีสื่อความรู้ที่ใช้กันได้แก่ ใน alan สมุดไทยและหลักศิลชาเริก

สมัยกรุงศรีอยุธยา แหล่งความรู้ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว นอกจากมีบ้านและวัดและวังแล้ว ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการสร้างโบสถ์ฝรั่งหลายแห่ง มีการตั้งโรงเรียนมิชชันนารี มีการตั้งโรงเรียนสอนสามเณร ในการเรียนรู้ นอกจากมีครูเป็นผู้สอนแล้ว ยังมีการเล่านิทานและวรรณกรรมเป็นสื่อในการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แหล่งความรู้ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการตั้งโรงพิมพ์ขึ้นมาหลายแห่ง มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ฉบับแรกของไทย มีการตั้งโรงพยาบาล มีพระราชบรมเทศนาพร้อมกับสอนหนังสือวิชาการต่าง ๆ แก่ประชาชนทั้งหลาย มีการพัฒนาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ) ให้เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย โดยการจารึกวิชาหนังสือ วิชาแพทบี้ วิชาต่าง ๆ ศาสตราศตร์ และวิชาต่าง ๆ ไปลงบนแผ่นศิลา ประดับไว้ตามกำแพงและบริเวณวัด มีทั้งภาพเขียน รูปปั้นและพีชสมุนไพรต่าง ๆ ประกอบคำอธิบาย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาด้วยตนเอง

สมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปูจุจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการปฏิรูปการจัดการศึกษาริ้งยิ่งใหญ่ แหล่งความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบอัชญาศัยหรือแบบไม่เป็นทางการนั้น ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ที่จะปรับตัวรับกับระบบจักรวรรดินิยมตะวันตก จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศไทย และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทหลักในการให้การศึกษาแก่คนไทย ส่วนแหล่งความรู้ประเภทสื่อได้มีการพัฒนาหนังสือแบบเรียน หนังสือพิมพ์ รายวันจำนวนเกือบ 30 ฉบับ มีหนังสือนิตยสาร วารสารต่าง ๆ มีภาพนิทรรศ และมีห้องสมุด นอกจากนี้ยังมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ความรู้อีกด้วย แหล่งความรู้เหล่านี้ได้รับการพัฒนาเรื่อย ๆ

ปัจจุบันมีสื่อหลากหลายประเภทมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ได้ทั่วโลก เพราะมีการพัฒนาระบบดาวเทียม มีการพัฒนาระบบโทรศัพท์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุทัศน์ ซีดี ต่าง ๆ อย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน

กิจกรรม

ใบงานการสำรวจแหล่งเรียนรู้

1. ชื่อแหล่งเรียนรู้
2. ที่ตั้ง/ที่อยู่/เลขที่ หมู่ที่ ชื่อหมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัด

โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร

เว็บไซต์ (ถ้ามี).....

3. เจ้าของ/ผู้ครอบครอง/ผู้จัดการแหล่งเรียนรู้

ส่วนราชการ	วัด	โบสถ์	มัสยิด	เอกชน	ชุมชน
องค์กรชุมชน	อื่นๆ	(ระบุ)			

4. ชื่อบุคคลของแหล่งเรียนรู้สำหรับติดต่อ

สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์

5. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

☐ ห้องสมุด	☐ พิพิธภัณฑ์	☐ โบราณสถาน	☐ ศาสนสถาน
☐ อนุสาวรีย์	☐ หอศิลป์	☐ ศูนย์วัฒนธรรม	☐ ศูนย์ข้อมูลห้องถิน
☐ แหล่งทัศนกรรม	☐ แหล่งเรียนรู้ศึกษา	☐ แหล่งเรียนรู้ในห้องถิน	☐ แหล่งฝึกอบรม
☐ อุทยานวิทยาศาสตร์	☐ ศูนย์วิทยาศาสตร์	☐ พิพิธภัณฑ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	
☐ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	☐ หมู่บ้าน/ชุมชนโบราณ	☐ ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริฯ	
☐ สวนสัตว์	☐ สวนพฤกษศาสตร์	☐ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	
☐ สวนสาธารณะ	☐ สวนเกษตร	☐ สวนสนุก	☐ สวนสมุนไพร
☐ อุทยาน	☐ สวนอุ�ยาน	☐ แหล่งท่องเที่ยว	☐ สื่อสารมวลชน
☐ สื่อพื้นบ้าน	☐ โรงละคร	☐ ศูนย์กีฬา	☐ แหล่งนันทนาการ
☐ ศูนย์การค้า/ตลาด	☐ สถานประกอบการ	☐ สถาบันการศึกษา	☐ ศูนย์ข้อมูล
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)			

6. ความรู้ที่สามารถเรียนได้จากแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ (เรียงตามลำดับความสำคัญและความโดยเด่น 3 ลำดับ)

1..... 2..... 3.....

ผู้บันทึก วันที่ เดือน พ.ศ.

เรื่องที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ

การแบ่งประเภทของแหล่งเรียนรู้ มีผู้รู้ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่ กับปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง อาทิ แหล่งกำเนิด ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ วัตถุประสงค์การจัดตั้ง และกลุ่มเป้าหมายของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้แบ่งตามลักษณะกายภาพและวัตถุประสงค์ เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบริการข้อมูล ได้แก่ ห้องสมุด อุทยานวิทยาศาสตร์ สูนย์วิทยาศาสตร์ สูนย์การเรียน สถานประกอบการ

2. กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสรณ์สถาน อนุสาวรีย์ สูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ ศาสนสถาน เป็นต้น

3. กลุ่มข้อมูลท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญา ประชัญชาติบ้าน สือบื้อบ้าน แหล่งท่องเที่ยว

4. กลุ่มสื่อ ได้แก่ วิทยุ วิทยุชุมชน หอกระจายเสียง โทรทัศน์ เคเบิลทีวี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book)

5. กลุ่มสันทนาการ ได้แก่ สูนย์กีฬา สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ สูนย์นันทนาการ เป็นต้น
ประเภทของแหล่งเรียนรู้ จำแนกตามลักษณะ มี 6 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่ให้ผู้สนใจหรือผู้ต้องการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งผู้อาชีวโสที่มีประสบการณ์ พัฒนาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชัญชาติบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน และภูมิปัญญาไทย

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและให้ประโยชน์ ต่อมนุษย์ เช่น ดิน น้ำ อากาศ พืช สัตว์ ป่าไม้ แร่ธาตุ เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ เช่น อุทยาน วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ สูนย์ศึกษาธรรมชาติ

3. แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและสถานที่ หมายถึง อาคาร ลิ้งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศาสนสถาน สูนย์การเรียน พิพิธภัณฑ์ สถานประกอบการ ตลาด นิทรรศการ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ หมายถึง สิ่งที่ดัดต่อให้ถิงกันหรือขักนำเสนอให้รู้จักกัน ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด เนื้อหา ความรู้ ทักษะและเจตคติ ไปสู่ทุกพื้นที่ของโลกอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีทั้งภาพและเสียง

5. แหล่งเรียนรู้ประเภทเทคนิคสิ่งประดิษฐ์คิดค้น หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นหรือทำการพัฒนาปรับปรุง ช่วยให้มนุษย์เรียนรู้ถึงความก้าวหน้า เกิดจินตนาการแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ทั้งความคิด และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ

6. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติการด้านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติงานของหน่วยราชการ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนาสภาพต่าง ๆ ในท้องถิ่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม อาทิ ประเพณีงานทอดกฐิน งานบุญ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบบของประชาธิบัติ การรณรงค์ความปลอดภัยของเด็กและสตรีในท้องถิ่น

ภาพจาก <http://play.kapook.com/>

ภาพจาก <http://www.moohin.com>

ภาพจาก <http://www.kaoyai.info/>

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัดประเภทตามลักษณะ 6 ประเภท จัดทำเป็นรายงานสั่งครุ

เรื่องที่ 4 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ

แหล่งเรียนรู้ ในที่นี่จะกล่าวถึงเฉพาะแหล่งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด 3 ประเทศ คือ 1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล 2. ศูนย์การเรียนชุมชน(สังกัด สำนักงาน กศน.) 3. ห้องสมุดประชาชน

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

ภูมิปัญญาไทยเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับบุคคลอื่น และคนกับสิ่งหนึ่งอื่นของธรรมชาติ ทำให้เกิดความคิด ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กัน คนไทยควรคำนึงถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ยกย่องส่งเสริมผู้ทรงภูมิปัญญา สามารถเผยแพร่ความรู้ และดำรงรักษาเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรีของชาติไทยไว้

ประเทศไทยได้ประกาศยกย่อง ภูมิปัญญาไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม และคนดีศรีสังคม เป็นต้น ปราษฎาไทยที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ยูเนสโก ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระปูชนียอดีศักดิ์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรา牟ตติวงศ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธออกรุณราชานุภาพ และสุนทรภู่ เป็นต้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย มีความเชื่อศรัทธาสืบต่อกันมาเป็นพื้นฐาน ประชาชนชาวไทยจึงควรสนใจศึกษาองค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ทรงคุณค่านี้ และดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทย

สุนทรภู่

ภาพจาก <http://social-people.exteen.com/>

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธออกรุณราชานุภาพ

ภาพจาก www.thaistudy.chula.ac.th

ความหมาย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ปูรุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้ แก้ปัญหาและพัฒนาวิธีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้จากปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง และความเชื่อทางลัทธิศาสนาของแต่ละคน หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน ในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับสัตว์ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า การทำเครื่องมือการเกษตร เป็นต้น

ครุภูมิปัญญา หมายถึง ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านและสืบสานภูมิปัญญา ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้มีการยกย่องให้เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัชญาศัย

ครุทองใส หันถอน ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม คนดีรุ่นเมือง

ภาพจาก <http://www.onson.com/tongsai.html>

ความสำคัญ

ภูมิปัญญา เป็นฐานรากสำคัญและเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาคน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม คติและความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบ ทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจที่จะร่วมใจสืบ งานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพ ในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

พระมหากษัตริย์ไทยได้ใช้ภูมิปัญญาสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงปกคลองประชาชนด้วยพระเมตตาแบบพ่อปักของลูก

สมัยพระนเรศวร ทรงใช้ภูมิปัญญากระทำยุทธหัตถ擒ชนะข้าศึกศัตรู และทรงกอบกู้เอกราช ของชาติไทยคืนมาได้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงองค์ทรงใช้ภูมิปัญญาสร้างคุณประโภชน์ต่อประเทศชาติและพสกนิกรมากมายเหลือภานันบ ทรงใช้พระปรีชาสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ของบ้านเมืองให้รอดพ้นจากภัยพิบัติหลายครั้ง แม้แต่ด้านการเกษตร ทรงองค์ได้พระราชทานทฤษฎีใหม่ให้แก่ประชาชน ทั้งด้านการเกษตรแบบสมดุลและยั่งยืน การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำความสงบร่มเย็นมาสู่สังคม

2. ภูมิปัญญาไทยสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ

คนไทยในอดีตมีความสามารถเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ เช่น นายบนมต้มเป็นนักมวยที่มีฝีมือ ลือว่าเป็นศิลปะขั้นเยี่ยมเป็นที่นิยมในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติ ปัจจุบันมีค่ายมวยไทยทั่วโลกไม่ต่ำกว่า 30,000 แห่ง ใช้กติกาของมวยไทย การไห้วัตรก่อนแข่งเป็นมรดกภูมิปัญญาไทยที่โอดเด่น นอกจากนี้ยังมีมรดกภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมที่มีความไฟแรงจนได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายเรื่อง มรดกภูมิปัญญาด้านอาหารไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมไปทั่วโลก เช่นเดียวกัน

ภาพจาก nattafishing.exteen.com

ภาพจาก www.212cafe.com

3. ภูมิปัญญาไทยสามารถปรับปรุงประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ ประนีประนอม รักสงบ ใจเย็น มีความอดทน ให้อภัยแก่ผู้สำนึกริด ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุข คนในชุมชนพึ่งพา กัน ทึ้งหมุดนีสืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และสามารถดำเนินกุศลlobayด้านต่างประเทศ จนทำให้ชาวพุทธทั่วโลกยกย่องให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางศาสนาและเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ขององค์การพุทธศาสนาสากลสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ��ุบูลี กรุงเทพมหานคร

4. ภูมิปัญญาไทยสร้างสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในเรื่องการยอมรับนับถือและการให้ความสำคัญแก่คน สังคม และธรรมชาติอย่างยั่งยืน สิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมีมากmany เช่น ประเพณีไทยซึ่งมีตกลอคปีทั้ง 12 เดือน ล้วนเคราะห์คุณค่าของธรรมชาติ เช่น ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ทำให้ฤดูร้อน ซึ่งมีอากาศร้อน ภูมิปัญญาไทยจึงมีวิธีคultyร้อนโดยการรดน้ำคำหัว ส่วนประเพณีลอยกระทง มีคุณค่าอยู่ที่การบูชา

ระลึกถึงบุญคุณของน้ำที่มีความสำคัญในการหล่อเลี้ยงชีวิตของคน พืช และสัตว์ให้ได้ใช้หังอุปโภคและบริโภค จากตัวอย่างดังกล่าวล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติ

5. ภูมิปัญญาไทย เป้าอินแบง ปรับปรุง ได้ตามยุคสมัย

แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความรู้สมัยใหม่จะหลังให้เหลือมากรามาย แต่ภูมิปัญญาไทยก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรู้จักนำเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือ ใส่ใบพัดเป็นทางเลือกจากการทำเกยตรแบบผสมผสาน พลิกฟื้นธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ การรู้จักริ่งประการังเพื่อให้ปลาอาศัยวางไข่และแพร่พันธุ์ เป็นต้น ถือเป็นการใช้ภูมิปัญญา มาปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ตามยุคสมัย

ประเภทของภูมิปัญญา

การจัดแบ่งประเภท/สาขางของภูมิปัญญาไทยจากการศึกษาพบว่า ได้มีการกำหนดสาขาภูมิปัญญาไทยไว้อ漾ห่างหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านได้กำหนดไว้ในหนังสือสารานุกรมไทย โดยได้แบ่งภูมิปัญญาไทยได้เป็น 10 สาขา ดังนี้

1. สาขageยตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกยตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพั่งพาตนเองในสภาวะกรณ์ต่าง ๆ เช่น การทำการเกยตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกยตรธรรมชาติ ไร่นาสวนผสมและสวนผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกยตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขปัญหาโรคและแมลง และการรู้จักรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกยตร เป็นต้น

2. สาขารุตสาหารและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักระบุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปรับปรุงผลผลิต เพื่อช่วยในการนำเข้า เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท่องถิ่นสามารถพั่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดการเรื่องกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

4. สาขากการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพั่งพาตนเองด้านสุขภาพแผนโบราณไทย เป็นต้น

ภาพจาก gotoknow.orgภาพจาก www.thaigoodview.com

5. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษาพยาบาลของชุมชน การจัดระบบสวัสดิการบริการในชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

6. สาขาวิศวกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตกรรม ประดิษฐกรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ ศิลปะภาษาไทย เป็นต้น

ภาพจาก www.polyboon.comภาพจาก www.sahavicha.com

7. สาขางานจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กร ชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเอง ได้ตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่momทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

8. สาขากายาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรม ภาษาถิ่น การปริวรรต หนังสือโบราณ การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่น ต่าง ๆ เป็นต้น

9. สาขาวิชาภาษาไทย หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อนบุคคลและสังคมล้วน เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การนวางป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประทายข้าว เป็นต้น

การศึกษาเรียนรู้จากภูมิปัญญา

1. เรียนรู้จากการบอกเล่าเรื่องราว การเทศน์
2. เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
3. เรียนรู้จากการทำตาม เลียนแบบ
4. เรียนรู้จากการทดลอง ลองผิด ลองถูก
5. เรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเอง
6. เรียนรู้จากการต่อวิชา
7. เรียนรู้จากการสอบถามกลุ่ม

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญา อาจมีลักษณะแตกต่างกันตามเอกลักษณ์เฉพาะตัว การศึกษาเรียนรู้จากภูมิปัญญา จะช่วยทำให้ภูมิปัญญาความรู้หรือคุณค่าของห้องถิน ได้รับการสืบทอด และพัฒนาต่อไป นับเป็นการส่งเสริมให้ครูภูมิปัญญามีโอกาสเผยแพร่ความรู้ และมีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญา และถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นต่อไป ส่วนผู้ที่ศึกษาล่าเรียนก็จะเห็นคุณค่าของสิ่งที่ศึกษาในห้องถินของตน ด้วยความรักความภาคภูมิใจในห้องถินของตน ภูมิปัญญาไทยจึงถือเป็นแหล่งข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของห้องถิน

ศูนย์การเรียนชุมชน (สำนักงาน กศน.)

ศูนย์การเรียนชุมชน สำนักงาน กศน. เป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญแห่งหนึ่ง ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ระดับตำบลทั่วประเทศ และเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและให้บริการการเรียนรู้อย่างหลากหลายวิธีสนองความต้องการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตนเอง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักการชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา

ศูนย์การเรียนชุมชน อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนชุมชน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดและเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน
2. ศูนย์การเรียนชุมชน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมและประสานงานกับศูนย์การเรียนชุมชนอื่นหรือหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ

อาคารศูนย์การเรียนชุมชน

ศูนย์การเรียนชุมชน มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชนอาจตั้งอยู่ในอาคารสถานที่เอกเทศหรือในสถานประกอบการ ศาสนสถาน หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ตลอดจนบ้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น มีลักษณะอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ค่าชุมชนทั้งการศึกษากระบวนการ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ภาพจาก www.sanphanet.go.th

ภาพจาก <http://korat.nfe.go.th>

ภาพจาก google.co.th

วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนชุมชน

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการศึกษากระบวนการและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. เพื่อสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
3. เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน
4. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาให้กับชุมชนเอง บทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนชุมชน
 1. ส่งเสริมและจัดการศึกษาพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนศึกษา ตอนปลาย
 2. ส่งเสริมและจัดการศึกษาต่อเนื่องทั้งการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

3. ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัชญาศัย
4. ส่งเสริมกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน

ในศูนย์การเรียนชุมชนนี้ ๆ จะมีครูศูนย์การเรียนชุมชน เป็นบุคลากร สังกัด กศน. อำเภอและสำนักงาน กศน. ปัจจุบัน ที่ดำเนินกิจกรรม กศน. จัดไว้ให้มีหน้าที่จัดการความรู้ในศูนย์การเรียนชุมชน มีหน้าที่ให้บริการแก่ผู้เรียน ในพื้นที่ความรับผิดชอบ ความรู้ด้านข้อมูลการให้บริการการศึกษาต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของครูศูนย์การเรียนชุมชน โดยเน้นการบริการการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัยแก่ผู้เรียน ในพื้นที่ความรับผิดชอบ จัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และจัดทำฐานข้อมูลศูนย์บริการ ประสานงานกับ กศน. อำเภอ ในการจัดบริการทำเอกสาร และหลักฐานทางวิชาการศึกษาแก่ผู้เรียน

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละประมาณ 5 - 10 คน อภิปราย หาข้อสรุปว่า ผู้เรียนจะคืนกว่าเรียนรู้อะไรได้ในศูนย์การเรียนชุมชนของตนเอง และจัดทำเป็นสรุประยุทธ์ของกลุ่ม รายงานหน้าชั้นและส่งครู

ห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นแหล่งจัดหา รวบรวมสรรพความรู้ต่าง ๆ ที่มีและเกิดขึ้นในโลกมาจัดระบบในการอ่านวิเคราะห์ความสอดคล้องให้ผู้รับบริการได้เข้าถึงสารสนเทศที่ตนเองต้องการ และสนับสนุนให้สามารถเร็วและจัดบริการอย่างกว้างขวางแก่ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมการอ่าน การศึกษา คืนกว่าความรู้ เพื่อให้เกิดการใช้บริการให้มากที่สุด

ความหมายของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชน หมายถึง สถานที่จัดหาร่วมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการอ่านการศึกษา คืนกว่าทุกชนิด มีการจัดระบบหมวดหมู่ตามหลักสารสนเทศเพื่อการบริการ และจัดบริการอย่างกว้างขวางแก่ประชาชนในชุมชน สังคม ในประเทศและต่างประเทศ โดยไม่จำกัดเพศ วัย ความรู้ เชื้อชาติ ศาสนา รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนทางการเงิน และมีบุคลากรที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการ

ประเภทของห้องสมุดประชาชน แบ่งเป็น 3 ประเภท

1. ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ เช่น ห้องสมุดประชาชนจังหวัด หอสมุดรัชมังคลากิยา
พระราชวัง ไกลกังวลหัวhin
2. ห้องสมุดประชาชนขนาดกลาง เช่น ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุமารี”
3. ห้องสมุดประชาชนขนาดเล็ก เช่น ห้องสมุดประชาชนอำเภอทั่วไป

การบริการของห้องสมุดประชาชน

การบริการของห้องสมุดประชาชนโดยทั่วไป จะจัดทั้งภายในห้องสมุดและบริการชุมชนภายนอกห้องสมุดดังนี้

1. การบริการภายในห้องสมุดประชาชน

1.1 ให้บริการการอ่าน การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ สื่อ โสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสืออ้างอิง สารคดี ชุดวิชา แบบเรียน จุลสาร ซีดี ด้านข้อมูลต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.2 ให้บริการสืบค้นข้อมูลสื่อด้วยคอมพิวเตอร์และหรือตู้บันทุรายการ

1) การสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ ห้องสมุดประชาชนจะจัดเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้บริการสืบค้นสื่อที่ต้องการและสนับสนุนโดยใช้โปรแกรมบริการงานห้องสมุด หรือ PLS (Public Library Service) ที่สามารถค้นหาได้ทั้งจากชื่อหนังสือ/สื่อ ชื่อผู้แต่งหรือผู้จัดทำ และหัวเรื่องหรือคำสำคัญที่เป็นสาระหลักของสื่อ

2) การสืบค้นด้วยตู้บัตรรายการ โดยห้องสมุดประชาชนจะจัดทำบัตรรายการของลีอ ความรู้ทุกประเภท ทุกชนิด ลงในบัตรรายการ ใส่ไว้ในลิ้นชักของตู้บัตรรายการ และแยกประเภทของบัตรรายการตามข้อความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ

1.3 ให้บริการยืม - คืน หนังสือ สื่อความรู้ต่าง ๆ สำหรับผู้ใช้บริการที่จะยืมไปอ่านศึกษา กันค้างวันอกรห้องสมุดประชาชน โดยห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีการทำหนด ระเบียบ ข้อบังคับ การยืม- คืน ฯลฯ ที่เหมาะสมกับแต่ละห้องสมุด โดยมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริการด้วย

1.4 ให้บริการซ่อมแซมคันค้ำ ตอบคำถาม ตลอดจนการแนะนำการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และในระบบโรงเรียน

1.5 ให้บริการเอกสารและข้อมูลข่าวสารของสถาบันอุดมศึกษาอื่น เช่นมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมชาติราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยจัดมุมไว้บริการโดยเฉพาะและล้วนใหญ่ยิ่งในห้องสมุดประชาชนจังหวัด

1.6 ให้คำแนะนำทางบรรณารักษ์ศาสตร์แก่บุคลากรเครือข่ายในการจัดปรับปรุงพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในห้องถิน

1.7 ให้บริการฝึกประสบการณ์ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับห้องสมุดแก่นักเรียน นักศึกษา สถาบันต่าง ๆ

1.8 ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา แหล่งเรียนรู้และเครือข่ายต่าง ๆ

2. การบริการชุมชนภายนอกห้องสมุดประชาชน

2.1 ให้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในท้องถิน

2.2 ให้บริการหมุนเวียนสื่อความรู้ไปยังครอบครัว ศูนย์การเรียนและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในรูปแบบย่าง กระเป้า หิน ฯลฯ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลห้องสมุด

2.3 ให้บริการความรู้ทางสถานีวิทยุ หอกระจายเสียง เสียงตามสาย แผ่นพับ ในปัลว ฯลฯ แก่ประชาชน

ภาพจาก <http://www.oknation.net/>

ภาพจาก <http://surin.nfe.go.th/>

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนไปศึกษาการบริการของห้องสมุดประชาชนของสถานศึกษาที่ตนสังกัด เกี่ยนรายงาน
เรื่องการบริการของห้องสมุดประชาชน และจัดทำแผนผังสถานที่ภายในห้องสมุดว่ามีบริการอะไรบ้าง
อยู่บริเวณใด ส่งครุภัณฑ์สอน

กฎ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ระเบียบ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดเป็นสถานที่บริการสาธารณะที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าใช้บริการ ดังนั้น ห้องสมุด
ประชาชนแต่ละแห่งจะมี กฎ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ระเบียบ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประชาชน
ในการเข้ารับบริการสาธารณะร่วมกันของคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ
ห้องสมุดและหรือคณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสมของแต่ละห้องสมุด ดังนี้

1. เวลาทำการ วันเปิด-ปิด บริการ เช่น เปิดบริการทุกวันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 07.30 - 21.00 น.
วันเสาร์ - วันอาทิตย์ เปิดเวลา 09.00 - 21.00 น. หยุดวันนักขัตฤกษ์ เป็นต้น
2. การใช้บริการห้องสมุด
 - 2.1 การทำบัตรเพื่อการยืม - คืน ทรัพยากรสารสนเทศ ให้นำรูปถ่ายขนาด 1 - 2 นิ้ว จำนวน 2 รูป และสำเนาบัตรประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้านมาประกอบการทำบัตร พร้อมเงินค่าสมาชิกห้องสมุด
 - 2.2 สิทธิในการยืม - คืน ทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.3 การใช้บริการอินเทอร์เน็ต
3. มารยาทการใช้บริการ

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนแต่ละคนเข้าไปศึกษา กด ข้อกำหนด ข้อบังคับ ระเบียบ ห้องสมุดประชาชน ในอำเภอ ที่ตนเป็นนักศึกษาอยู่ ทำความเข้าใจและเขียนรายงานนำเสนอครู

เรื่องที่ 5 การเขียนรายงานการค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางของลักษณะมากกว่าการได้ฟังจากครูเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน เป็นการสร้างทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคม

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจะปราศจากสมบูรณ์เมื่อมีการนำเอาความรู้มาบรรยาย เรียนเรียง จัดลำดับอย่างมีระเบียบและเหตุผลและต้องใช้ความสามารถทางภาษาในการเรียนเรียง เพื่อให้การเสนอรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรที่สมบูรณ์ ตามแบบแผนและลักษณะรายงานที่ดี ที่เป็นสากลนิยม

รายงาน (Report) เป็นผลจากการค้นคว้า รวบรวม และเรียนเรียงข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นานาชนิดอย่างมีแบบแผน ถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลงานนักศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้หมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการทำรายงาน เพื่อบรยักษาความรู้ให้กว้างขวางลักษณะจากการศึกษาด้วยตนเอง ทักษะในการอ่าน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล นำมาเรียนเรียงรายงานด้วยสำนวนตนเองตามแบบแผน ลักษณะของรายงานที่ดี

1. เนื้อหาตรงกับหัวข้อเรื่องหรือชื่อรายงาน
2. สาระเนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อผู้ทำรายงานและผู้อ่าน
3. เนื้อหาสาระถูกต้องเที่ยงตรง โดยรวมรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เชื่อถือได้
4. การใช้ภาษาที่ถูกต้อง กระชับ น่าอ่าน น่าเข้าใจง่าย
5. มีรูปภาพ ตาราง แผนภูมิ ฯลฯ ประกอบเนื้อหา
6. มีรูปแบบการเขียนที่ถูกต้องทั้งปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ บท ตอน ของเนื้อหาสาระ การอ้างอิง บรรณานุกรม ฯลฯ
7. มีความสะอาด ไม่สกปรกเลอะเทอะ

ขั้นตอนของการเขียนรายงาน

1. การเลือกเรื่องรายงาน
2. การสำรวจแหล่งความรู้สารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องรายงาน
3. การรวบรวมบันทึกความเห็นเบื้องต้น
4. การอ่านจับใจความและบันทึกข้อมูล
5. การวางแผนโครงสร้างรายงาน
6. การเรียบเรียงเนื้อหารายงาน
7. การรวบรวมบันทึกความเห็นท้ายบท
8. การเข้ารูปเล่มรายงาน

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนเขียนรายงานคนละ 1 เรื่อง ตามขั้นตอนการเขียนรายงาน

แบบทดสอบ เรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้

ระดับประถมศึกษา

1. แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียนในข้อใดมากที่สุด
 - ก. การศึกษาตามอัธยาศัย
 - ข. ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
 - ค. แหล่งสร้างเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการ
 - ง. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า และงานความรู้ด้วยตนเอง
2. ข้อใดให้ความหมายของ "แหล่งเรียนรู้" ได้สมบูรณ์ที่สุด
 - ก. เป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการ
 - ข. เป็นแหล่งสารสนเทศให้ความรู้อย่างกว้างขวาง
 - ค. เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาชาวบ้านให้ศึกษาค้นคว้า
 - ง. เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนและงานความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง
3. ข้อใดเป็นแหล่งเรียนรู้กลุ่มข้อมูลท้องถิ่น
 - ก. สถานประกอบการ
 - ข. ภูมิปัญญาชาวบ้านและประชาร್ยชาวบ้าน
 - ค. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและหอกระจายข่าว
 - ง. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
4. ข้อใดคือการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - ก. เรียนทำอาหารไทยจากโรงเรียนสอนอาหารไทย
 - ข. "ไปที่ห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อสืบค้นข้อมูลมาทำรายงาน
 - ค. อ่านหนังสือคู่มือพิสิกส์ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้าจำลอง
 - ง. "ไปศึกษาค้นคว้าเรื่องประวัติชนของพืชสมุนไพรที่สวนสมุนไพร
5. ข้อใด คือแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายมากที่สุด
 - ก. ห้องสมุดประชาชน
 - ข. ศูนย์นันทนาการ
 - ค. สวนพฤษศาสตร์
 - ง. อุทยานวิทยาศาสตร์

6. ถ้าจะศึกษาค้นคว้าเรื่องความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติ ควรจะศึกษาจากแหล่งใดที่มีข้อมูลมากที่สุด
- อุตสาหกรรมประวัติศาสตร์
 - พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ
 - อินเทอร์เน็ต
 - เข้าประวัติศาสตร์
7. จำนำง ต้องการปลูกข้าวให้ได้ผลดีมากที่สุด จำนำงควรเรียนรู้จากแหล่งใดมากที่สุด
- ภูมิปัญญา
 - หอกระจายข่าว
 - สวนสมุนไพร
 - สวนสาธารณะ
8. ข้อใดเป็นแหล่งเรียนรู้กลุ่มศิลปวัฒนธรรม
- ศาสนสถาน
 - อนุสาวรีย์
 - หอศิลป์
 - ลูกทุกข์
9. วัตถุประสงค์ของการจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องถิน คือข้อใด
- เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ
 - เป็นแหล่งค้นคว้าสนับสนุนการเรียนการสอน
 - เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าทันเทคโนโลยี
 - เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนสามารถหาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
10. ข้อใดควรปฏิบัติในห้องสมุดประชาชน
- ติวเข้มเพื่อเตรียมตัวสอบ
 - เตรียมอาหารและเครื่องดื่มไว้เอง
 - ต้องยืมหนังสือด้วยบัตรสมาชิกของตนเอง
 - ทุกครั้งที่หยิบหนังสือมาอ่านให้นำไปเก็บที่ชั้นหนังสือด้วย

11. ระเบียบและมาตรการใช้ห้องสมุด หมายถึงข้อใด
- ข้อยกเว้นการปฏิบัติของผู้ใช้บริการห้องสมุด
 - กฎระเบียบที่ให้ผู้ใช้บริการปฏิบัติต่ออย่างเคร่งครัด
 - กฎเกณฑ์ที่ห้องสมุดตั้งไว้สำหรับให้ผู้ใช้บริการเลือกปฏิบัติ
 - ข้อบังคับหรือข้อพึงปฏิบัติ จากจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนของผู้ใช้บริการ
12. ข้อใดเป็นมาตรการและข้อปฏิบัติที่เพิ่มกระทำในการใช้ห้องสมุด
- เมื่ออ่านหนังสือเสร็จแล้ววางไว้บนโต๊ะ
 - ใช้ปากกานึ่นข้อความจีดหนังสือของห้องสมุด
 - อ่านหนังสือออกเสียงเพื่อให้บรรณารักษ์แนะนำเมื่ออ่านผิด
 - เล่นเกมในคอมพิวเตอร์กับเพื่อนหลายคน ๆ คนอย่างสนุกสนาน เพื่อเป็นการประชายด
13. หากผู้เรียนต้องการศึกษาค้นคว้าหนังสือในห้องสมุดประชาชน ควรปฏิบัติอย่างไร
- สืบค้นจากบัตรสมาชิก
 - สืบค้นจากการตามผู้ใช้บริการ
 - สืบค้นจากโปรแกรม บริการงานห้องสมุด (PLS)
 - สืบค้นจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ต
14. นันทา ต้องการสืบค้นข้อมูลเพื่อมาทำงานเรื่อง วีรสตรีไทย ควรปฏิบัติอย่างไร
- ไปห้องสมุดสืบค้นด้วยโปรแกรม PLS พิมพ์คำว่า วีรสตรีไทย
 - ไปห้องสมุดสืบค้นหนังสือด้วยบัตรชื่อเรื่อง ท้าวสุรนารี
 - สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต
 - ถูกทุกข้อ
15. ถ้าผู้เรียนต้องการคำแนะนำในการลงทะเบียนเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ใด ดีที่สุด
- ห้องสมุดประชาชน
 - ศูนย์การเรียนชุมชน
 - ศูนย์บริการชุมชน
 - หอกระจายข่าว

บทที่ 3

การจัดการความรู้

สาระสำคัญ

การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพงาน หรือสร้างนวัตกรรมในการทำงาน การจัดการความรู้จึงเป็นการจัดการกับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวคน และความรู้เด่นชัด นำมาแบ่งปันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร ด้วยการผสมผสาน ความสามารถของคนเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม มีปีหมายเพื่อการพัฒนางาน พัฒนาคน และพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมาย กระบวนการชุมชนปฏิบัติการ กำหนดขอบเขตความรู้จากความสามารถหลักของชุมชน และวิธีการยกระดับขอบเขตความรู้ให้สูงขึ้น
2. ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปผลการเรียนรู้ที่บ่งชี้ถึงคุณค่าของกระบวนการ การจัดการความรู้
3. สามารถสังเกตและทำตามกระบวนการจัดการความรู้ชุมชน

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ หลักการของการจัดการความรู้
- เรื่องที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้
- เรื่องที่ 3 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเอง
- เรื่องที่ 4 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยการปฏิบัติการกลุ่ม
- เรื่องที่ 5 การสร้างองค์ความรู้พัฒนา ต่อยอดยกระดับความรู้
- เรื่องที่ 6 การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่องค์ความรู้

แบบทดสอบก่อนการเรียน
แบบทดสอบเรื่องการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

คำชี้แจง จะเลือกข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้อง

1. การจัดการความรู้เรียกสั้น ๆ ว่าอะไร

ก. MK

ข. KM

ค. LO

ง. QA

2. เป้าหมายของการจัดการความรู้ คืออะไร

ก. พัฒนาคน

ข. พัฒนางาน

ค. พัฒนาองค์กร

ง. ถูกทุกข้อ

3. ข้อใดถูกต้องมากที่สุด

ก. การจัดการความรู้ "ไม่ทำ - ไม่รู้"

ข. การจัดการความรู้นั้นจะต้องให้คนที่มีพื้นฐานคล้าย ๆ กัน มาร่วมกันคิด เป็นกลุ่ม

ค. การจัดการความรู้เป็นเป้าหมายของการทำงาน

ง. การจัดการความรู้ไม่มีการลองผิดลองถูก

4. ข้อสูงสุดของการเรียนรู้คืออะไร

ก. ปัญญา

ข. สารสนเทศ

ค. ข้อมูล

ง. ความรู้

5. ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) คืออะไร

ก. การจัดการความรู้

ข. เป้าหมายของการจัดการความรู้

ค. วิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้

ง. แนวปฏิบัติของการจัดการ

เฉลย 1) ข 2) ง 3) ก 4) ก 5) ค

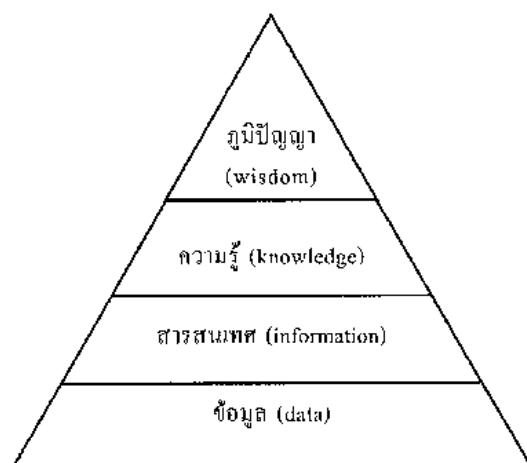
เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ หลักการของการจัดการความรู้

ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการ หมายถึง กระบวนการในการสั่งงานควบคุมงานและดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเข้าถึงความรู้ ถ่ายทอดความรู้ที่ต้องดำเนินการร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานซึ่งอาจเริ่มต้นจาก การบ่งชี้ความรู้ที่ต้องการใช้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การประมวลเพื่อกลั่นกรองความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างช่องทางเพื่อการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง การແຄเปลี่ยนความรู้ การจัดการสมัยใหม่ ใช้กระบวนการทางปัญญาเป็นสิ่งสำคัญในการคิด ตัดสินใจ และส่งผลให้เกิดการกระทำ การจัดการจึงเน้นไปที่การปฏิบัติ

ความรู้ หมายถึง ลักษณะที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ ควบคู่กับการปฏิบัติ ซึ่งในการปฏิบัติจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่หลากหลายสาขาวิชามาเชื่อมโยง บูรณาการเพื่อการคิด และตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติ จุดกำเนิดของความรู้คือสมองคน เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในสมองซึ่งแบ่งออกมาเป็นถ้อยคำหรือตัวอักษรได้

ในยุคแรก ๆ มองว่า ความรู้ หรือทุนปัญญา มาจากการจัดระบบและการตีความ สารสนเทศ ซึ่งสารสนเทศก็มาจากการประมวลข้อมูล ขั้นตอนของการเรียนรู้ เปรียบดัง ปรัมมิตตามรูปแบบนี้

การจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หมายถึง การจัดการกับความรู้และประสบการณ์ ที่มีอยู่ในตัวตน และความรู้เด่นชัดนำมาแบ่งเป็นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร ด้วยการพัฒนาความสามารถของคนเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ในปัจจุบันและในอนาคต โลกจะปรับตัวเข้าสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งความรู้ถูกมองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ทำให้คนจำเป็นต้องสามารถแสวงหาความรู้ พัฒนา และสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำพาตนเองสู่ความสำเร็จ และนำพาประเทศชาติไปสู่การพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้าและสามารถแบ่งขันกับต่างประเทศได้

คนทุกคนมีการจัดการความรู้ในตนเอง แต่ยังไม่เป็นระบบ การจัดการความรู้เกิดขึ้นได้ในครอบครัวที่มีการเรียนรู้ตามอัธยาศัย พ่อแม่สอนลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้แก่ลูกหลานในครอบครัวทำกันมาหลายชั่วอายุคนโดยใช้วิธีธรรมชาติ เช่น พูดคุย สั่งสอน จดจำ ไม่มีกระบวนการที่เป็นระบบแต่อย่างใด วิธีดังกล่าวถือเป็นการจัดการ ความรู้รูปแบบหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามในโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ การใช้วิธีการจัดการความรู้แบบธรรมชาติอาจก้าวตามโลกไม่ทัน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถทำให้บุคคลได้ใช้ความรู้ตามที่ต้องการได้ทันเวลา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ โดยการสร้างและใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม การจัดการความรู้หากไม่ปฏิบัติจะไม่เข้าใจเรื่องการจัดการ ความรู้ นั่นคือ "ไม่ทำ ไม่รู้" การจัดการความรู้จึงเป็นกิจกรรมของนักปฏิบัติกระบวนการจัดการความรู้ จึงมีลักษณะเป็นวงจรเรียนรู้ที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป้าหมายคือ การพัฒนาคน และพัฒนาคน

การจัดการความรู้ที่แท้จริง เป็นการจัดการความรู้โดยกลุ่มปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มผู้ทำงาน เพื่อช่วยกันดึง "ความรู้ในคน" และคว้าความรู้ภายนอกมาใช้ในการทำงานให้ได้รับความรู้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นการยกระดับความรู้และนำความรู้ที่ได้รับการยกระดับไปใช้ในการทำงาน เป็นวงจรต่อเนื่องไม่จบสิ้น การจัดการความรู้จึงต้องร่วมมือกันทำให้คน ความคิดเห็นแตกต่างในแต่ละบุคคลจะก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ด้วยการใช้ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ มีปณิธานมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อดำเนินการจัดการความรู้แล้วจะเกิดนวัตกรรมในการทำงาน นั่นคือการต่อยอดความรู้ และมีองค์ความรู้เฉพาะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง การจัดการความรู้มิใช่การนำความรู้ที่มีอยู่ในตำรา หรือจากผู้เชี่ยวชาญมากองรวมกันและจัดหมวดหมู่เผยแพร่ แต่เป็นการดึงเอาความรู้เฉพาะส่วนที่ใช้งานมากจัดการให้เกิดประโยชน์กับตนเอง กลุ่ม หรือชุมชน

การจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นำผลจากการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เสริมพลังของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการชี้ช่อง ทำให้เป็นกระบวนการแห่งความสุข ความภูมิใจ และการเคารพเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ทักษะเหล่านี้นำไปสู่การสร้างนิสัยคิดบวก ทำ บวก มองโลกในแง่ดี และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรที่ผู้คนสัมพันธ์กันด้วยเรื่องราวดี ๆ ด้วยการ แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยที่กิจกรรมเหล่านี้ สอดคล้อง แทรกอยู่ในการทำงานประจำ ทุกเรื่อง ทุกเวลา.....

ศ.นพ.วิจารณ์วนิช

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

หัวใจของการจัดการความรู้ คือ การจัดการความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล โดยเฉพาะบุคคลที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง คนกับคน หรือกลุ่มกับกลุ่ม จะก่อให้เกิดการยกระดับความรู้ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการ ทำงาน นั่นคือ เกิดการ พัฒนาประสิทธิภาพของงาน คนเกิดการพัฒนา และส่งผลต่อเนื่องไปถึงองค์กร เป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้นกับการจัดการความรู้จะถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร ในองค์กร ซึ่ง ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร มีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ผลลัมพุทซ์ของงาน หากมีการจัดการความรู้ในตนเอง หรือในหน่วยงาน องค์กร จะเกิด ผลสำเร็จที่รวดเร็วขึ้น เนื่องจากความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนางานนั้นเป็นความรู้ที่ได้จากผู้ที่ผ่านการ ปฏิบัติโดยตรง จึงสามารถนำมาใช้ในการพัฒนางานได้ทันที และเกิดนวัตกรรมใหม่ในการทำงาน ทั้งผลงานที่เกิดขึ้นใหม่ และวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันของคนในองค์กรที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน

2. บุคลากร การจัดการความรู้ในตนเองจะส่งผลให้คนในองค์กรเกิดการพัฒนา ตนเองและ ส่งผลกระทบถึงองค์กร กระบวนการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน จะทำให้บุคลากรเกิด ความมั่นใจในตนเอง เกิดความเป็นชุมชนในหมู่เพื่อนร่วมงาน บุคลากรเป็นบุคคลเรียนรู้และส่งผลให้ องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อีกด้วย

3. ยกระดับความรู้ของบุคลากรและองค์กร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะทำให้บุคลากรมีความรู้ เพิ่มขึ้นจากเดิม เห็นแนวทางในการพัฒนางานที่ชัดเจนมากขึ้น และเมื่อนำไปปฏิบัติจะทำให้บุคคลและ องค์กรมีองค์ความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในเรื่องที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อ การใช้งาน และจัดระบบให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้

การที่เรามีการจัดการความรู้ในตนเอง จะพบว่าความรู้ในตัวเราที่คิดว่าเรามีเยอะแล้วนั้นจริง ๆ แล้วยังน้อยมากเมื่อเทียบกับบุคคลอื่น และหากเรามีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลอื่น จะพบว่ามีความรู้บางอย่างเกิดขึ้นโดยที่เราคาดไม่ถึง และหากเราหันแนวทาง มีความรู้แล้วไม่นำไปปฏิบัติ ความรู้นั้นก็จะไม่มีคุณค่าอะไรเลย หากนำความรู้นั้นไป แลกเปลี่ยนและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นวงจรต่อเนื่องไม่รู้จบ จะเกิดความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมาก หรือที่เรียกว่า "ยิ่งใช้ ยิ่งได้"

หลักการของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ ไม่มีสูตรสำเร็จในวิธีการของการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยความมุ่งมั่นที่จะทำงานของตนหรือกิจกรรมของกลุ่มให้ดีขึ้นกว่าเดิม แล้วใช้วิธีการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมในงาน มีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิชีชีวิต ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การจัดการความรู้ที่มีพลังต้องทำโดยคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน มีความเชื่อหรือวิชีชีวิตแตกต่างกัน (แต่มีจุดรวมพลังคือ มีเป้าหมายอยู่ที่งานด้วยกัน) ถ้ากลุ่มที่ ดำเนินการจัดการความรู้ประกอบด้วยคนที่คิดเหมือน ๆ กัน การจัดการความรู้ จะไม่มีพลังในการจัดการความรู้ ความแตกต่างหลากหลาย มีคุณค่ามากกว่าความเหมือน

2. ร่วมกันพัฒนาวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อบรรลุประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ที่กำหนดไว้ ประสิทธิผลประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 2.1 การตอบสนองความต้องการ ซึ่งอาจเป็นความต้องของตนเอง ผู้รับบริการ ความต้องการของสังคม หรือความต้องการที่กำหนดโดยผู้นำองค์กร
- 2.2 นวัตกรรม ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ ก็ได้
- 2.3 จัดความสามารถของบุคคล และขององค์กร
- 2.4 ประสิทธิภาพในการทำงาน

3. ทดลองและการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมการจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ จึงต้องทดลองทำเพียงน้อย ๆ ซึ่งถ้าล้มเหลวที่ก่อผลเสียหายไม่มากนัก ถ้าได้ผลไม่ดีก็ยกเลิกความคิดนั้น ถ้าได้ผลดีจึงขยายการทดลอง คือ ปฏิบัติมากขึ้น จนในที่สุดขาย เป็นวิธีทำงานแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า ได้วิธีการปฏิบัติที่ส่งผลเป็นเลิศ (best practice) ใหม่นั่นเอง

4. นำเข้าความรู้จากภายนอกอย่างเหมาะสม โดยต้องถือว่าความรู้จากภายนอกยังเป็นความรู้ที่ "ดีบ" อยู่ต้องนำมาทำให้ "สุก" ให้พร้อมใช้ตามสภาพของเรา โดยการเติมความรู้ที่มีตามสภาพของเราลงไป จึงจะเกิดความรู้ที่เหมาะสมกับที่เราต้องการใช้

หลักการของการจัดการความรู้ จึงมุ่นเน้นไปที่การจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือระดมความรู้ในคน และความรู้ในระยะเวลาที่เป็นความรู้จาก ภายนอกและความรู้ของกลุ่มผู้ร่วมงาน นำมาใช้และยกระดับความรู้ของบุคคล ของผู้ร่วมงาน และขององค์กรทำให้งานมีคุณภาพสูงขึ้น คนเป็นบุคคลเรียนรู้และองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้จึงเป็นหัวใจ ศิบส่วน เป็นความรู้เชิงทฤษฎีเพียงส่วนเดียว การจัดการความรู้จึงอยู่ในลักษณะ "ไม่ทำ - ไม่รู้"

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ให้อธิบายความหมายของ "การจัดการความรู้" มาพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 ให้อธิบายความสำคัญของ "การจัดการความรู้" มาพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 3 ให้อธิบายหลักการของ "การจัดการความรู้" มาพอสัมเขป

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เรื่องที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้

รูปแบบการจัดการความรู้

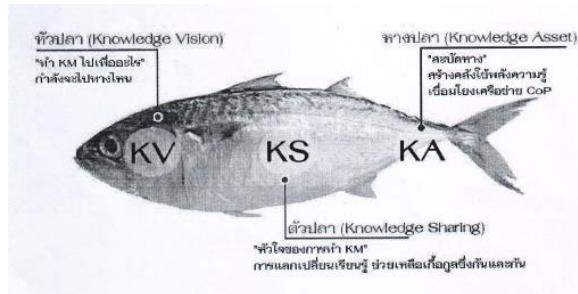
การจัดการความรู้นั้นมีหลายรูปแบบ หรือที่เรียกว่า "โมเดล" มีหลากหลายโมเดล หัวใจของการจัดการความรู้คือ การจัดการความรู้ที่อยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติและเป็นผู้มีความรู้ การจัดการความรู้ที่ทำให้คนทราบในศักดิ์ศรีของคนอื่น การจัดการความรู้นอกจากการจัดการความรู้ในตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนางานและพัฒนาตนเองแล้ว ยังมองรวมถึงการจัดการความรู้ในกลุ่มหรือองค์กรด้วย รูปแบบการจัดการความรู้จึงอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า ทุกคนมีความรู้ ปฏิบัติในระดับความชำนาญที่ต่างกัน เคราะห์ความรู้ที่อยู่ในตัวคน

ดร.ประพนธ์ พาสุกย์ด ได้คิดค้นรูปแบบการจัดการความรู้ไว้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบปลาทูหรือที่เรียกว่า "โมเดลปลาทู" และรูปแบบปลาตะเพียน หรือที่เรียกว่า "โมเดลปลาตะเพียน" แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการความรู้ภาพรวมของการจัดการที่ครอบคลุม ทั้งความรู้ที่ชัดแจ้งและความรู้ที่ฟังลึก ดังนี้

โมเดลปลาทู

เพื่อให้การจัดการความรู้ หรือ KM เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย จึงกำหนดให้การจัดการความรู้เปรียบเหมือนกับปลาทูตัวหนึ่ง มีสิ่งที่ต้องคำนินการจัดการความรู้อยู่ 3 ส่วน โดยกำหนดว่า ส่วนหัวคือการกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ส่วนตัวปลาคือการแยกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และส่วนหางปลาคือความรู้ที่ได้รับจากการแยกเปลี่ยนเรียนรู้

รูปแบบการจัดการความรู้ตาม “โนมเดลปลาทู”

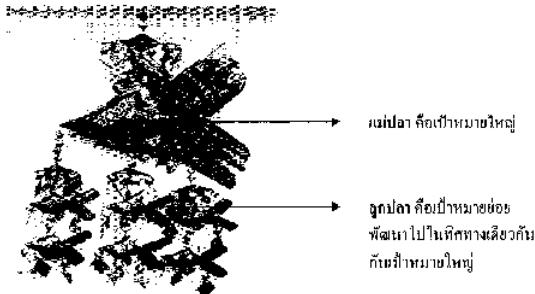

ส่วนที่ 1 “หัวปลา” หมายถึง “Knowledge Vision” หรือ KV คือ เป้าหมายของการจัดการความรู้ ผู้ใช้ต้องรู้ว่าจะจัดการความรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายอะไร เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ขององค์กรอย่างไร เช่น จัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน จัดการความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านยาเสพติด จัดการความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม จัดการความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านชีวิตและทรัพย์สิน จัดการความรู้เพื่อฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของคนในชุมชน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 “ตัวปลา” หมายถึง “Knowledge Sharing” หรือ KS เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการแบ่งปันความรู้ที่ฝังลึกในตัวตนคนผู้ปฏิบัติ เน้นการแลกเปลี่ยน วิธีการทำงานที่ประสบผลสำเร็จ ไม่เน้นที่ปัญหา เครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีหลากหลายแบบ อาทิ การเล่าเรื่อง การสนทนาระดับลึก การชี้ชี้ชี้ หรือการสนทนาระดับกว้าง เพื่อช่วยเหลือ การทบทวนการปฏิบัติงาน การตอบดูแลเรียน การถอดองค์กรความรู้

ส่วนที่ 3 “หางปลา” หมายถึง “Knowledge Assets” หรือ KA เป็นบุมความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเครื่องมือในการจัดเก็บความรู้ที่มีชีวิต ไม่หยุดนิ่ง คือ นอกจาก จัดเก็บความรู้แล้ว ยังง่ายในการนำความรู้ออกมายใช้จริง ง่ายในการนำความรู้ออกมายกย่อง และง่ายในการปรับข้อมูล ไม่ให้ล้าสมัย ส่วนนี้จึงไม่ใช่ส่วนที่มีหน้าที่เก็บข้อมูลไว้เฉย ๆ ไม่ใช่ห้องสมุดสำหรับเก็บสะสมข้อมูลที่นำไปใช้จริงได้ยาก ดังนั้น เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือจัดเก็บความรู้ อันทรงพลังยิ่งในกระบวนการจัดการความรู้

ตัวอย่างการจัดการความรู้เรื่อง “การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน” ในรูปแบบปลาทู โมเดลปลาตะเพียน

จากโมเดล “ปลาทู” ตัวเดียวยมาสู่ “โมเดล “ปลาตะเพียน” ที่เป็นผู้ โดยเบริญแม่ปลา “ปลาตัวใหญ่” ได้กับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์กรใหญ่ ในขณะที่ปลาตัวเล็กหลาย ๆ ตัว เบริญได้กับ เป้าหมายของการจัดการความรู้ที่ต้องไปตอบสนองเป้าหมายใหญ่ขององค์กร จึงเป็นปลาทั้งผูเหมือน “โนบายปลาตะเพียน” ของเด่นเด็กไทยสมัยโบราณที่ผู้ใหญ่สานเอาไว้บนเนื้อเปลเด็ก เป็นผู้ปลาที่ หันหน้าไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเพียรพยายามที่จะว่ายไปในกระแสน้ำที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปลาใหญ่อาจเบริญเหมือนการพัฒนาอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งการพัฒนาอาชีพดังกล่าวต้องมีการแก้ปัญหาและพัฒนาร่วมกันไปทั้งระบบ เกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นใน ชุมชน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งการทำัญชีครัวเรือน การทำเกยตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครอบครัวหรือจำหน่าย เพื่อเพิ่มรายได้ เป็นต้น เหล่านี้ถือเป็น ปลาตัวเล็ก หากการแก้ปัญหาที่ปลาตัวเล็กประสบผลสำเร็จ จะส่งผลให้ปลาใหญ่ หรือเป้าหมายในระดับ ชุมชนประสบผลสำเร็จด้วยเช่นกัน นั่นคือ ปลาที่ว่ายไปข้างหน้าอย่างพร้อมเพรียงกัน

ที่สำคัญปลาแต่ละตัวไม่จำเป็นต้องมีรูปร่างและขนาดเหมือนกัน เพราะการจัดการความรู้ของ แต่ละเรื่อง มีสภาพของความยากง่ายในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน รูปแบบของการจัดการความรู้ของ แต่ ละหน่วยย่อยจึงสามารถสร้างสรรค์ ปรับให้เข้ากันแต่ละที่ได้อย่างเหมาะสม ปลาบางตัวอาจจะห้องใหญ่ เพราะอาจมีส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาก บางตัว อาจเป็นปลาที่หางใหญ่เด่นในเรื่องของการ จัดระบบคลังความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติมาก แต่ ทุกตัวต้องมีหัวและตาที่มองเห็นเป้าหมายที่จะไปอย่าง ชัดเจน

การจัดการความรู้ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ในทุก ขั้นตอนของการทำงาน เช่น ก่อนเริ่มงานจะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในสิ่งที่กำลังจะทำ จะเป็นการ เรียนรู้ด้วยตัวเองหรืออาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน มีการศึกษาวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ ได้ผล พร้อมทั้งค้นหาเหตุผลด้วยว่าเป็นเพราะอะไร และจะสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นมาใช้งานที่กำลัง

จะทำนี่ได้อ่าย่างไร ในระหว่างที่ทำงานอยู่ชั่นกันจะต้องมีการทบทวนการทำงานอยู่ตลอดเวลา เรียกได้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการทบทวนกิจกรรมย่อในทุก ๆ ขั้นตอน หม่นตรวจสอบอยู่เสมอว่าจุดมุ่งหมาย ของงานที่ทำอยู่นี้คืออะไร กำลังเดินไปถูกทางหรือไม่ เพราะเหตุใด ปัญหาคืออะไร จะต้องทำอะไรให้แตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ และนอกจากนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานหรือเมื่อจบโครงการก็จะต้องมีการ ทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้มาระว่างไว้มีอะไรบ้างที่ทำได้ดี มีอะไรบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือ รับไว้เป็น บทเรียน ซึ่งการเรียนรู้ตามรูปแบบปลาทูนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวงจรอยู่ ส่วนกลางของรูปแบบการจัดการความรู้นั้นเอง

กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำ ให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร มีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การบ่งชี้ความรู้** เป็นการพิจารณาว่า เป้าหมายการทำงานของเราคืออะไร และเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายเราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไร อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใด
2. **การสร้างและแสวงหาความรู้** เป็นการจัดборรยาการและวัฒนธรรมการทำงานของคน ในองค์กรเพื่อเอื้อให้คนมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะก่อให้เกิด การสร้างความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
3. **การจัดความรู้ให้เป็นระบบ** เป็นการจัดทำสารบัญและจัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ การเก็บรวบรวมและการค้นหาความรู้ นำมาใช้ได้ง่ายและรวดเร็ว
4. **การประมวลและกลั่นกรองความรู้** เป็นการประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปเอกสาร หรือ รูปแบบอื่น ๆ ที่มีมาตรฐาน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย
5. **การเข้าถึงความรู้** เป็นการเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และสะดวก เช่น ใช้เทคโนโลยี เว็บบอร์ด หรือบอร์ด ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
6. **การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้** ทำได้หลายวิธีการ หากเป็นความรู้เด่นชัด อาจจัดทำเป็น เอกสาร ฐานความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หากเป็นความรู้ที่ฝังลึกที่อยู่ในตัวคน อาจจัดทำเป็นระบบ แลกเปลี่ยนความรู้เป็นทีมข้ามสายงาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ พิเลี้ยงสอนงาน การสนับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น
7. **การเรียนรู้** การเรียนรู้ของบุคคลจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมา焉 ซึ่งจะไปเพิ่มพูน องค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้จะ ถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ เป็นวงจรที่ไม่สิ้นสุด เรียกว่าเป็น “วงจรแห่งการเรียนรู้”

ตัวอย่างของกระบวนการจัดการความรู้ “วิสาหกิจชุมชน” บ้านทุ่งร่วงทอง

1. การบ่งชี้ความรู้

หมู่บ้านทุ่งร่วงทองเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา จากการที่หน่วยงานต่างๆ ได้ไปส่งเสริมให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน และเห็นความสำคัญของการรวมตัวกันเพื่อเก็บกูลคุณในชุมชนให้มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงมีป้าหมายจะพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นวิสาหกิจชุมชน จึงต้องมีการบ่งชี้ความรู้ที่จำเป็นที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เป็น วิสาหกิจชุมชน นั่นคือ หาข้อมูลชุมชนในประเทศไทย มีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชน และเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วทำให้รู้ว่าความรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ไหน นั่นคือ อยู่ที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่มาส่งเสริม และอยู่ในชุมชนที่มีการทำวิสาหกิจชุมชนแล้ว ประสบผลสำเร็จ

2. การสร้างและแสวงหาความรู้

จากการศึกษาหาข้อมูลแล้วว่า หมู่บ้านที่ทำเรื่องวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จอยู่ที่ไหน ได้ประสานหน่วยงานราชการ และจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเตรียมการในการไปศึกษาดูงาน เมื่อไปศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น เช่น ใจรูปแบบ กระบวนการของ การทำวิสาหกิจชุมชน และแยกกันเรียนรู้เฉพาะกุลเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการทำวิสาหกิจชุมชนในหมู่บ้านของตนเอง เมื่อกลับมาแล้ว มีการทำเวทีหลายครั้ง ทั้งเวทีใหญ่ที่คนทั้งหมู่บ้านและ หน่วยงานหลายหน่วยงานมาให้คำปรึกษา ชุมชนร่วมกันคิด วางแผน และตัดสินใจ รวมทั้งเวทีย่อยเฉพาะ กุลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านเวทีชาวบ้านหลายครั้ง ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชน

3. การจัดความรู้ให้เป็นระเบียบ

การทำหมู่บ้านให้เป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นความรู้ใหม่ของคนในชุมชน ชาวบ้านได้เรียนรู้ไป พร้อม ๆ กัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีส่วนราชการและ องค์กรเอกชนต่าง ๆ ร่วมกันสนับสนุนserim การทำงานอย่างบูรณาการ และจากการตอบที่เรียนหลายครั้ง ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มมากขึ้นและบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบบันทึก มีความรู้เฉพาะกุลส่วนใหญ่ จะบันทึกในรูปเอกสาร และมีการทำจดจำกบุคคลภายนอก

4. การประเมินและกลั่นกรองความรู้

มีการจัดทำข้อมูล ซึ่งมาจาก การตอบที่เรียน และการจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่เฉพาะกุลเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับนักศึกษา กศน. และนักเรียนในระบบโรงเรียน รวมทั้งมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อ จัดทำเป็นหลักสูตรท่องถิ่นของ กศน. อำเภอจุนด้วย

5. การเข้าถึงความรู้

นอกจากการมีข้อมูลในชุมชนแล้ว หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดทำข้อมูลเพื่อให้คนเข้าถึงความรู้ได้ง่าย ได้นำข้อมูลใส่ไว้ในอินเทอร์เน็ต และในแต่ละตำบลจะมีอินเทอร์เน็ตตำบลให้บริการ ทำให้คนภายนอกเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และมีการเข้าถึงความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมหิดลศึกษาดูงานคนภายนอก

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ในการดำเนินงานกลุ่ม ชุมชน ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในหลายรูปแบบ ทั้งการไปศึกษาดูงานการศึกษาเป็นการส่วนตัว การรวมกลุ่มในลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้กลุ่มได้รับความรู้มากขึ้น และบางกลุ่มเชือบัญหาอุปสรรค โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้กลุ่มต้องมาทบทวนร่วมกันใหม่ สร้างความเข้าใจร่วมกัน และเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการจากกลุ่มอื่นเพิ่มเติม ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินอยู่ได้ โดยไม่ล้มสลาย

7. การเรียนรู้

กลุ่มได้เรียนรู้หลายอย่างจากการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน การที่กลุ่มมีการพัฒนาขึ้น นั้นแสดงว่า กลุ่มมีความรู้มากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนา นอกจากความรู้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการยกระดับความรู้ของคนในชุมชนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความคิดของคนในชุมชนด้วย ชุมชนมีความคิดที่เปลี่ยนไปจากเดิม มีการทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้ร่วมกันบ่อยขึ้น มีความคิดในการพึ่งพาตนเอง และเกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 รูปแบบของการจัดการความรู้มีอะไรบ้าง

และมีลักษณะอย่างไร

-
-
-
-

กิจกรรมที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้มีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 3

ให้ผู้เรียนยกตัวอย่างกลุ่ม หรือชุมชนที่มีการจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ และอธิบาย
ด้วยว่า สำเร็จอย่างไร เพราะอะไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เรื่องที่ 3 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยตัวเอง

การจัดการความรู้เป็นเรื่องที่เริ่มต้นที่คน เพราะความรู้เป็นสิ่งที่เกิดมาจากคน มาจากกระบวนการเรียนรู้การคิดของคน คนจึงมีบทบาททึ้งในแง่ของผู้สร้างความรู้ และเป็นผู้ที่ใช้ความรู้ ซึ่งถ้าจะมองภาพกว้างออกไปเป็นครอบครัว ชุมชน หรือแม้แต่ในหน่วยงาน ก็จะเห็นได้ว่าทั้งครอบครัว ชุมชน หน่วยงานล้วนประกอบขึ้นมาจากการหลาຍ ๆ คน ดังนั้น หากจะดับเบิลยูคุณมีความสามารถในการจัดการความรู้ ย่อมส่งผลต่อความสามารถในการจัดการความรู้ของกลุ่มด้วย

วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ด้วยตนเอง ก็คือ ให้ผู้เรียนได้เริ่มกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การเริ่มคิด คิดแล้วลงมือปฏิบัติ และเมื่อปฏิบัติแล้วจะเกิดความรู้จากการปฏิบัติซึ่งผู้ปฏิบัติจะ jot ทำทึ้งส่วนที่เป็นความรู้ฝังลึกและความรู้ที่เปิดเผย มีการบันทึกความรู้ในระหว่างเรียนรู้กิจกรรมหรือโครงการลงในสมุดบันทึก ความรู้ปฏิบัติที่บันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์สำหรับตนเอง

และผู้อื่นในการนำไปปฏิบัติแก้ไขปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ให้บรรลุเป้าหมาย และ ขั้นสุดท้ายคือ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาปรับปรุงสิ่งที่กำลังเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ย้อนคุยว่าในกระบวนการเรียนรู้นั้น มีความบกพร่องในขั้นตอนใด ก็ลงมือพัฒนาตรงจุดนั้นให้ดี

การจะเรียนรู้ได้ดีนั้น ผู้เรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถและมีทักษะในการจัดการความรู้ด้วยตนเองให้มีความรู้ที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้ได้ดังนี้

ฝึกสังเกต ใช้สายตาและหูเป็นเครื่องมือ การสังเกตจะช่วยให้เข้าใจในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ

ฝึกตั้งคำถาม คำถามจะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเข้าถึงความรู้ได้ เป็นการตั้งคำถามให้คนมองตอบ หรือจะให้ไตรตอบก็ได้ ทำให้ได้ขยายขอบข่ายความคิด ความรู้ ทำให้รู้ลึก และรู้กว้างยิ่งขึ้น ไปอีกอันเนื่องจากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าในคำตามที่สนใจนั้น คำตาม ควรจะถามว่า ทำไมอย่างไร ซึ่งเป็นคำตามระดับสูง

ฝึกแสวงหาคำตอบ ต้องรู้ว่าความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการนั้นมีแหล่งข้อมูลให้ค้นคว้า ได้จากที่ไหนบ้าง เป็นความรู้ที่อยู่ในห้องสมุด ในอินเทอร์เน็ต หรือเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวคนที่ต้องไปสัมภาษณ์ ไปสักดิจิตความรู้ออกมานี้ เป็นต้น

ฝึกบันทึก จะบันทึกแบบจดลงสมุด หรือเป็นภาพ หรือใช้เครื่องมือบันทึกใด ๆ ก็ได้ ต้องบันทึกไว้ บันทึกให้ปรากฏร่องรอยหลักฐานของการคิด การปฏิบัติ เพื่อการเข้าถึงและการเรียนรู้ของบุคคลอื่น ด้วย

ฝึกการเขียน เขียนงานของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น งานเขียน หรือข้อเขียนดังกล่าวจะกระจายไปเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้คนในสังคมที่มาอ่านงานเขียน

ตัวอย่างการจัดการความรู้ด้วยตนเอง

“เกษตรประภูมิ” ทางเลือกที่ถูกต้องของคุณพ่อจันทร์ที่

เมื่อก่อนทำเกษตรเชิงเดียวทำนาอย่างเดียว พอฟนแม้ดัง นาไม่มีข้าวเก็บไม่มีรายได้จะซื้อข้าวปลาอาหารก็ต้องติดหนี้ขายเกย์เป็นหนี้พวนนายทุนถึงแสนกว่าบาทจ่ายดอกเบี้ยวันละ 114 บาท กลุ่มใหญ่มากไม่มีทางออก ต้องจากครอบครัวไปขายแรงงานที่มนแลเชีย ได้เงินกลับมาแสนกว่าบาท เอาไปได้ที่นาคืนแต่เครื่องมือทำนาไม่มีแล้ว ต้องกู้เงินมาซื้อเครื่องมือแล้วก็ขาดทุนเหมือนเดิม เลยนานั่งคิดกันในครอบครัวว่าสิ่งที่กำลังทำมันไม่ใช่ คนที่เขาไม่เป็นหนี้ คนที่เขามีความสุข เขาทำยังไงกัน ไปดูงานที่ไร่ดูกการใช้ชีวิตของพ่อพายสารอยสารกลางที่จังหวัดบุรีรัมย์ก็เห็นว่าเขา มีกินมีเก็บ เพราะทำเกษตรแบบผสมผสาน

คุณพ่อจันทร์ที่ จึงเริ่มต้นด้วยการสร้างแหล่งน้ำบันทึกนของตนเอง ซึ่งตอนนั้นไม่มีเงิน จ้างรถบุคคลต้องใช้สองมือของคนทั้งครอบครัวช่วยกันบุค “ช่วยกันบุคทั้งบ้านบุนตอนกลางวัน ถ้าคืนไหหนเดือนหมายกับบุคคลตอนกลางคืนด้วย เราไม่มีเงินแต่มีแรงมีความตั้งใจอยากให้ครอบครัวอยู่รอด พอ 3 เดือนก็ได้ป้อน้ำสำหรับเริ่มต้นทำเกษตรประ毗ตหรือเกษตรแบบผสมผสาน เริ่มจากที่คืนแรกงานบุคบ่อเลี้ยงปลา ปลูกผักสวนครัว ไม่ผล ไม่มีเงินต้นที่ชื้อผักสวนครัวผลไม้และปลาพอกินทั้งบ้านแล้วยังเหลือพอแยกจ่ายพื้นทองสร้างความรักให้กับครอบครัวในชุมชน”

คุณพ่อจันทร์ทีบอกว่า “ตอนทำเกษตรเชิงเดี่ยวใช้ปุ๋ยเคมีคิดเห็นแล้วลงทุกวัน ค่าใช้จ่ายสูง ราคายาลดิบก็ผันผวนตามตลาด ตอนทำเกษตรประ毗ตไม่ใช้ยาฆ่าแมลงใช้ปุ๋ยคอกราคาถูกแฉมคืนบังดีขึ้นด้วยทำงาน 4 ปีแล้ว จากการก่อสร้างเป็นที่พักน้ำที่ 22 ไร่ แบ่งเป็นปลูกข้าว 10 ไร่ ปลูกไม้ผล ไม่มีเงินต้นที่ชื้อผักสวนครัว 5 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยห้องน้ำและทำสุนีย์อบรมประชุมชุมชน อีก 2 ไร่”

นอกจากผลตอบแทนที่เป็นพืชผลและรายได้แล้วเกษตรประ毗ตยังให้ผลตอบแทนเป็นความอนุรุณของครอบครัวอีกด้วย เมื่อก่อนลูกหลานเรียนจบก็ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ได้เงินเดือนหมื่นกว่าบาท แต่ไม่มีเหลือก็เริ่มหันกลับมามองว่าพ่อจันทร์ที่ใช้ชีวิตอย่างไรทำอย่างไรจึงมีเงินเหลือเก็บปีละเป็นแสนทั้งๆ ที่ไม่มีเงินเดือนเลยพากันกลับบ้านแล้วช่วยกันทำงานในไร่

“เกษตรประ毗ตทำให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกันมีอุปกรณ์น้ำกินน้ำเก็บและมีสุขภาพดี ถ้าเกษตรกรทำได้อย่างนี้ ทุกคนหายใจแน่นอน ผลลัพธ์น้ำดีบุคบ่อมองกับมือรู้ดีว่า ทำได้ขอแค่ใจดีและตั้งใจจริง คนที่ล้มเหลว ก็ เพราะไม่ดี หยุดก่อนสำเร็จ ใจร้อนอย่างเห็นผลเร็วๆ หลักของเกษตรประ毗ตคือทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังของตน อย่าคิดใหญ่เกินตัว เน้นเก็บ

เล็กผสมน้อยทำแบบน้ำซึ่มน้ำบ่อทราย ที่สำคัญทำงานแบบยึดความสุขและความพอใจเป็นที่ตั้งอย่างยึดที่ตัวตนแล้วจะพบกับความสุขที่ยั่งยืน”

การจัดการความรู้ด้วยตนเอง ของคุณพ่อจันทร์ที่ ประทุมภา

วัย 69 ปี ประชุมชูชาวบ้านแห่งตำบลลาดไทร อำเภอชุมแพ จังหวัดนครราชสีมา

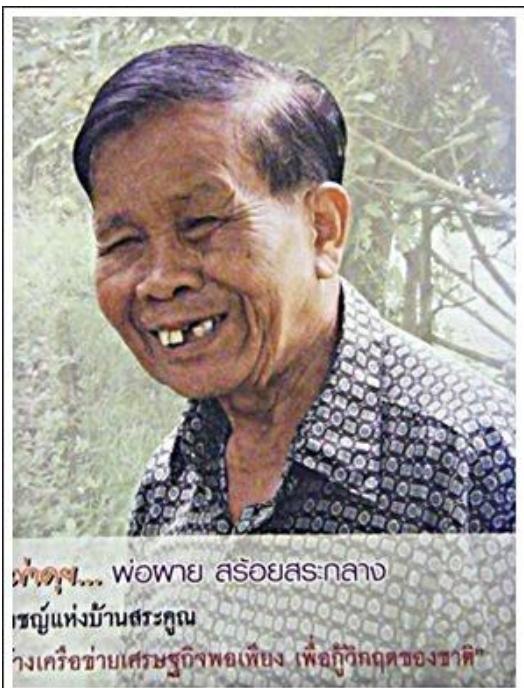
การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็น หรือสำคัญต่องานและการ

การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็น คือ การค้นหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ดังเช่น พ่อจันทร์ที่ ประทุมภา มีปัญหาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว อาศัยฝนอย่างเดียวในการทำงาน เมื่อฝนแล้งไม่มีน้ำ ทำให้ทำงานไม่ได้ ไม่มีรายได้ และเป็นหนี้นายทุน จึงหาแนวทางใหม่ในการทำการเกษตร ความรู้หลักที่จำเป็นของพ่อจันทร์ที่ คือ การทำเกษตรประ毗ต หรือทำเกษตรผสมผสาน

การเสาะแสวงหาความรู้

เมื่อได้ระบุความรู้ที่ต้องการแล้ว ก็ดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้โดยจำเพาะเจาะจงใช้วิธีการหาความรู้ให้ลึกซึ้งจากผู้มีประสบการณ์ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเอง เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือความรู้เดิมเพิ่มขึ้น

พ่อจันทร์ที่ ประทุมภา ได้เสาะแสวงหาความรู้เรื่องการทำเกษตรประ民族 หรือเกษตรผสมผสาน จากพ่อพาย สร้อยสระกลาง ปราษญ์ชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์ เพราะเห็นว่าพ่อพาย มีกิน มีเก็บ เพราะทำงานเกษตรแบบผสมผสาน เป็นการเสาะแสวงหาความรู้โดยจำเพาะเจาะจง

พ่อพาย สร้อยสระกลาง ปราษญ์ชาวบ้าน
นักจัดการ จ.บุรีรัมย์

การประยุกต์ใช้ความรู้

เมื่อเสาะแสวงหาความรู้ และรู้ว่าความรู้ที่ต้องการนั้นอยู่ที่ไหน พ่อจันทร์ที่ ประทุมภา ได้ไปศึกษาความรู้จากพ่อพาย สร้อยสระกลาง เมื่อเข้าใจในหลักการจัดการพื้นที่เพื่อทำการเกษตรแบบผสมผสานแล้ว ได้วางแผนที่จัดการในพื้นที่ของตนเอง นั่นคือ เกิดความคิดในการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือสิ่งแวดล้อมของตนเอง

พ่อจันทร์ทิ ประทุมภา บันทีนาของตอนเอง

การແລກເປີ່ຍນຄວາມຮູ້

ນອກຈາກແລກເປີ່ຍນຄວາມຮູ້ກາರທຳນາແບນພສມພສານກັບພ່ອພາຍແລ້ວ ພ່ອຈັນທົ່ງທີ ໄດ້ມີການແລກເປີ່ຍນ
ຄວາມຮູ້ກັບເກຍຕຽກຮ່ອນ ๆ ທີ່ມີຄວາມສຸນໃຈເຮືອນຮູ້ເກີ່ວກັບການທຳການເກຍຕຽກແບນພສມພສານຈັດພື້ນທີ່ສໍາຫຼັບ
ກາຮອນໄຫ້ຄວາມຮູ້ກັບຜູ້ທີ່ສຳເນົາ ໂດຍກາຣເປັນວິທີກາຣໄຫ້ຄວາມຮູ້

ກາຮັດຄວາມຮູ້ ຍກະດັບຄວາມຮູ້ ແລະ ກາຣຕ່ອຍອດຄວາມຮູ້

ໃນກາຮັດຄວາມຮູ້ຂອງພ່ອຈັນທົ່ງທີ ປະທຸມພາ ກາຣແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ກາຣທຳເກຍຕຽກປະປົນຕ
ຫຼື ເກຍຕຽກພສມພສານ ທຳໄຫ້ພ່ອຈັນທົ່ງທີ ມີກາຮັດຄວາມຮູ້ ແລະ ຍກະດັບຄວາມຮູ້ ນັ້ນຄື່ອນມີຄວາມຮູ້ເຮືອງກາ
ທຳເກຍຕຽກປະປົນຕ ແລະ ເນື່ອນໍາຄວາມຮູ້ຈາກກາຣປົງປັດໄປແລກເປີ່ຍນ ເຮືອນຮູ້ກັບເກຍຕຽກຮ່ອນ ທຶ່ງເກຍຕຽກ
ໃນໜຸ່ງນ້ຳນັກີ້ຫຼື ເກຍຕຽກທີ່ມາສຶກຍາດູງນັກີ້ ທຳໄຫ້ໄດ້ຮັບຄວາມຮູ້ເພີ່ມມາກັ້ນ ເປັນກາຣຕ່ອຍອດຄວາມຮູ້
ກາຣແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ເພື່ອຍກະດັບຄວາມຮູ້ຂອງ ພ່ອຈັນທົ່ງທີ ຈຶ່ງມີ 3 ຮູ່ປະບົບ ອື່ອ

1. ກາຮຍກະດັບຄວາມຮູ້ໂດຍເຄີ່ອນຄວາມຮູ້ຮ່ວ່າງຄນກັບຄວາມຮູ້ທີ່ອູ່ໃນກະຕາຍ ນັ້ນຄື່ອ ພ່ອຈັນທົ່ງທີ
ເຮືອນຮູ້ຈາກກາຣອ່ານໜັງສື່ອ ບທກວາມ ບັນທຶກຜ່ານເຮືອງຮາວທີ່ຜູ້ປົງປັດຕິງານໄດ້ບັນທຶກຈາກເຮືອງເລ່າແໜ່ງ
ຄວາມສໍາເຮົ່ງ ກາຮຢ່າຍທອດປະສບກາຣົ່ງ ກາຮທຳນານບັນກະຕາຍ ເປັນກາຮຍກະດັບຄວາມຮູ້ຂອງບຸກຄຸລາຈາກ
ກາຣສຶກຍາດ້ວຍ ຕົນເອງຜ່ານກະຕາຍຫຼື ສື່ອເນື່ອງໆ

2. ກາຮຍກະດັບຄວາມຮູ້ໂດຍເຄີ່ອນຄວາມຮູ້ຮ່ວ່າງຄນກັບຄນ ເປັນກາຣແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ຮ່ວ່າງ
ກັນ ໂດຍເລັກພາກນີ້ທີ່ມີມຸນມອງຫຼື ອວິຍືກິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຈະເປັນລັກນົມຂອງກາຣເຕີມເຕີມເຕີມຄວາມຮູ້ແລະ ຕ່ອຍອດ
ຄວາມຮູ້ໃຫ້ແກ່ກັນແລະ ກັນ

ในการพัฒนาความรู้ ยกระดับความรู้เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้นั้น ความรู้จะเปลี่ยนสถานภาพ สลับกันไปตลอดเวลา บางครั้งความรู้ที่ชัดแจ้งซึ่งอยู่ในกระบวนการหรือสื่ออื่น ๆ ก็ประสบภัยเป็นความรู้ฝัง ลึกที่อยู่ในตัวบุคคล และบางครั้งความรู้ฝังลึกที่อยู่ในตัวบุคคล ก็ประสบภัยเป็นความรู้ชัดแจ้ง นั่นคือมีการ ถ่ายทอดความรู้ออกมาและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้คนอื่นได้ศึกษา

การสรุปองค์ความรู้

เกษตรกรส่วนใหญ่มักเริ่มต้นด้วยการทำเกษตรเชิงเดี่ยว แต่สุดท้ายก็พบว่า “เกษตร ประภิต” คือทางเลือกที่ใช้และถูกต้องที่สุด เช่นเดียวกับคุณพ่อขันทร์ที่ ประทุมภา ประชญ์ชาวบ้านท่านหนึ่งแห่ง เมืองโกราย

การทำเกษตรประภิต หลักสำคัญคือ “การออม” แต่ไม่ใช่การออมที่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง หากแต่เป็นการ ออมทรัพยากรธรรมชาติ เริ่มจาก ออมน้ำ ต้องบุบป่องรอบพื้นที่หรือบุดกระباءคาด ต่อมาก็ ออมความ สมบูรณ์ของดิน ไม่เปิดหน้าดิน ไม่ทำลายไส้เดือนดิน ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงหรือปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ย หมักชีวภาพ นอกจากนั้นก็ต้องออมสัตว์ เลี้ยงกุ้ง หอย ปู ปลา ไว้ในสระที่บุด เลี้ยงเป็ด ไก่ โค กระนือ และสุดท้าย ออมต้นไม้ ต้องปลูกพืชให้หลากหลาย แบ่งพื้นที่นาข้าว ทำโรงแพะเห็ด ปลูกพืชสวนครัวไว้ บริโภคแจกจ่ายและไว้ขาย โดยพืชที่ปลูกไว้ขาย ต้องมีมากกว่า 10 ชนิด และปลูกไม้ดอกเพื่อความสดชื่น ปลูกพืชสมุนไพร ไว้รักษาโรค

การทำเกษตรประภิตมีความแตกต่างจากเกษตรเชิงเดี่ยวดังนี้

ความหมาย

เกษตรเชิงเดี่ยว	: ปลูกพืชชนิดเดียวกันทั้งหมดเดิมพื้นที่
เกษตรประภิต	: ปลูกพืชหลากหลายชนิด
และแบ่งพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์และสร้างแหล่งน้ำ

รายได้

เกษตรเชิงเดี่ยว	: มีรายได้ทางเดียวจากพืชชนิดเดียวที่ปลูก
เกษตรประภิต	: มีรายได้หลายทางและมีรายได้ทุกวัน

ความเสี่ยง

เกษตรเชิงเดี่ยว	: มีความเสี่ยงสูง ราคาพืชผลผันแปรตามตลาด
เกษตรประภิต	: มีความเสี่ยงเป็นสูนย์
เพราะถ้าผลผลิตชนิดใดราคาตกก็ยังมีพืชผลชนิดอื่นแทน
และยังไงก็ไม่ลดตายเพราะมีพืชผักสวนครัวและปลาไว้กิน
ทุกวัน

ความสุข

- เกษตรเชิงเดี่ยว : ถ้าปลูกมัน แล้วมันได้ราคา ก็มีความสุข
 ถ้ามันราคาตก ก็ไม่มีความสุข
 สรุปคือ ถ้าทำไร่ ถึงจะมีความสุข เมื่อไหร่ที่ขาดทุนก็ทุกข์ทันที
- เกษตรประเพณี : มีความสุขอย่างยั่งยืน มีกิน มีเก็บ
 ชีนใจเมื่อเห็นพืชผลออก การได้กินอาหารปลอดสารพิษ
 ได้ออกกำลังกาย ร่างกายแข็งแรง

การจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาเอง

สารสนเทศ

คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผ่านการกลั่นกรองและประมวลผลแล้ว บวกกับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญที่สะสมมาเร็มปี มีการจัดเก็บหรือบันทึกไว้พร้อมในการนำมาใช้งาน

การจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง

ในการจัดการความรู้ จะมีการรวบรวมและสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติขึ้นมากมาย การจัดทำสารสนเทศจะเป็นการสร้างช่องทางให้คนที่ต้องการใช้ความรู้ สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ และ ก่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้กันอย่างเป็นระบบ ใน การจัดเก็บเพื่อให้คนหาความรู้คือได้ง่ายนั้น ต้อง กำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ และต้องพิจารณาถึงวิธีการในการเก็บรักษา และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามต้องการ

การจัดทำสารสนเทศเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก เป็นตัวอักษร การจัดทำเป็นใบความรู้ การบันทึกเสียง การบันทึกวีดีโอ เป็นต้น

กิจกรรม

ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และเบี่ยงแผนการพัฒนาตนเอง ส่งครุผู้สอน ดังนี้

1. ปัญหาของผู้เรียนคืออะไร ทำ奈何ถึงเกิดปัญหานั้น

.....

.....

.....

.....

2. ความรู้หลักที่จำเป็นของผู้เรียน คืออะไร ใช้เก็บปัญหาของผู้เรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ผู้เรียนมีวิธีเสาะแสวงหาความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้อื่นที่ไหน
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเก็บปัญหาหรือประยุกต์ใช้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 4 กระบวนการจัดการความรู้ด้วยการปฏิบัติการกลุ่ม

ในชุมชนมีปัญหาซับซ้อนที่คนในชุมชนต้องร่วมกันแก้ไข การจัดการความรู้ จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์ การรวมกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือร่วมมือกันพัฒนา โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เรียกว่า “กลุ่มปฏิบัติการ” บุคคลในกลุ่มนี้ต้องมีเจตคติที่ดีในการแบ่งปันความรู้ นำความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาแก่กันจากการลงมือปฏิบัติ และการพัฒนาความคิดเห็นของผู้อื่น

กระบวนการจัดการความรู้ด้วยการปฏิบัติการกลุ่ม จะทำให้บุคคลในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เป็นความรู้ที่บุคคลเคยประสบผลสำเร็จมาแล้ว และเมื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะเป็นการยกระดับความรู้ให้กับคนที่ไม่รู้และคนที่รู้บางส่วน แล้วจะเกิดการต่อยอดความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

บุคคลและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

ในการจัดการความรู้ด้วยวิธีการรวมกลุ่มปฏิบัติการเพื่อต่อยอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อศึกษาความรู้ที่ฟังก์ชันในด้านบุคคลของมาแล้วสักดีเป็นขุมความรู้ หรือองค์ความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ต้องมีบุคคลที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในบรรยายศาสตร์ของการมีใจในการแบ่งปันความรู้ รวมทั้งผู้ที่ทำหน้าที่กระตุ้นให้คนอยากร่วมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน บุคคลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีดังต่อไปนี้

“คุณเอ็อ” ชื่อเต็มคือ “คุณเอ็อระบบ” เป็นผู้นำระดับสูงขององค์กร ทำหน้าที่สำคัญคือ

- 1) ทำให้การจัดการความรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานตามปกติขององค์กร
- 2) เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรเป็น “ผู้นำ” ใน การพัฒนาวิธีการทำงานที่ตนรับผิดชอบ และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน สร้างวัฒนธรรมเอื้ออาทรและแบ่งปันความรู้

3) หากุศโลภการทำให้ความสำเร็จของการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ มีการนำไปใช้มากขึ้น

“คุณอำนวย” หรือ ผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานร่วมกัน ช่วยให้คนเหล่านี้สื่อสารกันให้เกิดความเข้าใจ เห็นความสามารถของกันและกัน เป็นผู้เชื่อมโยงคนหรือหน่วยงานเข้าหากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เชื่อมระหว่างคนที่มีความรู้หรือประสบการณ์กับผู้ต้องการเรียนรู้ และนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ คุณอำนวยต้องมีทักษะที่สำคัญคือ ทักษะการสื่อสาร กับคนที่แตกต่างหลากหลาย รวมทั้งต้องเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย

และรู้จักประสานความแตกต่างเหล่านี้ ให้เห็นคุณค่าในทางปฏิบัติ ผลักดันให้เกิดการพัฒนางาน และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ศ้นหาความสำเร็จหรือการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

“คุณกิจ” คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน คนทำงานที่รับผิดชอบงานตามหน้าที่ของคนในองค์กร ถือเป็นผู้จัดการความรู้ตัวจริง เพราะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมจัดการความรู้ มีประมาณร้อยละ 90 ของทั้งหมด เป็นผู้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการใช้การจัดการความรู้ของกลุ่มคน เป็นผู้สนับสนุนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายในกลุ่ม และดำเนินการเสาะหาและคุดซับความรู้จากภายนอกเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุ เป้าหมาย ร่วมกำหนด ไว้เป็นผู้ดำเนินการ จดบันทึก และจัดเก็บความรู้ให้มุนเทียนต่อยอดความรู้ไปไม่รู้จบ

“คุณลิขิต” คือ คนที่ทำหน้าที่จดบันทึกกิจกรรมจัดการความรู้ต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นคลังความรู้ ขององค์กร

ชุมชนนักปฏิบัติหรือชุมชนแห่งการเรียน (CoP)

ในชุมชนมีปัญหาซับซ้อน ที่คนในชุมชนต้องร่วมกันแก้ไข การจัดการความรู้จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์ การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมมือ กันพัฒนาโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเรียกว่า “ชุมชนนักปฏิบัติ” บุคคลในกลุ่มนี้จึงต้องมีเจตคติที่ดี ในการแบ่งปันความรู้ นำความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาแก่กลุ่มจากการ ลงมือปฏิบัติ และเคราะห์ในความคิดเห็นของผู้อื่น

ชุมชนนักปฏิบัติคืออะไร

ชุมชนนักปฏิบัติ คือ คนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งทำงานด้วยกันมาระยะหนึ่ง มีเป้าหมายร่วมกัน และต้องการที่จะแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน กลุ่มดังกล่าวมักจะไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กรหรือชุมชน เป็นกลุ่มที่เกิดจากความต้องการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง เป็นความพยายามที่จะทำให้ความผิดของตนเองบรรลุผลสำเร็จ กลุ่มที่เกิดขึ้น ไม่มีอำนาจใด ๆ ไม่มีการกำหนดไว้ในแผนภูมิโครงสร้างองค์กร ชุมชนเป้าหมายของการเรียนรู้ของคนมีหลากหลายอย่าง ดังนั้น ชุมชน นักปฏิบัติ จึงมิได้มีเพียงกลุ่มเดียว แต่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อยู่ที่ประเด็นเนื้อหาที่ต้องการจะเรียนรู้ร่วมกัน นั่นเอง และคนคนหนึ่งจะเป็นสมาชิกในหลายชุมชนก็ได้

ชุมชนนักปฏิบัติมีความสำคัญอย่างไร

ชุมชนนักปฏิบัติเกิดจากกลุ่มคนที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการรวมตัวกัน เกิดจากความใกล้ชิด ความพอดีจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การรวมตัวกันในลักษณะที่ไม่เป็นทางการจะเอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ ๆ มากกว่าการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ มีจุดเน้นคือต้องการเรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์ทำงานเป็นหลักการทำงานในเชิงปฏิบัติ หรือจากปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือเรียนรู้เครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางาน หรือวิธีการทำงานที่ได้ผลและไม่ได้ผล การมี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก สร้างความรู้และความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือ หรือการฝึกอบรมตามปกติ เครื่อข่ายที่ไม่เป็นทางการในเวทีชุมชนนักปฏิบัติซึ่งมีสมาชิกจาก ต่างหน่วยงาน ต่างชุมชน จะช่วยให่องค์กรหรือชุมชนประสบความสำเร็จได้ดีกว่า การสื่อสาร ตามโครงสร้างที่เป็นทางการ

การเล่าเรื่อง การถอดความรู้ฝังลึก ด้วยกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง

การเล่าเรื่องเป็นเทคนิคของการใช้เรื่องเล่าในกลุ่มเพื่อนแบ่งปันความรู้ หรือสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยใช้ภาษาง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน เล่าเฉพาะ เหตุการณ์ บรรยายภาพตัวละคร ที่เกี่ยวข้องกับผู้เล่าในขณะที่เกิดเหตุการณ์ตามจริง เล่าให้เห็นบุคคล พฤติกรรม การปฏิบัติ การคิด ความสัมพันธ์ ข้อสำคัญผู้เล่าต้องไม่ตีความระหว่างเล่า ไม่ใส่ความคิดเห็นของผู้เล่าในเรื่องขณะที่เล่า เมื่อเล่าจบแล้วผู้ฟังสามารถซักถามผู้เล่าได้

การเล่าเรื่องที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. เรื่องที่เล่าต้องเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น อย่าแต่งเรื่องขึ้นมาเอง
2. เรื่องเล่าสอดคล้องกับหัวปลาหรือประเด็นของกลุ่ม
3. มีชื่อเรื่องที่น่าอกรีบความสำเร็จ
4. ผู้เล่าเป็นเจ้าของเรื่อง
5. ลีลาการเล่า เร้าพลังผู้ฟังให้เกิดแนวคิดที่จะนำไปปฏิบัติหรือคิดต่อ
6. เรื่องที่เล่า ควรจบภายในเวลาไม่เกิน 5 นาที
7. ท่าทางขณะเล่า เล่าอย่างมีชีวิตชีวาจะทำให้เกิดพลังขับเคลื่อน
8. การเล่าเรื่อง ต้องให้ครบทั้ง 3 ส่วน คือ เป็นมาอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไร และได้ผลเป็นอย่างไร

กิจกรรมการเล่าเรื่อง

1. ให้คุณกิจ (สมาชิกทุกคน) เขียนเรื่องเล่าประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงานของตนเองเพื่อให้ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ปรากฏออกมานเป็น ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ลงในกระดาษ A4 ส่างครุผู้สอนก่อนเล่าเรื่อง
2. เล่าเรื่องความสำเร็จของตนเอง ให้สมาชิกในกลุ่มย่อย้ำ
3. คุณกิจ (สมาชิก) ในกลุ่ม ช่วยกันสักดูความรู้ จากเรื่องเล่า เขียนบนกระดาษ พลิปชาร์ด

4. ช่วยกันสรุปขุมความรู้ที่สักด็ใจจากเรื่อง ซึ่งมีจำนวนหลายข้อ ให้กลายเป็นแก่นความรู้ ซึ่งเป็นหัวใจที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จ
5. ให้แต่ละกลุ่ม คัดเลือกร่องเล่าที่คิดว่าดีที่สุด เพื่อนำเสนอในที่ประชุมใหญ่
6. รวมเรื่องเด่นของทุกคน จัดทำเป็นเอกสารคลังความรู้ของกลุ่ม หรือเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อแบ่งปัน และเปลี่ยนความรู้ และนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน

สักด็ขุมความรู้และแก่นความรู้

1. ขุมความรู้ ในการฟังเรื่องเล่านั้น ผู้ฟังจะต้องฟังอย่างตั้งใจ พึงอย่างลึกซึ้ง หากไม่เข้าใจหรือได้ยินไม่ชัดเจน สามารถซักถามเมื่อผู้เล่า (คุณกิจ) เล่าจบแล้ว ในบางช่วง บางตอน ที่ไม่ชัดเจน ได้ ซึ่งจะมีผู้บันทึก (คุณลิขิต) ช่วยบันทึกเรื่องเล่าและอ่านบันทึกให้ที่ประชุมฟัง อีกครั้งหนึ่งเพื่อสอบถามการจดบันทึกกับการเล่าเรื่องของผู้เล่า (คุณกิจ) ให้สอดคล้องตรงกัน ผู้อำนวยการประชุม (คุณอำนวย) จะช่วยให้ผู้ฟังสักด็อาไวซึ่การปฏิบัติของผู้เล่า (คุณกิจ) ที่ทำให้งานสำเร็จออกมา วิธีการกระทำที่สักด็ออกได้เรียกว่าขุมความรู้ ผู้ฟังแต่ละคนจะเขียนขุมความรู้ออกโดยใช้กระดาษแผ่นน้อยๆ 1 ขุมความรู้ต่อกระดาษ 1 แผ่น ไม่จำกัดจำนวนว่าแต่ละคนจะเขียนได้กี่ขุ่ม กี่แผ่น ขึ้นอยู่กับทักษะการฟังและความสามารถในการจับประเด็นของแต่ละคน

ลักษณะของขุมความรู้ความมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นประโยชน์ที่ขึ้นด้วยคำกริยา
- 2) เป็นวิธีการปฏิบัติ (How to)
- 3) เป็นประโยชน์หรือข้อความที่สื่อความเข้าใจได้โดยทั่วไป

2. แก่นความรู้ แก่นความรู้จะมาจากการขุมความรู้ที่สักด็ใจจากเรื่องเล่า ซึ่งจะมีเป็นจำนวนมากมาก และเมื่อวิเคราะห์และพิจารณาอย่างจริงจังจะเห็นว่าขุมความรู้เหล่านั้นสามารถจัดกลุ่มได้ การจัดกลุ่มขุมความรู้ประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน แล้วตั้งชื่อให้กับขุมความรู้ใหม่นั้น โดยให้ครอบคลุมขุมความรู้ทั้งหมดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ตัวอย่างการเล่าเรื่องจากชุมชนนักปฏิบัติ

โลกใหม่ของเน็ต

แนวคิด เป็นเด็กสาวในหมู่บ้านและเคยอยู่ที่กรุงเทพฯ พ่อแม่เสียชีวิตหมด อยู่กับยาย และยายก็ได้เสียชีวิตไปแล้ว อยู่กรุงเทพฯได้ 6 - 7 ปี ได้กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน กลับมาไม่มีใครรู้ว่าแน่ติดเชื้อ HIV มาด้วย เมื่อมาอยู่ใหม่ ๆ ทุกคนก็สงสัยทำไม่เก็บตัว ไม่ออกไปไหน บางครั้งก็ชอบเหมือนมองไปข้างนอกบ้าน โดยไม่มีจุดหมาย มีหนุ่ม ๆ แวงเวียนไปหาแน่นักก็อกไปกับบังคน

มีครั้งหนึ่งกองผ้าป่าที่ตั้งไว้ที่หอประชุมหมู่บ้านกีหายไป มีชาวบ้านมาแจ้งว่า เห็นถัง พลาสติก ที่ตั้งกองผ้าป่าแอบอยู่ข้างหอประชุมหมู่บ้าน เงินหายไปหมดเหลือแต่ถังพลาสติกกับกง ไม่มีที่ใช้แวนเงิน ข้าพเจ้าและคนในหมู่บ้านลงความเห็นว่า คนที่เอาเงินไปน่าจะเป็นคนที่มีบ้านอยู่ใกล้บริเวณนี้ เพราะตอนที่เงินหายไปคนดูแลเพียงแต่ไปเข้าห้องน้ำที่อยู่ด้านหลัง หอประชุมเท่านั้น

ต่อมาเมื่อคนไปพบเน็ตที่โรงพยาบาล เห็นพูดกับหมออยู่นาน และได้ยินมาว่าเน็ตติดเชื้อ HIV และต้องการเงินมาเป็นค่ายาเพื่อรักษาตนเอง เมื่อคนนั้นมาบอกข้าพเจ้าและข้าพเจ้า ได้ปรึกษากับคณะกรรมการหมู่บ้าน ลงความเห็นว่า ต้องให้ความช่วยเหลือแน่นet เพราะหากเน็ตไม่ยอมรับความจริง และยังไปกับเด็กผู้ชายในหมู่บ้าน ก็จะเป็นการแพร่เชื้อให้กับคนในหมู่บ้านไปอีก และหากทุกคนรู้ว่า เน็ตติดเชื้อ จะพาคนรังเกียจไม่ให้เข้าสังคมด้วย

ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับเน็ตเป็นการส่วนตัว และแนะนำให้เน็ตเลิกเที่ยวกับเด็กผู้ชายในหมู่บ้าน และให้ไปพบกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิสุขใจ เพื่อร่วมกับกลุ่มผู้ติดเชื้อทำกิจกรรมร่วมกัน และเรียนรู้วิธีการดูแลตนเองที่ถูกต้อง ตอนแรกเน็ตไม่ยอมไป เพราะเมื่อไปแล้วในหมู่บ้านจะรู้ว่าเน็ตติดเชื้อ HIV ข้าพเจ้าจึงไปขอร้องบรรยายผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นญาติกับเน็ตให้ช่วยพูด เพื่อให้เน็ตยอมรับสภาพตัวเอง เน็ตร้องไห้อยู่นาน คร่ำครวญถึงชีวิตอันแสนรุนทด และยอมไปที่มูลนิธิสุขใจ

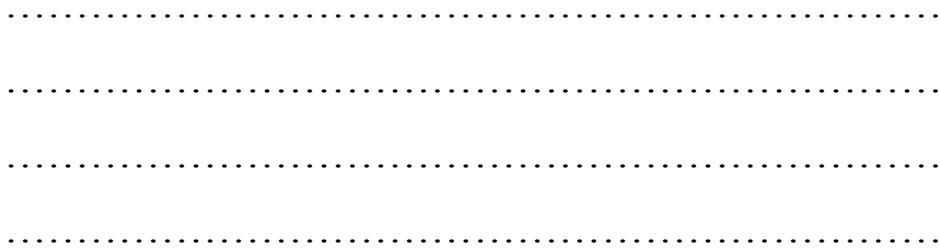
การไปมูลนิธิสุขใจครั้งนี้ แนวตั้งรู้จักกับเพื่อนที่ติดเชื้อเหมือนกัน ได้พูดคุยกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันทุกวันศุกร์ แนวตตากลายกังวลใจและคิดว่าตัวเองมีเพื่อนหัวอกเดียวกัน ไม่โดดเดี่ยว แลกเปลี่ยนความรู้วิธีการดูแลตนเองกับเพื่อน ๆ และหาอาชีพให้กับตนเอง ไม่แพร่เชื้อให้คนอื่น

ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมเยียนเน็ตที่มูลนิธิสุขใจ เห็นแนวตั้งหัวเราะกับเพื่อน ๆ พูดคุยกับคนอื่นมากขึ้น และแน่นอนกว่า “นี่เป็นโลกใหม่ของเน็ต โลกของคนหัวอกเดียวกัน”

ข้าพเจ้าสร้างความเข้าใจกับคนในหมู่บ้านไม่ให้แสดงอาการรังเกียจ โรคนี้ไม่ติดกันได้ง่าย ๆ นี่ผ่านมา 4 ปีแล้ว แนวตั้งยังใช้ชีวิตได้เหมือนปกติ และช่วยสังคมโดยการเป็นวิทยากร ให้ความรู้กับเยาวชน ในหมู่บ้านในการเรื่องการป้องกันโรคที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์

กิจกรรม

- การจัดการความรู้ในการปฏิบัติการคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร

2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในการปฏิบัติการกลุ่มนี้ในร้าน
ทำหน้าที่อะไรบ้าง
-

2. ให้ผู้เรียนเขียนเรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ และรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีเรื่องเล่าลักษณะ
คล้ายกัน ผลัดกันเล่าเรื่อง สรักความรู้จากเรื่องเล่าของเพื่อน ตามแบบฟอร์มนี้
แบบฟอร์มการบันทึกความรู้จากเรื่องเล่า

ชื่อเรื่อง

.....

ชื่อผู้เล่า

.....

1. เนื้อเรื่องย่อ
-

2. การบันทึกข้อมูลความรู้จากเรื่องเล่า

2.1 បៀវូហា

2.2 វិធីកែវិស័យទា (បុនគម្ពឺ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ผลที่เกิดขึ้น

2.4 ความรู้สึกของผู้เล่า / ผู้เล่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำงานนี้

3. แก่นความรู้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เรื่องที่ 5 การสร้างองค์ความรู้พัฒนาต่อยอด และยกระดับความรู้

องค์ความรู้เป็นความรู้และปัญหาที่แตกต่างกันไปตามสภาพและบริบทของชุมชน การสร้างองค์ความรู้หรือชุดความรู้ของกลุ่ม จะทำให้สมาชิกกลุ่มมีองค์ความรู้หรือชุด ความรู้ไว้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนอื่น หรือกลุ่มนื่องบ่ำง ภาคภูมิใจ เป็นการต่อยอดความรู้และการทำงานของตนต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อย่างที่เรียกว่า เกิดการเรียนรู้และพัฒนากรุ่นอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

บุคคลที่ทำหน้าที่ศึกษา กันคว้า และปฏิบัติ บุคคลนั้นย่อมมีโอกาสได้สัมผัสกับ องค์ความรู้นั้น โดยตรง และหากมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการพัฒนาต่อยอด ความรู้ขึ้นไปเรื่อยๆ

การสร้างองค์ความรู้พัฒนาต่อยอด และยกระดับความรู้

ความรู้เป็นผลจากการเรียนรู้ เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งความรู้ที่ทุกคนมีน่าจะมาจากความรู้รอบตัว ความรู้ทางวิชาการหรือความรู้ จากคำราที่ได้เรียนมาตั้งแต่ระดับประถมนั่นเอง

มนุษย์แต่ละคนมีความรู้และปัญญาแตกต่างกันออกไป เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม ภูมิศาสตร์ พื้นฐานการศึกษาร่วมทั้งความสามารถของสมองเอง ก็ทำให้มนุษย์คิดหรือมีความรู้ที่แตกต่างกัน

ความรู้จากการปฏิบัติเป็นความรู้ที่ทำให้มนุษย์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และการปฏิบัติก็ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้จะเกิดความชำนาญสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาในลิ่งที่ตนมองต้องการได้ถ้าว่าเกิดปัญหาหรือสร้างองค์ความรู้ให้กับตัวเอง

ความรู้มีการเปลี่ยนแปลง ได้ตามบุคลิกสมัย การที่จะดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างมีความสุข จึงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาต่อ บดดให้กับตนเองนั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นเป็นการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับ สภาวะปัจจุบัน หากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว ทำให้เรามีความรู้มากขึ้นถ้าว่ามีการยกระดับความรู้ นั่นเอง รู้แล้วแต่ยังไม่ครอบคลุมและอาจไม่ทันสมัยเข้ากับสถานการณ์การเรียนรู้เพิ่มเติมจึงถือว่าเป็นการ ยกระดับความรู้ให้กับตนเอง

หัวใจของการจัดการความรู้ คือ การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ดังนั้นการดำเนินการ จัดการองค์ความรู้อาจต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องาน หรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
3. การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะสมต่อการใช้งานของตน
4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจกรรมงานของตน
5. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสักด็ บุมความรู้อกมานับทีกไว้
6. การจดบันทึก “บุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุด ความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึก และเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะสมต่อการใช้งานมากขึ้น

เรื่องที่ 6 การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่องค์ความรู้

สารสนเทศการจัดการความรู้ด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนางาน พัฒนาคน หรือพัฒนาภารกิจ ซึ่งอาจจัดทำเป็นเอกสารคลังความรู้ของกลุ่ม หรือเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อแบ่งปัน และเปลี่ยนความรู้ และนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน

ตัวอย่างของสารสนเทศจากการรวมกลุ่มปฏิบัติการ ได้แก่

1. การบันทึกเรื่องเล่า เป็นเอกสารที่รวบรวมเรื่องเล่าที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ อาจแยกเป็นเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจเฉพาะ เรื่อง ได้ศึกษา
2. บันทึกการอุดบทเรียนหรือการอุดคงค์ความรู้ เป็นการบททวน สรุปผล การทำงาน หรือผลจากเรื่องเล่าในรูปแบบเอกสาร การอุดบทเรียนหรืออุดคงค์ความรู้มีหลายลักษณะ เช่น การเขียนเป็นความเรียง เป็นตาราง แยกเป็น หัวข้อ เพื่อให้อ่านเข้าใจง่าย
3. วิธีคิดเรื่องสั้น เป็นการจัดทำฐานข้อมูลความรู้ที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ที่มีการใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์กันอย่างแพร่หลาย การทำวิธีคิดเป็นเรื่องสั้นเป็นการเผยแพร่ให้บุคคลได้เรียนรู้ และนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานในโอกาสต่อไป
4. คู่มือการปฏิบัติงาน การจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จจะทำให้เห็นแนวทางของการทำงานที่ชัดเจน การจัดทำเป็นคู่มือเพื่อการปฏิบัติงาน จะทำให้งานมี มาตรฐาน และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนางานได้
5. อินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีการใช้อินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย และมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซด์ต่าง ๆ มีการบันทึกความรู้ทั้งในรูปแบบของเว็บเพจ เว็บบอร์ด และรูปแบบอื่น ๆ อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่ง เก็บข้อมูลจำนวนมากในปัจจุบัน เพราะคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา

ตัวอย่างการถอดองค์ความรู้

ประเด็น	เรื่องเล่า	ผู้เล่า
- การให้ความช่วยเหลือ กับคนติดเชื้อ HIV	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาที่เกิดในหมู่บ้านเราคือง่ายกันหากทางแก้ไข เพราะปัญหานั้น เกี่ยวข้องกับคนทุกคน - การให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HIV เราอาจจะไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นดี แต่เราเกี่ยวกับความสามารถหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือได้ - การติดตามให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้ติดเชื้อถือเป็นการสร้างกำลังใจให้กับเขาได้เป็นอย่างดี ทำให้เขารู้สึกว่ามีสังคมได้เตะไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม - หากเราเรโนปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว จะพบว่าเราสามารถทำวิกดุลให้เป็นโอกาส นั้นคือการส่งเสริมให้คนที่เกิดปัญหาหรือผู้ติดเชื้อ HIV เป็นวิทยากร ให้ความรู้กับบุคคลอื่นต่อไป 	ณัฐพร
- การให้ความช่วยเหลือ ผู้ติดเชื้อ HIV - สร้างทัศนคติให้กับผู้ที่ติดเชื้อ HIV	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ติดเชื้อ HIV ในปัจจุบัน หากมีการคุ้มครองอย่างถูกต้องจะสามารถมีชีวิตอยู่ได้ 10-20 ปี การคุ้มครองจึงต้องคุ้มครองด้านร่างกายและจิตใจ - การคุ้มครองด้านร่างกาย ปัจจุบันนี้ยาที่ใช้เพื่อเพิ่มปริมาณเม็ดเลือดขาว ทำให้ผู้มีภูมิคุ้มกันมาก การรักษาที่มูลนิธิเป็นการมาเช็คเม็ดเลือดขาวว่ามีจำนวนเท่าไหร และเป็นการตรวจสอบดูว่า ทานยาตรงเวลาหรือไม่ มีอาการซ้ำๆบ่อยๆอย่างไร ปฏิบัติตอนอย่างไร - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ทำให้มีความรู้เรื่องการคุ้มครองมากขึ้น - การคุ้มครองด้านจิตใจ บางคนมีครอบครัว มีลูก การโอบกอดใกล้ชิดกุํยามากกินไป อาจติดเชื้อจากแพลท์มีในร่างกายได้ ครอบครัวต้องให้กำลังใจ ไม่แสดงอาการรังเกียจคนในครอบครัวที่ติดเชื้อ 	นานา
- การให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจจากบุญชน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เฒงเป็นผู้นำชุมชน ผู้มีต้องหาความรู้จากบุญชนเรื่องการคุ้มครองติดเชื้อ HIV ทั้งการคุ้มครองด้านร่างกายและด้านจิตใจ ในด้านร่างกายเป็นเรื่องของเขาว่อง แต่ในด้านจิตใจ ผู้จะน้อมถกับคนในชุมชนว่าต้องให้กำลังใจกับเขาให้มาก เขาจะมีภาระครอบครัวที่ต้องดูแลและ ต้องช่วยกันหาอาชีพให้กับเขารือให้เขามีรายได้เดียว ครอบครัวเข้า และหากเขาร้องที่จะเป็นวิทยากรให้ความรู้กับคนอื่น โดยไม่ขายใคร ผู้เฒงสนับสนุนเต็มที่เพื่อจะเดินทางเดินเรียน ไม่ค่อยรับมั่วระวัง เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้อง 	

กิจกรรม

1. การสร้างองค์ความรู้จะก่อให้เกิดการพัฒนาต่ออยอดและยกระดับความรู้ได้อย่างไร

2. ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้จากกิจกรรมท้ายบทที่ 4 " การเล่าเรื่อง " ตาม แบบฟอร์มที่กำหนดให้และให้ดำเนินการดังนี้

2.1 รวมรวมเรื่องเล่าทุกเรื่อง (จากบทที่ 4) ให้อยู่ในเล่มเดียวกัน

2.2 นำสรุปองค์ความรู้ใส่ไว้ในตอนท้ายแล้ว จัดทำปก คำนำ สารบัญ และ เย็บเป็นรูปเล่ม

2.3 นำไปเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนของผู้เรียน

แบบทดสอบเรื่องการจัดการความรู้

คำชี้แจง งานบาท X เลือกข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

1. การจัดการความรู้เรียกสั้นๆ ว่าอะไร
 - ก. MK
 - ข. KM
 - ค. LO
 - ง. QA
2. เป้าหมายของการจัดการความรู้คืออะไร
 - ก. พัฒนาคน
 - ข. พัฒนางาน
 - ค. พัฒนาองค์กร
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. ข้อใดถูกต้องมากที่สุด
 - ก. การจัดการความรู้หากไม่ทำจะไม่มีรู้
 - ข. การจัดการความรู้คือการจัดการความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ
 - ค. การจัดการความรู้ถือเป็นเป้าหมายของการทำงาน
 - ง. การจัดการความรู้คือการจัดการความรู้ที่มีในเอกสาร ตำรา มาจัดให้เป็นระบบ
4. ขั้นสูงสุดของการเรียนรู้คืออะไร
 - ก. ปัญญา
 - ข. สารสนเทศ
 - ค. ข้อมูล
 - ง. ความรู้
5. ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) คืออะไร
 - ก. การจัดการความรู้
 - ข. เป้าหมายของการจัดการความรู้
 - ค. วิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้
 - ง. แนวปฏิบัติของการจัดการความรู้

บทสะท้อนที่ได้จากการเรียนรู้

1. สิ่งที่ท่านประทับใจในการเรียนรู้รายวิชาการจัดการความรู้

.....
.....
.....
.....

2. ปัญหา / อุปสรรคที่พบในการเรียนรู้รายวิชาการจัดการความรู้

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทที่ 4

คิดเป็น

สาระสำคัญ

ศึกษาทำความเข้าใจกับความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ ด้วยกระบวนการอภิปรายกลุ่ม และร่วมสรุปสาระสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการคิดเป็น ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งด้านวิชาการ ตนเอง และสังคมสิ่งแวดล้อม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายเรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ได้
2. บอกความสัมพันธ์เชื่อมโยงของความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ ไปสู่กระบวนการ “คิดเป็น” ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ด้วยการสรุปจากกรณีตัวอย่าง
2. “คิดเป็น” และกระบวนการคิดเป็น
3. ฝึกทักษะการคิดเป็น

ข้อแนะนำการจัดการเรียนรู้

1. คิดเป็น เป็นวิชาที่เน้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยการคิด การวิเคราะห์ และแสวงหาคำตอบด้วย การใช้กระบวนการที่หลากหลาย เปิดกว้าง เป็นอิสระมากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาให้ ท่องจำหรือมีคำตอบสำเร็จรูปให้โดยผู้เรียนไม่ต้องคิด ไม่ต้องวิเคราะห์เหตุและผลเสียก่อน
2. ขอแนะนำว่ากระบวนการเรียนรู้ในระดับปฐมศึกษาต้องใช้วิธีการพนักลุ่ม อภิปรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียน และครูช่วยกันแสวงหาคำตอบตามประเด็นที่กำหนด และช่วยให้ผู้เรียนได้ คุ้นเคยและมั่นใจในการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการกรุ่นสัมพันธ์ต่อไป
3. เนื่องจากเป็นวิชาที่ประสงค์จะให้ผู้เรียน ได้ฝึกการคิด การวิเคราะห์ เพื่อแสวงหาคำตอบด้วย ตนเอง มากกว่าท่องจำ เนื้อหาความรู้แบบเดิม กรุณาและผู้เรียนจึงควรจะต้องปฏิบัติตาม กระบวนการที่แนะนำโดยไม่ข้ามขั้นตอน จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ 1 ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ / ปัจมุขของ “คิดเป็น”

ครั้งหนึ่ง ดร. โภวิท วรพิพัฒน์ อธิศปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเคยเป็นอธิบดีกรมการศึกษา นอกโรงเรียนมาก่อนเคยกล่าวให้ฟังว่ามีเพื่อนฝรั่งถามท่านว่า ทำไนคนไทยบางคนจนก็จน อยู่กระตือรือก่าๆ ทำงานกีหนัก หาเข้ากินคำ แต่เมื่อกลับบ้านก็ยังมีแก่ใจนั่งเปาขลุย ตั้งวงสนทนากัน สนุกสนาน เอสากัน เพื่อนบ้านหรือโขกหมากรุกกันเพื่อน ได้อ่ายงเบิกบานใจ ตกเย็นก็นั่งกินข้าวคลุกน้ำพริก คลุกน้ำปลา กับลูกเมียอย่างมีความสุข ได้ ท่านอาจารย์ตอบไปว่า เพราเจคิดเป็น เขาจึงมีความสุข มีความพอใจ ไม่ทุกข์ ไม่เดือดร้อน ทุรนทุรายเหมือนคนอื่น ๆ เท่านั้น แต่จะต้องมีความคิดเป็น หางว่า เช่น กี่เจ้า “คิดเป็น” มันคืออะไร อยู่ที่ไหน หน้าตาเป็นอย่างไร หาได้อย่างไร หายากไหม ทำอย่างไรจึงจะคิดเป็น ต้องไปเรียนจากพระอาจารย์ทิศปาโนก็หรือเปล่า ค่าเรียนแพงไหม มีค่ายกครูไหม ควรเป็นครูอาจารย์ หรือศาสตรา ฯลฯ ดูเหมือนว่า “คิดเป็น” ของท่านอาจารย์แม้จะเป็นคำไทยง่าย ๆ ธรรมชาติ ๆ แต่ก็ออกจะลึกซึ้ง ชวนให้ไฟห้ามต้องขึ้นนัก

“คิดเป็น” คืออะไร ใครรู้บ้าง
มีทิศทางมาจากไหน ใครเคยเห็น
จะเรียนรำทำอย่างไรให้ “คิดเป็น”
ไม่ลืมเล่น ใครตอบได้ ขอบใจเลย

ประมาณปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา ท่านอาจารย์ ดร. โภวิท วรพิพัฒน์ และคณะได้นำแนวคิดเรื่อง “คิดเป็น” มาเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ หลายโครงการ เช่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ โครงการการศึกษาประชาชนและการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นต่อเนื่อง* เป็นต้น ต่อมาท่านย้ายไปเป็นอธิบดีกรมวิชาการ ท่านก็นำ “คิดเป็น” ไปเป็นแนวทาง จัดการศึกษาสำหรับเด็กในโรงเรียนจนเป็นที่ยอมรับมากขึ้น เพื่อให้การทำความเข้าใจกับการคิดเป็นง่ายขึ้น พอที่จะให้คนที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนตามโครงการดังกล่าวเข้าใจ และสามารถดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการ “คิดเป็น” ได้ จึงมีการนำเสนอแนวคิด

* นับเป็นวิธีการทางการศึกษาที่สมัยใหม่มากยังไม่มีหน่วยงานไหนเคยทำมาก่อน

เรื่อง ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ในการทำ ความเข้าใจกับความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ให้กับผู้ที่จะจัดกระบวนการเรียนการสอนตาม โครงการดังกล่าวในรูปแบบของการฝึกอบรม ** ด้วยการฝึกอบรมผู้ร่วมโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จ และโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นต่อเนื่องระดับ 3 - 4 - 5 จนเป็นที่รู้จักอีกกันมาก ในสมัยนี้ ผู้เข้ารับการอบรมยังคงรำลึกถึง และนำมาใช้ประโยชน์จนทุกวันนี้

เราจามาทำความรู้จักกับความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นปฐมนิเทศของการคิดเป็น กันบ้างดีไหม

การเรียนรู้เรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ให้เข้าใจได้ดี ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจด้วย การร่วมกิจกรรมการคิด การวิเคราะห์ เรื่องราวต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ และสรุปความคิดเป็น ขั้นเป็นตอนตามไปด้วยโดยไม่ต้องกังวลว่าคำตอบหรือความคิดที่ได้จะผิดหรือถูกเพียงใด เพราะไม่มี คำตอบใดถูกทั้งหมด และไม่มีคำตอบใดผิดทั้งหมด เมื่อได้ร่วมกิจกรรมครบตามกำหนดแล้วผู้เรียนจะ ร่วมกันสรุปแนวคิดเรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ได้ด้วยตนเอง

ต่อไปนี้เราจะเรียนรู้เรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อนำไปสู่การสร้างความ เข้าใจเรื่อง การคิดเป็นร่วมกัน เริ่มด้วยการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอนไปตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมที่ 5 โดยจะมีครุเป็นผู้ร่วมกิจกรรมด้วย

** ที่ให้วิทยากรที่เป็นผู้จัดอบรมและผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันด้วย กระบวนการอภิปรายถกเถียงในรูปกระบวนการ กลุ่มนิกร่วมที่สนใจตัวอย่างหลายเรื่อง ที่กำหนดขึ้น นำเหตุผล และข้อคิดเห็นของกลุ่มมาสรุปสังเคราะห์ออกมาเป็นความเชื่อพื้นฐาน ทางการศึกษาผู้ใหญ่ (สมัยนี้) หรือ กศน. (สมัยต่อมา) ผลสรุปของ การอภิปรายถกเถียงไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไทยก็จะได้ออกมาเป็นทิศทาง เดียวกัน เพราะเป็นสังธรรมที่เป็นความจริงในชีวิต

กิจกรรมที่ 1

ครูและผู้เรียนนั่งสบาย ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ครูแจกใบงานที่ 1 ที่เป็นกรณีตัวอย่างเรื่อง “ลายชีวิต” ให้ผู้เรียนทุกคน ครูอธิบายให้ผู้เรียนทราบว่า ครูจะอ่านกรณีตัวอย่างให้ฟัง 2 เที่ยวชา้ ๆ ครอท์ พออ่านได้บ้างก็อ่านตามไปด้วย ครอที่อ่านยังไม่คล่องก็ฟังครูอ่านและคิดตามไปด้วย เมื่อครูอ่านจบแล้วก็ จะพูดคุยกับผู้เรียนเชิงทบทวนถึงเนื้อหาในกรณีตัวอย่างเรื่อง “ลายชีวิต” เพื่อจะให้แน่ใจว่าผู้เรียนทุกคน เข้าใจเนื้อหาของกรณีตัวอย่างตรงกันแน่นอนจึงอ่านประเด็น ซึ่งเป็นคำสอนปลายเปิด (คำสอน ที่ไม่มี กำหนดลำดับ) ที่กำกับมากับกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนฟัง

ใบงานที่ 1 กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ลายชีวิต”

ลายชีวิต

พระมหาสมชาย เป็นพระนักเทศน์ มีประสบการณ์การเทศน์มหาชาติกัมพธ์มหาราชที่มีชื่อเสียงเป็นที่ แพร่หลายในหลายที่ทั่วโลกของไทย วัดหลายแห่งต้องขอท่านไปเทศน์ให้งานของวัดนั้น ๆ เพราะญาติโยมขอร้อง และพระนักเทศน์ทั้งหลายก็นิยมเทศน์ร่วมกับท่าน มหาสมชายตั้งใจไว้ว่า อยากเดินทางไปเทศน์ที่วัดไทยในอเมริกาสักครั้งในชีวิต เพราะไม่เคยไปต่างประเทศเลย

เจ๊เกียว เป็นนักธุรกิจชั้นนำ มีกิจการหลายอย่างในความคุ้มแล เชน กิจการเสื้อผ้าสำเร็จรูป กิจการจำหน่าย สินค้าโภคภัณฑ์ กิจการส่งออกสินค้าอาหารกระป๋อง กิจการจำหน่ายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต แต่เจ๊เกียวไม่มีลูกศิษย์สักกูลเลย ตั้งความหวังไว้ว่าขอมีลูกศิษย์สักคน แต่ก็ไม่เคยสมหวังเลย

ลุงแพ้น เป็นเกษตรกรอาชูโส อายุเกิน 60 ปีแล้ว แต่ยังแข็งแรง มีฐานะดี ชอบทำงานทุกอย่าง ไม่อยู่นิ่ง ทำงานส่วนตัว งานสังคม งานช่วยเหลือคนอื่น และงานบำรุงศาสนานะ ลุงแพ้นแอบมีความหวังลึก ๆ อย่างได้ปริญญาคิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสักแห่งเพื่อเก็บไว้เป็นความภูมิใจของ ตนเอง และวงศ์ตระกูล

เด็กหญิงนวลเพ็ญ เป็นเด็กหญิงจนๆ ในต่างจังหวัดห่างไกล ไม่เคยเห็นกรุงเทพฯ ไม่เคยเข้าเมือง ไม่เคย ออกจากหมู่บ้านไปไกลๆ เลย ค.ญ. นวลเพ็ญคิดว่าถ้ามีโอกาสไปเที่ยวกรุงเทพสักครั้งจะดีใจ และมีความสุขมากที่สุด

ทิดแห่ง บัวเป็นเณรตั้งแต่เล็ก เมื่ออายุครบบัวก็บัวเป็นพระ เพิ่งลีกอกมาช่วยพ่อทำงาน ทิดแห่ง ตั้งความหวังไว้ว่าเขาอยากรถตั้งงานกับหัญญาสาย ร่าร้ายสักคน จะได้มีชีวิตที่สุขสบาย ไม่ต้องทำงานหนักเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็น กรณีตัวอย่างเรื่อง “ลายชีวิต” บอกอะไรบ้างเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์

แนวทางการทำกิจกรรม

ครูแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 - 3 กลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนเลือกประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม เพื่อเป็นผู้นำอภิปรายและผู้จดบันทึก ผลการอภิปรายของกลุ่มและนำผลการอภิปรายของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ จากนั้นให้ผู้เรียนทุกกลุ่มอภิปรายถกเถียงเพื่อหาคำตอบตามประเด็นที่กำหนดให้ ครูติดตามสังเกต เหตุผลของกลุ่มหากข้อมูลยังไม่เพียงพอ ครูอาจซึ่งแนะนำให้อภิปรายเพิ่มเติม ในส่วนของ ข้อมูลที่ยังขาดอยู่ได้เลขานุการกลุ่มนั้นทึกผลการพิจารณาหาคำตอบตามประเด็นที่กำหนด ให้เป็น คำตอบสั้น ๆ ได้ใจความเท่านั้น และนำคำตอบนั้นไปรายงานในที่ประชุมกลุ่มใหญ่ หากมีผู้เรียนไม่นำ กันครูอาจไม่ต้องแบ่งกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนทุกคนร่วมอภิปรายถกเถียง หรือสนทนากลุ่มเป็นกลุ่ม ความคิด กันในกลุ่มใหญ่โดยมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำ และมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกข้อคิดเห็น ของคนในกลุ่ม ลงบนกระดาษปูร์ฟ หรือกระดาษคำ (ครูอาจเป็นผู้ช่วยบันทึกได้)

ในการประชุมกลุ่มใหญ่ ผู้แทนกลุ่มย่อยนำเสนอรายงาน ครูบันทึกข้อคิดเห็นของกลุ่ม ย่อย ไว้ที่กระดาษปูร์ฟ ซึ่งเตรียมจัดไว้ก่อนแล้ว เมื่อทุกกลุ่มรายงานแล้ว ครูนำอภิปรายในกลุ่มใหญ่ถึง คำตอบของกลุ่ม ซึ่งจะลดลงรวมบรรณการคำตอบของกลุ่มย่อยออกมานี้เป็นคำตอบประดิษฐ์ของ กรณีตัวอย่าง “หลายชีวิต” ของกลุ่มใหญ่ จากนั้นครูนำสรุปคำตอบที่ได้เป็นข้อเขียนที่สมบูรณ์ขึ้น และนำ คำตอบนั้นบันทึกในกระดาษปูร์ฟติดไว้ให้เห็นชัดเจน

ตัวอย่าง ข้อสรุปของกรณี
ตัวอย่าง เรื่อง “หลายชีวิต” จาก
ความเห็นของผู้เรียนหลายกลุ่มที่
ผ่านมา ปรากฏดังในกรอบด้าน
ขวา มีตัวอย่างข้อสรุปนี้อาจ
ใกล้เคียงกับข้อสรุปของท่านก็ได้

ตัวอย่าง

ข้อสรุปผลการอภิปรายจากกรณีตัวอย่างเรื่อง
“หลายชีวิต”

คนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่
เหมือนกัน แต่ทุกคนมีความต้องการที่คล้ายกัน คือ
ต้องการประสบความสำเร็จ ซึ่งถ้าบรรลุตามต้องการของ
ตน คนนั้นก็จะมีความสุข

กรณีตัวอย่างเรื่อง “หลายชีวิต” เริ่มเปิดตัวออกมานี้เป็นเรื่องแรก ผู้เรียนจะต้องติดตาม ต่อไปด้วยการทำกิจกรรมที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ถึงที่ 5 ตามลำดับ จึงจะพบคำตอบว่า “ความเชื่อพื้นฐานทาง การศึกษาผู้ใหญ่ คืออะไรแน่ และจะเป็นปัจจัยของ “การคิดเป็น” อย่างไร พัฒนา

กิจกรรมที่ 2

ครูและผู้เรียนนั่งรวม ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ครูแจกใบงานที่ 2 ที่เป็นกรณีตัวอย่าง เรื่อง “แป๊ะง” ครูดำเนินกิจกรรมเช่นเดียวกับการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 1

ใบงานที่ 2 กรณีตัวอย่างเรื่อง แป๊ะง

แป๊ะง

ท่านบุนพิชิตพลด้วย เป็นคนหนึวีซื้อเสียงมากในด้านความเมตตากรุณาท่านเป็นคนที่พร้อมไปด้วยทรัพย์สมบัติ ข้าหาสบริหาร เกียรติยศ ซื้อเสียง และสุขภาพสบายใจ

ตาแป๊ะง เป็นชายเงินชาตัวคนเดียว ขายเต้าหวย อาศัยอยู่ที่ห้องแถวเด็ก ๆ หลังบ้านบุนพิชิต แป๊ะงขายเต้าหวยเสร็จกลับบ้านตอนเย็น ตกค้างหลังจากอาบน้ำอาบท่านข้าวเสร็จก็นั่งสีซ้อเพลิดเพลินทุกวันไป

วันหนึ่งท่านบุนคิดว่า แป๊ะงคุณมีความสุขดี แต่ถ้าได้มีเงินมากขึ้นคงจะมีความสุขอย่างสมบูรณ์มากขึ้น ท่านบุนจึงอาเจินหนึ่งแสนบาทไปให้แป๊ะง จนกันนั่นมาเป็นเวลาอาทิตย์หนึ่งเดือน ๆ ท่านบุนไม่ได้ยินเสียงของบ้านแป๊ะงอีกเลย ท่านบุนรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง เย็นวันที่แปดแป๊ะงก็มาพบท่านบุน พร้อมกับนำเงินที่ยังเหลืออีกหลายหมื่นมาคืน แป๊ะงบอกท่านบุนว่า

“ผมอาเจินมาคืนท่านครับ ผมเห็นอยู่เหลือเกิน มีเงินมากก็ต้องทำงานมากขึ้นต้องคอยระวังรักษาเงินทอง เด้าหวยก็ไม่ได้ขาย ต้องไปลงทุนทางอื่นเพื่อให้รายมากขึ้นอีกลงทุนแล้วก็กลัวขาดทุน เนื่องจากไม่อยากได้เงินแสนแล้วครับ”

คืนนั้นท่านบุนก็หายใจโล่งอก เมื่อได้ยินเสียงของบ้านแป๊ะงแทรกเข้ามากับสายลม

ประเด็น ในเรื่องของความสุขของคนในเรื่องนี้ ท่านได้แนวคิดอะไรบ้าง?

แนวทางการทำกิจกรรม

1. เลখานุการกลุ่มบันทึกความเห็นของกลุ่มที่ร่วมกันอภิปราย ความเห็นอาจมีหลายคำตอบก็ได้
2. เปรียบเทียบความเห็น หรือคำตอบของกลุ่มผู้เรียนกับตัวอย่างข้อสรุปที่นำเสนอว่าใกล้เคียงกันหรือไม่เพียงใด
3. เลือกข้อคิดหรือคำตอบที่กลุ่มคิดว่าดีที่สุดไว้ 1 คำตอบ

4. คำตอบที่กลุ่มคิดว่าดีที่สุดที่เลือกบันทึกไว้คือ

.....
 ..
 ..
 ..
 ..
 ..

ตัวอย่าง ข้อสรุปของกรณีตัวอย่าง
เรื่อง “เปี๊ยะง” จากความเห็นของ
ผู้เรียนหลายกลุ่มที่เคยเสนอไว้ดัง
ปรากฏในกรอบค้านขวามือ ตัวอย่าง
ข้อสรุปนี้อาจใกล้เคียงกับข้อสรุป
ของกลุ่มของท่านก็ได้

ตัวอย่าง
ข้อสรุปผลการอภิปรายจากกรณีตัวอย่างเรื่อง
“เปี๊ยะง”

เมื่อคนมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนต่างก็
ต้องการความสุข ดังนั้น ความสุขของแต่ละคนก็
อาจไม่เหมือนกัน ต่างกันไปตามสภาพของ
แต่ละบุคคลที่แตกต่างกันด้วย

กิจกรรมที่ 3

ครูและผู้เรียนนั่งรวม ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ครุเจอกใบงานที่ 3 ที่เป็นกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ชัญญาดี” ครุดำเนินกิจกรรมเช่นเดียวกับการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 2

ใบงานที่ 3 กรณีตัวอย่างเรื่อง “ชัญญาดี”

ชัญญาดี

ชัญญาดีได้รับการบรรจุเป็นครูในโรงเรียนมัธยมที่ต่างจังหวัด พอเป็นครูได้ 1 ปี ก็มีอันเป็นต้องข้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนที่ชัญญาดีข้ายเข้ามาทำการสอนเป็นโรงเรียนมัธยม เช่นเดียวกัน แต่มีการสอนการศึกษาผู้ไทย ระดับที่ 3 - 4 และ 5 ในตอนเย็นอีกด้วย มาเนื่องจากที่แล้วชัญญาดีได้รับการซักชวนจากอาจารย์ใหญ่ให้สอนการศึกษาผู้ไทยในตอนเย็น ชัญญาดีเห็นว่าตัวเองไม่มีภาระอะไรมากเลยคลงโถดยไม่ต้องคิดถึงเรื่องอื่น ข้างจะมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

แต่ชัญญาดีจะคิดพิดหรือเปล่าไม่ทราบ เริ่มต้นจากเดิยงกระแนะกระแหนจากครูเก่า บางคนว่ามาอยู่ยังไนทันไร์ก็ได้สอนภาคค่ำ ส่วนครูเก่าที่สอนภาคค่ำ ก็เลือกสอนเฉพาะชั่วโมงต้น ๆ โดยอ้างว่า เขาไม่มีภารกิจที่บ้าน ชัญญาดียังสาว ยังโสด ไม่มีภาระอะไรมีต้องสอนชั่วโมงท้าย ๆ ทำให้ชัญญาดีต้องกลับบ้านดึกทุกวัน ถึงบ้านก็เหนื่อย อาบน้ำแล้วหลับเป็นตายทุกวัน

การสอนของครูภาคค่ำ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยคำนึงถึงผู้เรียน เขายังรับสอนให้หมดไปชั่วโมงหนึ่งๆ เท่านั้น เทคนิคการสอนที่ได้รับการอบรมมาเขาไม่ชำนาญ ทำงานแบบขอไปที่ เช้าชาม เย็นชาน ชัญญาดีเห็นแล้วก็คิดว่า คงจะร่วมสังฆกรรมไม่ได้ จึงพยายามหุ่มเทกำลังกายกำลังใจและเวลา ทำทุกๆ วิธีทาง เพื่อหวังจะให้ครูเหล่านั้นได้อา耶ียงอย่างของตนบ้างแต่ก็ไม่ได้ผล ทุกอย่างเหมือนเดิม ชัญญาดีแทนหมดกำลังใจไม่มีความสุขเลย คิดจะข้ายหนีไปอยู่ที่อื่น มาบุกคิดว่าที่ไหน ๆ คงเหมือนกัน คนเราจะให้เหมือนกันหมดทุกคนไปไม่ได้

ประเด็น ถ้าท่านเป็นชัญญาดี ทำอย่างไรจึงจะอยู่ในสังคมนี้ ได้อย่างมีความสุข

แนวทางการทำกิจกรรม

1. เลขานุการกลุ่มบันทึกความเห็นของกลุ่มที่ร่วมกันอภิปรายความเห็นอาจมีหลายคำตอบก็ได้
 2. เมริยบเที่ยบความเห็น หรือคำตอบของกลุ่มผู้เรียนกับตัวอย่างข้อสรุปที่นำเสนอว่าใกล้เคียงกัน หรือไม่เปียงได้
 3. เลือกข้อคิดหรือคำตอบที่กลุ่มคิดว่าดีที่สุด ไว้ 1 คำตอบ
 4. คำตอบที่กลุ่มคิดว่าดีที่สุดที่เลือกบันทึกไว้คือ
-
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างข้อสรุปของกรณีตัวอย่าง
เรื่อง “ชัยณุวดี” จากความเห็นของ
ผู้เรียนหลายคนที่เคยเสนอไว้ดัง
ปรากฏดังในกรอบด้านขวามือ²
ตัวอย่างข้อสรุปนี้อาจจะจะใกล้เคียงกับ
ข้อสรุปของกลุ่มของท่านก็ได้

ตัวอย่าง

ข้อสรุปผลการอภิปรายจากกรณีตัวอย่างเรื่อง
“ชัยณุวดี”

การที่คนเราจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขนั้น
ต้องรักจำกัดความตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์
สิ่งแวดล้อมหรือปรับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมให้เข้า
กับตนเองหรือปรับทั้งสองทางให้เข้าหากันได้อย่าง
สมกлемกลืนกันจะเกิดความสุขได้

กิจกรรมที่ 4

ครูและผู้เรียนนั่งรวม ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ครูแจกใบงานที่ 4 ที่เป็นกรณีตัวอย่าง เรื่อง “วุ่น” ครูดำเนินกิจกรรมที่ 4 เช่นเดียวกับการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3

ใบงานที่ 4 กรณีตัวอย่างเรื่อง “วุ่น”

“วุ่น”

หมู่บ้านดอนทรายมูลที่เคยสงบเงียบมาก่อน กลับคึกคักด้วยผู้คนที่อพยพเข้าไปอยู่เพิ่มกันมากขึ้น ๆ ทุกวัน ทั้งนี้เป็นเพราะการค้นพบพลอยในหมู่บ้าน มีการต่อไฟฟ้าทำให้สว่างไสว ถนนลาดยางอย่างดี รถราวดึงดูดวิ่งไปมา ล้วนๆ ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนก็เกิดขึ้น เช่น เมื่อวานเจ้าจุก ลูกผู้ใหญ่จ้างถูกรถจากกรุงเทพฯ ทับตายขณะวิ่งไล่ยิงนก เมื่อเดือนก่อน น.ส.หริยญ์เงิน เทพีสงกรานต์ ปีนี้ ถูกไฟฟ้าดูดขณะวิ่งผ่านอยู่ ซ่องผู้หญิงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อต้อนรับผู้คนที่มาทำธุรกิจ ที่ร้ายก็คือเป็นที่เที่ยวของผู้ชายในหมู่บ้านนี้ไปด้วย ทำให้ผ้ามีติดกันแทบไม่รватьแต่ละวัน

ครูสิงห์แก่นั่งคุ้นหูกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ได้แต่นั่งปลงอนิจจัง “เออ ไอ้พากนี้เคยสอนจำจี้จ้าไซมา ตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น เดียวันนี้ฉันขัดหูขัดตา กันไปหมด จะสอนมันอย่างเดิมคงจะไปไม่รอดแล้ว เราจะทำอย่างไรดี”

ประเด็น

1. ทำไมจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นในหมู่บ้านดอนทรายมูล
2. ถ้าท่านเป็นคนในหมู่บ้านทรายมูล ท่านจะแก้ปัญหาอย่างไร
3. ท่านคิดว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสมสมกับสภาพของชุมชน เช่นนี้ ควรเป็นอย่างไร

แนวทางการทำกิจกรรม

1. บันทึกความเห็นของกลุ่มที่ร่วมกันอภิปรายถกเถียง ความเห็นอาจมีหลายข้อ
 2. เมริยบเทียบความเห็น ที่กลุ่มผู้เรียนเสนอ กับตัวอย่างข้อคิดเห็นที่เสนอไว้ว่าใกล้เคียงกันหรือไม่ เพียงใด
 3. เลือกคำตอบหรือข้อคิดเห็นที่กลุ่มผู้เรียนเลือกไว้ ว่าเดี๋ยี้สุดบันทึกไว้ 1 คำตอบ
 4. คำตอบที่เลือกไว้คือ
-
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง

ข้อสรุปผลการอภิปรายจากกรณีตัวอย่างเรื่อง
“วุ่น”

ตัวอย่างข้อสรุปของกรณีตัวอย่าง
เรื่อง “วุ่น” จากความเห็นของ
ผู้เรียนหลายคนที่เคยเสนอไว้ดังที่
ปรากฏในกรอบด้านขวา มีอ
ตัวอย่างข้อสรุปนี้อาจจะใกล้เคียง
กับข้อสรุปของกลุ่มของท่านก็ได้

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความ
เจริญทางวัฒนธรรมเทคโนโลยีวิ่งเข้าสู่ชุมชนอย่าง
รวดเร็วและรุนแรงตลอดเวลา จนคนในชุมชนต้องรับ
ไม่ทัน ปรับตัวไม่ได้จึงเกิดปัญหาที่หลากหลายทั้งด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา
อาชีพ ความมั่นคง และความปลอดภัยของคนใน
ชุมชน การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจะใช้วิธี
สอนโดยการบอก การอธิบายของครูให้ผู้เรียนจำได้
เท่านั้นคงไม่เพียงพอแต่ต้องให้ผู้เรียนรู้จักคิดรู้จักการ
แก้ปัญหาที่ต้องได้ข้อมูลที่หลากหลายมาประกอบการ
คิดแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความเชื่อ ความจำเป็น
ของตนเอง และความต้องการของชุมชนด้วย

กิจกรรมที่ 5

ครูและผู้เรียนนั่งรวม ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ครูแจกใบงานที่ 5 ที่เป็นกรณีตัวอย่าง เรื่อง “สู้ไฟม” ครูเปิดเทปที่อัดเสียง กรณีตัวอย่างเรื่อง “สู้ไฟม” ให้ผู้เรียนฟังพร้อม ๆ กัน ถ้าไม่มีเทปครูต้องอ่านให้ฟังแบบกระวีทุย เพื่อสร้างบรรยากาศให้ดีนเด่นตามเนื้อหาในกรณีตัวอย่างเมื่อครูอ่านจบแล้วก็จะพูดคุยกับผู้เรียนในเชิงทบทวนซึ่งเนื้อหาและเหตุการณ์ในแนวเรื่องของกรณีตัวอย่างตรงกัน ไม่ตอกหล่นจากนั้นครูจึงเสนอประเด็นกำกับกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนนำไปอภิปรายถกเถลง เพื่อหาคำตอบในกลุ่มย่อย

ใบงานที่ 5 กรณีตัวอย่างเรื่อง “สู้ไฟม”

“สู้ไฟม”

ผู้คนใจสะอาดดีนี้นี่เมื่อเกิดเสียงอะอ้อ พอดีมีตาขึ้นมาเห็นทุกคนยืนกันเกือบหมดรถ “ทุกคนนั่งลงอยู่นี่ อย่าเคลื่อนไหวไม่งั้นยิงตายหมด” เสียงตัวคลั่นออกมาจากปากของเจ้าชายหน้าเหี้ยมคอด้านที่ยืนอยู่หน้ารถ กำลังใช้ปืนจ่ออยู่ที่คอของคนขับ

ผู้รู้ทันทีว่ารถหัวร์ที่ผู้โดยสารคนนี้ถูกเล่นงาน โดยเจ้าพวกร้ายร้ายแน่ หันไปดูด้านหลังเห็นไสวายร้ายอีกคนหนึ่งถือปืนจังก้าอยู่ ผู้ใช้มืออันสั่นเทาถ่วงลงไปในกระเพา Kageng คลำ .38 เห่าไฟของผู้ซึ่งชี้หัวอกมาจากร้านเมื่อปานี้เอง นึกในใจว่า “โไอเพิ่งชี้หัวมาyah ไม่ทันยิงเลย เพียงใส่ลูกเต็มเท่านั้นเองก็จะถูกคนอื่นเอาไปเสียแล้ว”

เดียงเจ้าตาพองหน้ารถตะโกนปุ่นออกคนขับรถ “หยุดรถเดี้ยวนี้ มึงอยากร้ายโทางหรือไง” ผู้นึกในใจว่า เดี้ยวพอรรถหยุดมันคงต้องให้เราลงจากรถแล้วกว่าดักกันเกลี้ยงตัว แต่ผู้ต้องแบปลกไฟแทนที่รถจะหยุดมันกลับยิ่งเร็วขึ้นทุกที ทุกที ยิ่งไปกว่านั้นรถกลับส่ายไปมาเสียดวย ไสวากมหายใจเชือชาไปเชซามาแต่เจ้าตาพองยังไม่ลดละ แม้จะเซอ廓ไปมันก็กลับวิ่งไปยืนประชิดคนขับอีก พร้อมตะโกนอยู่ตลอดเวลา “หยุดไว้ หยุด ไอ้นี่ ถูกใจไปได้ละมึง จะเหยียบให้คาสันทีเดียว”

รถคงตะบึงไปต่อ คนขับน้ำเลือดเสียแล้ว ผู้ไม่แน่ใจว่าเขาคิดอย่างไร ขณะนั้นผู้คนจำนวนมากพยายามช่วยเหลือผู้ชายที่นั่งձัดไปทางม้านั่งด้านซ้าย เป็นตำราของเจ้าตัว กำลังจ้องเขมึงไปที่ไสวายร้ายและถัดไปอีกเป็นชายผู้คนสันเกรียนอีก 2 คน ใส่กางเกงสีขาว และสีขาว ผู้เข้าใจว่าคงจะเป็นตำรวจหรือทหารแน่ กำลังเอามือถ่วงกระเพา Kageng ออยู่ทั้งสองคน

บรรยายการต่อสู้นั้นช่างเครียดจริง ๆ ไหนจะกลัวถูกปล้น ถูกยิง ไหนจะกลัวรถคว่ำ ทุกคนเกรงไปหมด ทุกสิ่งทุกอย่างถึงจุดวิกฤตแล้ว

ประเด็น

- ถ้าคุณอยู่ในเหตุการณ์อย่างผู้ชาย คุณจะตัดสินใจอย่างไร
- ก่อนที่คุณจะตัดสินใจ คุณคิดถึงอะไรบ้าง

ตัวอย่าง แบบฟอร์มในการเตรียมบันทึกข้อมูลจากการคิดการสรุปของผู้เรียน หลังจากอภิปรายถกเถลงกรณีตัวอย่างเรื่อง “สู่ใหม่” และครูนำมานับทีกลงตารางในกระดาษปั๊ฟข้างล่างนี้

**ตัวอย่าง แบบฟอร์มในการเตรียมบันทึกข้อมูลจากการคิดการสรุปของผู้เรียน หลังจากอภิปราย
อกแคลงกรณีตัวอย่างเรื่อง “สู่ใหม่” แล้วครูนำมาบันทึกผลงานในกระดาษปูร์ฟช่างล่างนี้**

1 ข้อมูลทางวิชาการ	2 ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	3 ข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างข้อสรุปของกรณีตัวอย่าง
เรื่อง “สู่ใหม่” จากความเห็นของ
ผู้เรียนหลายกลุ่มหลายคนที่เคย
เสนอไว้ ดังที่ปรากฏในกรอบ
ด้านขวามือ ตัวอย่างข้อสรุปนี้
อาจจะใกล้เคียงกับข้อสรุปของ
กลุ่มของท่านก็ได้

ตัวอย่าง
ข้อสรุปผลการอภิปรายจากการณีตัวอย่างเรื่อง
“สู่ใหม่”

ปัญหาในสังคมปัจจุบันซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การเรียนรู้โดยการฟัง การจำ จากการสอนการอธิบายของครูอย่างเดียวคงไม่พอที่จะแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน ทันต่อเหตุการณ์ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดเอง โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อม มาประกอบในการคิด การตัดสินใจอย่างพอดีเพียงก็จะทำให้การคิด การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหานั้นมีความมั่นใจและถูกต้องมากขึ้น

เมื่อผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรม ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ ครบทั้ง 5 กิจกรรมแล้ว ครูนำกระดายปูร์ฟ์ที่สรุปกรณ์ตัวอย่างทั้ง 5 แผ่นติดผนังไว้ เชิญทุกคนเข้าร่วมประชุมกลุ่มใหญ่แล้วให้ผู้เรียนบางคนอาสาสมัครสรุปความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ให้เพื่อนฟัง จากนั้นครูสรุปสุดท้าย ด้วยบทสรุป ตัวอย่างดังนี้

ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ เชื่อว่าคนทุกคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ความต้องการก็ไม่เหมือนกันแต่ทุกคนก็มีจุดมุ่งหมายปลายทางของตนที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งถ้าบรรลุถึงสิ่งนั้นได้เท่าก็จะมีความสุข ดังนั้น ความสุขเหล่านี้จึงเป็นเรื่องต่างจิตต่างใจที่กำหนดตามสภาพของตน อย่างไรก็ตามการจะมีความสุขอยู่ได้ในสังคม จำเป็นต้องปรับตัวเอง และสังคมให้สมก袼มก林 กันจนเกิดความพอดีแก่อกตภาพ และบางครั้งหากเป็นการตัดสินใจที่ได้กระทำดีที่สุดตามกำลังของตัวเองแล้ว ก็จะมีความพอใจกับการตัดสินใจนั้น อีกประการหนึ่งในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ การที่จะปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความพอดีนั้น จำเป็นต้องรู้จักการคิด การแก้ปัญหา การเรียนการสอนที่จะให้คนรู้จักแก้ปัญหาได้นั้น การสอนโดยการบอกอย่างเดียวคงไม่ได้ประโยชน์มากนัก การสอนให้รู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ซึ่งเป็นวิธีที่ควรนำมาใช้ กระบวนการคิด การแก้ปัญหามีหลากหลายวิธีแตกต่างกันไป แต่กระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่ต้องใช้ข้อมูลประกอบการคิด การวิเคราะห์อย่างน้อย 3 ประการ คือข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง และข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อนำผลการคิดนี้ไปปฏิบัติแล้วพอจะมีความสุข ก็จะเรียกการคิดเห็นนั้นว่า คิดเป็น

บทสรุป เรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่

เราได้เรียนรู้ถึงความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ โดยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง 5 กิจกรรม แล้วดังบทสรุปที่ได้ร่วมกันเสนอไว้แล้ว ความเชื่อพื้นฐานที่สรุปไว้นี้คือ ความเชื่อพื้นฐานที่เป็นความจริง ในชีวิตของคนที่ กศน. นำมาเป็นหลักให้คนทำงาน กศน. ตลอดจนผู้เรียน ได้ตระหนักระและเข้าใจแล้ว นำไปใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อการคิด การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับคนอื่น การบริหารจัดการในฐานะ เป็นนายเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ในฐานะผู้สอน ผู้เรียนในฐานะเป็นสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชน และสังคม เพื่อให้รู้จักตัวเอง รู้จักผู้อื่น รู้จักสภาพแวดล้อม การคิดการตัดสินใจต่าง ๆ ที่คำนึงถึง ข้อมูลที่เพียงพออย่างน้อยประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม ด้วยความใจกว้าง มีอิสระ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตนเอง จะได้มีสติ รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน ไม่ผิดพลาดจนเกินไป เราถือว่าความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ ดังกล่าวานี้ คือ พื้นฐานเบื้องต้นของการนำไปสู่การคิดเป็น หรือเรียกตามภาษาไทยว่า ปฐมนิเทศของกระบวนการคิดเป็น

เรื่องที่ 2 คิดเป็นและกระบวนการคิดเป็น

ในเรื่องที่ 1 เราได้เรียนรู้เรื่องของความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่มาแล้วว่า เป็นพื้นฐานหรือปัจจัยของคิดเป็น เป็นความจริงหรือสังธรรมในชีวิตที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความสุขได้ ดังนั้น คิดเป็นจึงควรจะเป็นเรื่องที่อยู่ในแวดวงของความจริงที่อยู่ในวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์และสามารถนำมาปรับใช้ในการเรียนรู้และการมีชีวิตอยู่ร่วมกับ เพื่อนมนุษย์อย่างเป็นสุขได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องคิดเป็นอย่างกว้างขวางเพิ่มขึ้น ขอให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมที่กำหนดให้ต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1

ให้ผู้เรียนไปหาความหมายของคำว่า “คิดเป็น” ในแต่ละภาษาต่าง ๆ ทั้งโดยการอ่านหนังสือ สนทนาระรรม พังวิทยุ คุยกับเพื่อน ๆ ฯลฯ และบันทึกการคิดดังกล่าวลงในหน้าว่างของแบบเรียนนี้อย่างสั้น ๆ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะไม่ถูกต้อง

1. คิดเป็น คือ

.....

2. คิดเป็น คือ

.....

3. คิดเป็น คือ

.....

4. คิดเป็น คือ

.....

กิจกรรมที่ 2

ขอให้ผู้เรียนลองให้ความเห็นของผู้เรียนเองบ้างว่า คิดเป็นคืออะไร โดยไม่ต้องกังวลว่าจะไม่ถูกต้อง

คิดเป็น คือ

.....

.....

.....

.....

ขอให้ผู้เรียนนำบันทึกความเข้าใจที่ได้ศึกษาเรื่อง กิตติเป็น ในกิจกรรมที่ 1 และ 2 ไปปรึกษาครูว่าท่านมีความเข้าใจเรื่องกิตติเป็นมากน้อยเพียงใด ครูให้คะแนนผู้เรียนแต่ละคนด้วยเครื่องหมาย ✓

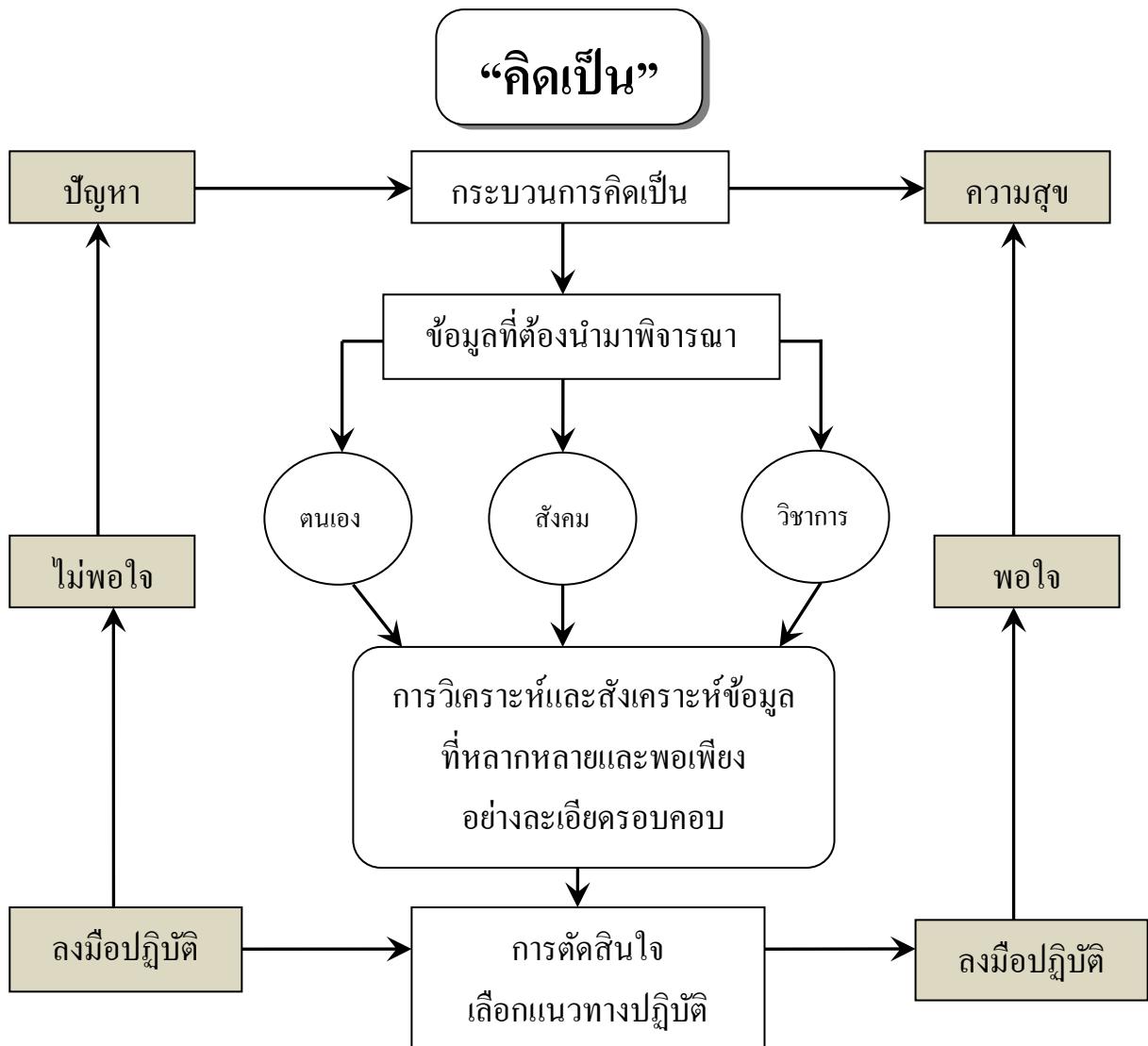
เข้าใจดีมาก

เข้าใจดีพอควร

ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องของกิตติเป็นและกระบวนการกิตติเป็นต่อไปนี้อย่างช้า ๆ ไม่ต้องรีบร้อนแล้วให้คะแนนความเข้าใจของตัวเองด้วยเครื่องหมาย ✓ ลงในกรอบการประเมินหลังจากการทำความเข้าใจเสร็จแล้ว

กิตติเป็นและกระบวนการกิตติเป็น

“กิตติเป็น” เป็นคำไทยสั้น ๆ ง่าย ๆ ที่ดร. โภวิท วรพิพัฒน์ ใช้เพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และซับซ้อนได้อย่างปกติสุุ “กิตติเป็น” มาจากความเชื่อพื้นฐานเบื้องต้นที่ว่าคนมีความแตกต่างกันเป็นธรรมชาติ แต่ทุกคนมีความต้องการสูงสุดเหมือนกันคือความสุขในชีวิต คนจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับตัวเองและสังคมสิ่งแวดล้อมให้เข้าหากันอย่างผสมกลมกลืนจนเกิดความพอดี นำไปสู่ความพอใจและมีความสุข อย่างไรก็ตาม สังคมสิ่งแวดล้อมไม่ได้หยุดนิ่ง แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหาเกิดความทุกข์ ความไม่สงบภายใน ไม่สงบต่อเนื่องและทันการ คนที่จะทำได้ เช่นนี้ต้องรู้จักกิตติ รู้จักใช้สติปัญญา รู้จักตัวเองและธรรมชาติสังคมสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี สามารถแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายและพอพึ่ง อย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อเลือกแนวทางการตัดสินใจที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา หรือ สภาพการณ์ที่เพชรบูรณ์อย่างรอบคอบ จนมีความพอใจแล้วก็พร้อมจะรับผิดชอบการตัดสินใจนั้นอย่างสมเหตุสมผล เกิดความพอดีความสมดุลในชีวิตอย่างสันติสุข เรียกได้ว่า “คนกิตติเป็น” กระบวนการ กิตติเป็น อาจสรุปได้ดังนี้

ท่านอาจารย์ ดร. โภวิท วรพิพัฒน์ เคยกล่าวไว้ว่า “คิดเป็น” เป็นคำเดพะที่หมายรวมทุกอย่างไว้ในตัวเดียว เป็นคำที่บูรณาการเอาการคิด การกระทำ การแก้ปัญหา ความหมาย ความพอดี ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี คุณธรรมจริยธรรม มารวมไว้ในคำว่า “คิดเป็น” หมวดเดียว นั่นคือ ต้องคิดเป็น คิดชอบ ทำเป็น ทำชอบ แก้ปัญหา ได้อย่างมีคุณธรรมและความรับผิดชอบ ไม่ใช่เพียงแค่คิดอย่างเดียว เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ต้องนำมาประกอบการคิด การวิเคราะห์อย่างพอเพียงอยู่แล้ว

กระบวนการเรียนรู้ตามทิศทางของ “คิดเป็น” นี้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาส จัดกระบวนการ จัดระบบข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งการกระตุ้นให้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ ได้ใช้ข้อมูลอย่างหลากหลาย ลึกซึ้งและพอเพียง นอกจากนั้น “คิดเป็น” ยังครอบคลุมไปถึงการหล่อหลอมจิตวิญญาณของคนทำงาน กศน. ที่ปลูกฝังกันมาจากการพื้นที่น้องนับสิบ ๆ ปี เป็นต้นว่า การเคารพ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ของคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำตัวเป็นสามัญเรียบง่าย ไม่มีมุ่ง ไม่มีเหลี่ยม ไม่

มีอัตตา ให้เกียรติผู้อื่นด้วยความจริงใจ มองในดีมีเสีย ในเสียดี ในความดี ในการมีขาว ไม่มีอะไรที่ขาว ไปทั้งหมด และไม่มีอะไรที่คำไปทั้งหมด ทั้งนี้ต้องมองในส่วนดีของผู้อื่น ไว้เสมอ

จากแผนภูมิดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า คิดเป็นหรือกระบวนการคิดเป็นนั้นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการคิด การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่การเรียนรู้จากหนังสือหรือลอกเลียนจากตำราหรือรับฟังการสอนการบอกเล่าของครูแต่เพียงอย่างเดียว
2. ข้อมูลที่นำมาประกอบการคิด การวิเคราะห์ต่าง ๆ ต้องหลากหลาย เพียงพอ ครอบคลุม อย่างน้อย 3 ด้าน กือ ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม
3. ผู้เรียนเป็นคนสำคัญในการเรียนรู้ ครูเป็นผู้จัดโอกาสและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
4. เรียนรู้จากการชีวิต จากรรรมชาติและภูมิปัญญา จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. กระบวนการเรียนรู้เป็นระบบเปิดกว้าง รับฟังความคิดของผู้อื่นและยอมรับความเป็นมนุษย์ ที่ศรัทธาในความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นเทคนิคกระบวนการที่นำมาใช้ในการเรียนรู้ จึงนักจะเป็นวิธีการสารสนเทศ การอภิปรายถกเถียง กลุ่มสัมพันธ์หรือกลุ่มสนทนา
6. กระบวนการคิดเป็นนั้น เมื่อมีการตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติแล้วจะเกิดความพอใจ มีความสุข แต่ถ้าลงมือปฏิบัติแล้วขึ้นไม่พอใจก็จะมีสติไม่ทุรนثرุราย ไม่เดือดเนื้อร้อนใจ แต่จะกลับย้อนไปหาสาเหตุแห่งความไม่สำเร็จ ไม่พึงพอใจกับการตัดสินใจดังกล่าว แล้วแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาแล้วทบทวนการตัดสินใจใหม่จนกว่าจะพอใจกับการแก้ปัญหานั้น

ท่านเข้าใจเรื่องของคิดเป็น และกระบวนการคิดเป็นหรือยัง ? อายุลีมใส่เครื่องหมาย ✓ เพื่อประเมิน ตนเองด้วย

เข้าใจดี

เข้าใจพอสมควร

เรื่องที่ 4 ฝึกทักษะการคิดเป็น

คิดเป็น เป็นเรื่องของการสร้างสมประสบการณ์ที่จะทำความเข้าใจกับความจริงของชีวิต คิดเป็นนอกจากจะเป็นการทำความเข้าใจกับหลักการและแนวคิดแล้ว กระบวนการเรียนรู้จะเน้นหนักไปที่การฝึกปฏิบัติจากการณ์ตัวอย่าง และจากการปฏิบัติจริงในวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งการได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ จากการสานเสวนาหรืออภิปรายโดยแหล่งกับเพื่อนในกลุ่มด้วย คนมีทักษะสูงก็จะสามารถมองเห็นทางเลือกและช่องทางในการแก้ปัญหาได้รวดเร็วและคล่องแคล่วมาก ขึ้น ขณะนี้ การฝึกปฏิบัติน้อยครั้ง และด้วยวิธีที่หลากหลายก็จะช่วยให้การแก้ปัญหาไม่ผิดพลาดมากนัก ในตอนสุดท้ายนี้เป็นการเสนอ กิจกรรมตัวอย่างให้ครุและผู้เรียนได้ร่วมกันปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนทักษะ “คิดเป็น” ให้เข้มแข็ง เนี่ยนคม ปั้นไว จนเกิดสภาพคล่องเป็นธรรมชาติ และใช้เวลาในการคิด การตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้นด้วย

กิจกรรมฝึกทักษะที่ 1 กรณีตัวอย่างเรื่อง “ชาวบ้านบางระจัน”

ในรายปี พ.ศ. 2310 พม่าข้าศึกได้ยกทัพมาโจมตีกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในสภาพอ่อนแอขาดความสามัคคี แม่เมืองที่มีชาวบ้านบางระจันกลุ่มนึงมีผู้นำสำคัญ เช่น บุนสวาร์ก พันเรือง นายทองแสง ใหญ่ นายแท่น นายดอก นายทองเหม็น และนายจันหนวดเขียว ผู้มีฝีมือทางการรบโดยมีพระอาจารย์ธรรมโหรติ พระสงฆ์ผู้แก่ล้ำทางค่าาความเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรม กำลังใจได้รวมกำลังกันเข้าโจมตีพม่าข้าศึก จนได้รับชัยชนะถึง 7 ครั้ง ทั้ง ๆ ที่มีกำลังน้อยกว่ามากต่อมาก จนพม่าไม่กล้าออกหากค่ายมาบด้วย แต่ใช้วิธีซึ่งปืนใหญ่มาทำลายค่ายของชาวบ้านบางระจันจนเสียหาย ผู้คนล้มตายไปมาก ชาวบ้านบางระจัน ส่งคนไปขอปืนใหญ่จากกรุงศรีอยุธยาที่ไม่ได้รับการอนุญาต เพราะกลัวพม่าจะแย่งชิงระหว่างทาง ชาวบ้านบางระจันจึงรวบรวมโลหะที่มีอยู่หล่อปืนใหญ่เอง แต่ความที่ขาดวิชาการความรู้ การหล่อปืนใหญ่จึงไม่ประสบความสำเร็จ ในที่สุดชาวบ้านบางระจันซึ่งทนด้วยการรบแบบใช้กำลังฝีมือก็ไม่สามารถเอาชนะพม่าข้าศึกได้ ต้องถูกโจมตีแตกพ่ายไป

ประเด็น

- ถ้าท่านเป็นคนไทยในสมัยนั้น ท่านคิดจะไปช่วยชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับข้าศึกหรือไม่ เพาะเหตุใด
- หากท่านจะใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ในการตัดสินใจครั้งนี้ ท่านจะใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างไรบ้าง
 - ข้อมูลตนเอง (ตัวท่านและชาวบ้านบางระจัน)
 - ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม
 - ข้อมูลทางวิชาการ

กิจกรรมฝึกทักษะที่ 2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง ข่าวที่น่าสนใจ

ให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสนทนากึ่งข่าวสารที่ได้รับการกล่าวขวัญและวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่อในปัจจุบัน แล้วเลือกข่าวที่น่าสนใจมา 1 ข่าว ที่บุคคลในข่าวได้ตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปตามที่ปรากฏในข่าวนั้น สมมติว่าผู้เรียนเป็นบุคคลในข่าวนั้น ผู้เรียนจะตัดสินใจ เมื่อตนบุคคลในข่าวหรือไม่ เพราะอะไร ให้แสดงวิธีการแยกแยะข้อมูลทั้ง 3 ด้านประกอบการคิดการตัดสินใจให้ชัดเจนด้วย

สาระของข่าว

.....
.....
.....
.....

การตัดสินใจของท่าน

.....
.....
.....
.....
.....

เพราะข้อมูลที่ศึกษา มีดังนี้

ข้อมูลทางวิชาการ

.....
.....
.....

ข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม.

.....
.....
.....

ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

.....
.....
.....

กิจกรรมฝึกทักษะที่ ๓ กรณีตัวอย่างเรื่อง “เหตุเกิดที่บ้านมากมุ่น”

ผู้สูบเครื่องมือเขียน ประจำอยู่ ร.พัน ๑๑ ขณะนี้ปฏิบัติการอยู่ที่รัฐประทศ คืนนี้ผูกันเพื่อนอยู่หมวดตลาดตระเวน เราจะต้องแบ่งกันออกตามตระเวนเป็นหมู่ ๆ ในขณะที่เรารออยู่ในบังเกอร์ บางคนก็นั่ง บางคนกีเอนนอน ... คุยกันอย่างกระซิบกระซาบ เสียงปีนดังอยู่เป็นจังหวะไม่โกลนก เราจะต้องออกตามตระเวนตรวจสอบว่า พากข้าศึกที่ชายแดนจะรุกล้ำเข้ามาหรือไม่ เราไม่เคยนึกอกครับว่า ทหารญวนกับเบมรเสรีที่กำลังค่อสู้กันนั้น จะรุกล้ำเข้ามาในเขตของเรามาแล้วเราเห็นเป็นเส้นดำ ๆ ยืดยาว... ข้างหน้าคือหมู่บ้านโนนหมากมุ่น

เราเดินอย่างแน่ใจว่าจะไม่มีอะไรเกิดขึ้น เพราะเราไม่ได้อยู่ที่เส้นกันเขตแดน ทันใดนั้นเองเสียงปีนดังขึ้น จากข้างซ้าย จากข้างขวา คุณเมื่อนจะมาทั้งสามด้าน อะไรกันนี่ เกิดอะไรขึ้นที่บ้านโนนหมากมุ่น เราจะทำอย่างไร ผู้คิดว่าเสียงปีนมาจากปืนหลากระบบทอกจำนวนมากกว่าปืนเราะลายเท่านัก ผู้กระโดยดุคลงในปลักความข้างทาง ลูกน้องของผู้ก่อการตาม ทุกคนคิดถึงตัวของก่อน หลบกระสุน เอาตัวรอด มือผู้กุมปืนไว้ ผู้จะทำอย่างไร สั่งสู้ อาจจะตายหมด อยู่รี ไม่ได้ ไม่ได้ เราอาจจะถอยไม่รอด มันมีดเจนไม่รู้ว่าเราตกอยู่ในสถานการณ์อย่างไร เพื่อผู้ผลิต ผู้เป็นหัวหน้าหมู่ต้องรับผิดชอบลูกน้องของผู้ด้วย เราทุกคนมีปืนคนละระบบ กะรัสสูนจำกัด จะสู้ หรือจะถอย ค่ายทหารอยู่ไม่ห่างโกลนกช่วยผู้ที่เดือดร้อน ผู้ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ลาดตระเวน ผู้ต้องรับผิดชอบชีวิตลูกน้องผู้ทุกคน ผู้จะทำอย่างไร โปรดช่วยผู้ตัดสินใจว่า ผู้จะสู้หรือสังถอย

ประเด็น

1. ถ้าท่านเป็น ส.ต.มั่น มือเขียน จะตัดสินใจอย่างไร เพราะอะไร
2. ในการที่ท่านจะตัดสินใจนี้ ท่านต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้าง

วิธีดำเนินการ

1. วิทยากรเล่าเหตุการณ์บ้านโนนหมากมุ่น
2. แบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็น ๕ - ๖ กลุ่ม เพื่อร่วมกันคิดและร่วมอภิปรายกันแลลงตามประเด็นในเหตุการณ์ที่เกิดที่บ้านโนนหมากมุ่น ประมาณ ๑๐ นาที
3. ให้ทุกกลุ่มได้นำเสนอผลการคิด วิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด
4. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่

กิจกรรมฝึกทักษะที่ 4 กรณีตัวอย่างเรื่อง “เรื่องของฉันเอง”

ให้ผู้เรียนทุกคนคิดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเคยเกิดขึ้นกับตนเองมา 1 เรื่อง และแสดงวิธีการแก้ปัญหานั้นอย่างคนคิดเป็น โดยการแสดงทางข้อมูลทั้ง 3 ด้าน อย่างพอเพียงมาประกอบการพิจารณาในการแก้ปัญหานั้นให้ชัดเจน และบันทึกกระบวนการตั้งกล่าวไว้ด้วย

1. ลักษณะของปัญหาที่น่าไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาแบบคนคิดเป็น คืออะไร
2. ข้อมูลทั้ง 3 ประการ ที่จะนำมาเป็นข้อมูลประกอบการคิดการตัดสินใจเป็นอย่างไร ให้เสนอรายละเอียดของข้อมูลตามสมควร
3. กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาทำอย่างไร มีทางเลือกกี่ทาง อะไรบ้าง
4. ท่านตัดสินใจเลือกทางเลือกข้อไหน เพราะเหตุใด
5. ท่านจะนำทางเลือกไปปฏิบัติอย่างไร
6. ท่านพอใจและมีความสุขกับการแก้ปัญหานั้นหรือไม่ อย่างไร

กิจกรรมท้ายเล่ม

1. ให้ครูและผู้เรียนพึงกลุ่มช่วยกันเขียนบันทึกหรือบันทึกลงแผ่นซึ่งรวมสรุปกระบวนการเรียนรู้วิชา “คิดเป็น” ของกลุ่มผู้เรียนกลุ่มนี้ และให้แสดงความคิดเห็นสั้น ๆ ต่อผลที่ได้จากการศึกษารายวิชานี้
2. ให้ผู้เรียนแต่ละคนอธิบายสั้น ๆ ถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากการเรียนรายวิชาคิดเป็น
3. ครูและผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนแต่ละคนในรายวิชาคิดเป็น เพื่อเป็นการประเมินผลการเรียนรายบุคคล

บทที่ 5

การวิจัยอย่างง่าย

สาระสำคัญ

1. การวิจัยเป็นการหาคำตอบที่อยากรู้ อย่างมีระบบ เพื่อให้ได้รับคำตอบที่เชื่อถือได้
2. การวิจัยทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และผู้วิจัยได้ฝึกการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ
3. การวิจัยทำได้โดยมีขั้นตอนการวิจัยอย่างง่าย ๆ 3 ขั้นตอน
4. การเขียนรายงานการวิจัยอย่างง่าย เป็นการเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจเหตุผลที่ทำวิจัย วิธีการ/ ขั้นตอนการทำวิจัยและผลการวิจัย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เมื่อจบบทนี้ ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการวิจัยได้
2. ระบุขั้นตอนของการทำวิจัยได้
3. อธิบายวิธีเขียนรายงานการวิจัยง่าย ๆ ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 วิจัยคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร

เรื่องที่ 2 ทำวิจัยอย่างไร

เรื่องที่ 3 เขียนรายงานการวิจัยอย่างไร

สื่อการเรียนรู้

1. บทเรียนวิจัยออนไลน์ (<http://www.elearning.nrct.net/>) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2. เข้าไปค้นข้อมูลโดยพิมพ์หัวเรื่องวิจัยที่ต้องการศึกษาใน <http://www.google.co.th>
3. วารสารเอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ

เรื่องที่ 1 วิจัยคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร

ความหมายของการวิจัย

ผู้เรียนระดับประถมศึกษา 2 คน ที่ต้องเรียนหัวข้อการวิจัยอย่างง่ายในเทอมนี้ กำลังพูดคุยอย่างวิตกกังวลที่ต้องเรียนวิจัย ดังนี้

สมชาย “ท่าจะแย่เทอมนี้ ต้องเรียนวิจัยด้วย มันคืออะไร ไม่รู้ แต่คงยากมาก ๆ แน่เลย”

สมหญิง “ใช่ ๆ พี่เราที่อุปมานาวิทยาลัย บอกว่าปวดหัวมากเลย ทำวิจัยนี่ต้องไปค้นหนังสือมากมาย ต้องรู้เรื่องสถิติ บอกว่ากว่าจะทำวิจัยเสร็จใช้เวลาเป็นปี ๆ เลยล่ะ”

สมชาย “แต่วิจัยของเราแค่ระดับประถม และหัวข้อคือวิจัยอย่างง่าย คงไม่ยากเหมือนวิจัยในมหาวิทยาลัยหรอก แต่ที่เราสองสัญคือ วิจัยคืออะไร แล้วทำไม่พากเราต้องเรียนวิจัยด้วย มีประโยชน์อะไร”

ผู้เรียนหลายคน คงมีปัญหาข้อสงสัยเหมือนสมชายและสมหญิง เราลองมาหาคำตอบกันเดียวว่า วิจัยคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร

วิจัยคืออะไร

การวิจัยเป็นการทำความเข้าใจในสิ่งที่สงสัยที่อยากรู้อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่คาดเดา หรือสรุปเอาเอง คำตอบนี้จึงจะเชื่อถือได้

ตัวอย่างเช่น สงสัยว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาใน ศธ. แห่งนี้ ใช้เวลาว่างทำอะไร จะไปสังเกตหรือสอบถามผู้เรียนเพียง 2 - 3 คน แล้วมาสรุปว่า เวลาว่างผู้เรียนใน ศธ. นี้ ชอบเล่นดนตรีกีคงไม่ได้ แต่ต้องไปสังเกตหรือทำแบบสอบถามไปให้ผู้เรียนที่มีจำนวนมากพอจะเป็นตัวแทนของ ผู้เรียนทั้งหมด ทดลองแล้วนำมาสรุปว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างทำอะไร เป็นต้น

อีกด้วย เช่น ถ้าผู้เรียนสงสัยว่า ผู้คนนั้น จะเข็นได้จริงของงานในวันนิดใดระหว่างวันทรายกับวันหนึ่ง ผู้เรียนสามารถพิสูจน์ข้อสงสัย โดยทดลองปลูกผักบุ้งในวันที่ 2 ชนิดนั้น โดยต้องควบคุมสภาพแวดล้อมทุกอย่างให้เหมือน ๆ กัน เช่น จำนวนเมล็ดพันธุ์ผักบุ้งที่ปลูก การรดน้ำ การใส่ปุ๋ย เมื่อครบเวลาที่จะนำผักบุ้งมาทำอาหาร ผู้เรียนก็จะสามารถสรุปได้ว่า ผักบุ้งสามารถเข็นได้ในวันนิดใหมากกว่ากัน

การทดลองเช่นนี้เรารู้กันว่า เป็นการวิจัย เรื่อง “การเปรียบเทียบความเจริญเติบโตของผักบุ้งที่ปลูกในวันทรายกับวันหนึ่ง” ซึ่งเป็นการศึกษาหาความจริงที่อยากรู้ โดยวิธีการทดลองปฏิบัติจริง และที่สำคัญที่ผู้เรียนต้องทำเพื่อให้การตอบคำถามนี้น่าเชื่อถือคือ การจดบันทึกทุกขั้นตอนของการปลูกผักบุ้งในวันที่ 2 ชนิด ตั้งแต่เริ่มต้นเตรียมดิน การปลูก การคุ้ครักษษาให้น้ำ ใส่ปุ๋ย และบันทึกผลเมื่อผักบุ้งเริ่มงอกงามเก็บมาทำอาหารได้ เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของผักบุ้งในวันที่ 2 ชนิด เกี่ยวกับจำนวนต้นที่ออก ความสูงของต้น ความสมบูรณ์แข็งแรง เป็นต้น

จากตัวอย่างทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว จะเห็นว่าที่เรียกว่าการวิจัยนั้นประกอบด้วยสิ่งสำคัญ คือ

1. คำถ้าม ปัญหา หรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น อยากรู้ว่าเพื่อน ๆ ใน ศธช. ใช้เวลาว่างทำอะไร หรือ สงสัยว่าพักบุ้งจะเข้า ได้ในคืนรายหรือคืนหนึ่ง
2. กระบวนการหาคำตอบที่เป็นระบบ ไม่ใช่การคาดเดา แต่ต้องไปสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ หรือทดลองปฏิบัติจริง โดยไปศึกษาวิธีปลูกผักบุ้ง การดูแลรักษา แล้วมาปลูกจริง สังเกต บันทึกผล ที่เกิดขึ้นทุกขั้นตอน
3. รายงานผลการดำเนินงาน หรือเรียกว่า รายงานการวิจัย เป็นการเขียนให้ผู้อื่นทราบ ว่าทำไม่ 甚么สนใจทำวิจัยเรื่องนี้ ๆ มีวิธีการและขั้นตอนการทำวิจัยอย่างไร และผลสรุปที่ได้จากการวิจัยเป็น อย่างไร

กิจกรรมที่ 1

ให้ผู้เรียนเขียนสรุปความหมายของการวิจัยตามความเข้าใจของตนเองและนำเสนอในการพบกลุ่ม

ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย สำหรับผู้ทำวิจัยเอง มีหลายประการดังนี้

1. ทำให้มีความสนใจ กระตือรือร้น สงสัย อยากเห็นในลิ่งรอบตัว
2. ฝึกการเป็นคนมีเหตุผล เมื่อมีปัญหา ข้อสงสัย ต้องหาคำตอบที่ถูกต้อง ไม่ใช่การคาดเดาหรือ สรุปเอง
3. ฝึกการศึกษาค้นคว้า จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ
4. ฝึกการเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต อุดหนุน
5. ฝึกการจดบันทึก เขียนเรียงเรียงอ่านเป็นระบบ
6. ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ประโยชน์ของการวิจัย สำหรับผู้อื่น/หน่วยงาน/สังคม

1. ความรู้ใหม่ ที่นำไปใช้ในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ
2. นวัตกรรมลิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ

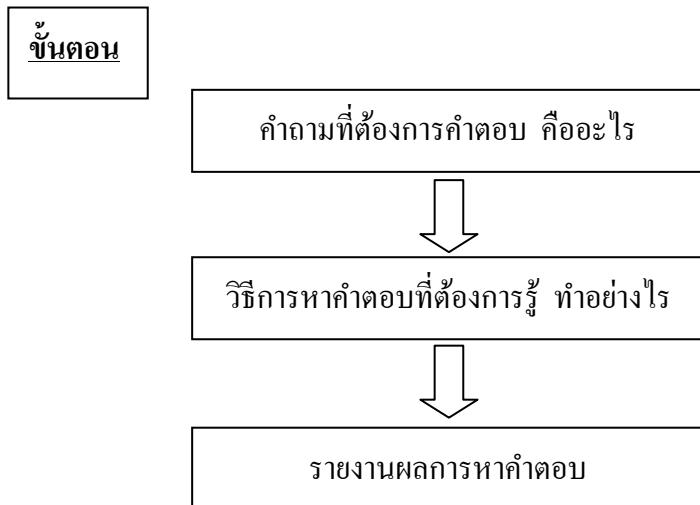
กิจกรรมที่ 2

ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า และยกตัวอย่างว่า มีนวัตกรรม หรือลิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ อะไรบ้าง ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

เรื่องที่ 2 ทำวิจัยอย่างไร

ขั้นตอนของการทำวิจัย

โดยทั่วไป การวิจัยอย่างง่าย มีขั้นตอนที่เกี่ยวนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ขั้นตอนแรก
ขั้นตอนที่สอง
ขั้นตอนที่สาม | คำถามที่ต้องการคำตอบคืออะไร เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะการวิจัยจะเริ่มต้นจาก
ปัญหาความสนใจ ความต้องการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้วิจัยเอง
วิธีการหาคำตอบที่ต้องการรู้ ทำอย่างไร ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องแสดงว่าจะมีแนวทางวิธีการ
หาคำตอบอย่างไรบ้าง โดยต้องเขียนรายละเอียดให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมของการ
ดำเนินการวิจัยทั้งหมด
รายงานผลการหาคำตอบ เป็นขั้นตอนสุดท้าย เมื่อได้รับคำตอบจากการวิจัยแล้ว นำมา
เขียนเป็นรายงานให้ผู้อื่นทราบว่า ทำไมจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนั้น ๆ มีวิธีการทำวิจัย
อย่างไร และผลที่ได้จากการทำวิจัยเป็นอย่างไร |
|---|--|

ในขั้นตอนของการทำวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าว มีรายละเอียดและวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คำถามที่ต้องการคำตอบ คืออะไร

เป็นขั้นตอนแรกของการวิจัย ที่ผู้วิจัยต้องตอบให้ได้ว่า อยากรู้อะไร มีปัญหาข้อสงสัยอะไร
 คำถามที่ต้องการคำตอบคืออะไร เรียกว่า เป็นคำถามการวิจัย
 ตัวอย่างคำถามการวิจัย เช่น อาหารประเภทใดที่วัยรุ่นชอบกิน วัยรุ่นใช้เวลาว่างทำอะไร ลักษณะ
 ครัวที่วัยรุ่นชอบเป็นอย่างไร ผักซีฟินได้ดีในดินชนิดใด ฯลฯ เป็นต้น

ที่มาของคำถามการวิจัย ได้มาจากปัญหา ข้อห้องใจ ความสนใจของผู้วิจัยเอง หรือได้มาจาก
 การพูดคุยกับผู้อื่นและเกิดประเด็นคำตาม หรือได้มาจากศึกษาค้นคว้าอ่านหนังสือ แล้วเกิดความสนใจที่
 จะหาคำตอบ เป็นต้น

กิจกรรมที่ 3

ให้ผู้เรียนเขียนคำาถามการวิจัยตามความสนใจของตนเอง คนละ 3 คำาถาม

2. วิธีการหาคำตอบที่ต้องการรู้ ทำอย่างไร

เมื่อผู้วิจัยมีคำาถามการวิจัยแล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยต้องเขียนแสดงให้เห็นว่าจะมีแนวทาง/วิธีการหาคำตอบ ในเรื่องที่สนใจหรือยกย่องอย่างไร โดยเขียนรายละเอียดให้ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

1. จะทำวิจัยเรื่องอะไร (ชื่อเรื่องที่วิจัย)
2. ทำไมจึงทำเรื่องนี้ (เหตุผลที่สนใจทำวิจัยเรื่องนี้คืออะไร)
3. อย่างไรบ้างจากการวิจัย (วัตถุประสงค์การวิจัย)
4. มีวิธีการขั้นตอนการวิจัยอย่างไร (อธิบายรายละเอียดของการดำเนินงานวิจัย ระยะเวลา แผนการดำเนินงาน)
5. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยคืออะไร

กิจกรรมที่ 4

1. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
2. ในกลุ่มให้แต่ละคนนำเสนอคำาถามการวิจัยตามที่ตนเองสนใจที่เคยเขียนไว้ในกิจกรรมที่ 3
3. กลุ่มพิจารณาเลือกคำาถามการวิจัยที่น่าสนใจที่สุดมา 1 คำาถาม
4. ระดมสมองในกลุ่มว่าจากคำาถามการวิจัยที่เลือกมา จะทำวิจัยเรื่องอะไร ทำไม จึงทำเรื่องนี้ อย่างไร คำาตอบอะไร จะเกิดประโยชน์อย่างไร และมีแนวทาง/วิธีการทำวิจัยอย่างไรบ้าง
5. ส่งตัวแทนไปนำเสนอรายละเอียดในข้อ 4 ในการพบกลุ่มใหญ่

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย เมื่อทำวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วเรียกว่าเป็นรายงานการวิจัย เก็บรวบรวมให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเหตุผลที่ทำวิจัย ลิ่งที่อยากรู้ในการทำวิจัย วิธีการ/ขั้นตอนของการทำวิจัย และผลการวิจัย

เรื่องที่ 3 เขียนรายงานการวิจัยอย่างไร

การเขียนรายงานการวิจัยอย่างง่าย ๆ

การเขียนรายงานการวิจัยอย่างง่าย ๆ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่องที่วิจัย
2. ชื่อผู้วิจัย
3. เหตุผลที่ทำวิจัย (ทำไมจึงทำวิจัยเรื่องนี้)
4. ออกแบบของโครงการวิจัย (วัตถุประสงค์การวิจัย)
5. วิธีการดำเนินการวิจัย (ขั้นตอน/วิธีการ/ระยะเวลาการวิจัย)
6. ผลการวิจัย (ข้อค้นพบจากการวิจัย)

กิจกรรมที่ 5

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มไปศึกษาค้นควารายงานการวิจัยในเอกสารหรือเว็บไซต์และเขียนสรุประยุกต์ การวิจัยที่สนใจ ให้ครอบคลุมทั้ง 6 หัวข้อ ข้างต้น เป็นรายงานกลุ่มส่งครุประจักษ์กลุ่ม

เฉลยกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1

คำตอบอาจมีหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือ ความหมายของการวิจัย ต้องการมีศึกษาค้นคว้า หากตอบอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่การคาดเดาหรือสรุปเอาเอง

กิจกรรมที่ 2

คำตอบเป็นไปตามสิ่งที่ผู้เรียนได้ไปศึกษาค้นคว้า และยกตัวอย่างเกี่ยวกับนวัตกรรม ผลงาน สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

กิจกรรมที่ 3

คำตอบเป็นไปตามคำถาม การวิจัยของผู้เรียนแต่ละคน

กิจกรรมที่ 4

คำตอบในข้อ 4 ให้ครอบคลุมชื่อเรื่องที่วิจัย เหตุผลความเป็นมาที่ทำวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการ/ขั้นตอนการวิจัย ประโยชน์ได้รับจากการวิจัย

กิจกรรมที่ 5

คำตอบให้ครอบคลุมชื่อเรื่องที่วิจัย ชื่อผู้วิจัย เหตุผลที่ทำวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการ ดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย

บทที่ 6

ทักษะการเรียนรู้และศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

ในปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนกันมากขึ้น โดยเฉพาะการประกอบอาชีพต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญการ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพของตนเอง จะต้อง มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่จะจัดการอาชีพให้ได้ผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลายด้าน การเรียนรู้ปัจจัยด้านศักยภาพหลักของพื้นที่ เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่ต้องเรียนรู้

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

ศักยภาพหลักของพื้นที่ คือ ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะต้องนำมาพัฒนา เป็นข้อมูลหลักในการประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพเป็นข้อมูลสำคัญที่จะทำให้การประกอบอาชีพ หรือการพัฒนาอาชีพนั้น ๆ เพิ่มขีดความสามารถในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม เป็นทักษะการเรียนรู้ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่าง และมีความต้องการของท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ในพื้นที่หนึ่ง อาจไม่เป็นความสำเร็จในอีกพื้นที่หนึ่งได้ การศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพจึงต้องเน้นการศึกษาศักยภาพหลักของพื้นที่เป็นสำคัญ

ในสภาพปัจจุบันด้วยพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการสื่อสารเทคโนโลยี ของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ทั้งการเปลี่ยนในระดับชาติ และระดับโลก ทั้งระดับภูมิภาคอาเซียน และทุกภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกด้วย การจัดการศึกษาด้านอาชีพในปัจจุบันจึงต้อง เป็นการพัฒนาประชากรของประเทศไทยให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 2555 ภายใต้กรอบเวลา 2 ปี ที่จะพัฒนา 5 ศักยภาพ ของพื้นที่ ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ สามารถแบ่งขึ้นได้ใน 5 ภูมิภาคหลักของโลก “รู้เรา รู้เรา เท่าทัน เพื่อแบ่งขัน ได้ใน เวทีโลก” และกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดภารกิจที่จะพัฒนาระดับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนา ศักยภาพ และขีดความสามารถให้ประชาชน ได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงเป็นบุคคลที่มี ระเบียบวินัยเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกรักความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมภายใต้ หลักการพื้นฐาน ที่คำนึงถึงศักยภาพและบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยเน้นการประกอบอาชีพให้ สอดคล้องกับหลักการพื้นที่และการพัฒนา 5 ศักยภาพหลัก ของพื้นที่ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ คือ กลุ่มอาชีพ ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการ และบริการ ตาม ยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้น 5 ศักยภาพของพื้นที่

คือ ศักยภาพของธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

เรื่องที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพ

1. ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ (สิ่งแวดล้อม) ที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติและมนุษย์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน และกำลังแรงงานมนุษย์ เป็นต้น ดังนั้น การแยกแยะเพื่อนำเอาศักยภาพของ ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพต้องพิจารณาว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติที่จะต้องนำมาใช้ในการประกอบอาชีพในพื้นที่มีหรือไม่มีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มี ผู้ประกอบการต้องพิจารณาใหม่ว่าจะกอบอาชีพที่ตัดสินใจเลือกไว้หรือไม่ เช่น การผลิตน้ำแร่ธรรมชาติ แต่ในพื้นที่ไม่มีตาน้ำให้ผลิตและไม่สามารถบุด้าน้ำดื่มได้ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาว่ายังจะ ประกอบอาชีพนี้อีกหรือไม่ และถ้าต้องการประกอบอาชีพนี้จริง ๆ เนื่องจากตลาดมีความต้องการมา ก็ต้องพิจารณาว่าการลงทุนหากาดที่จะมาใช้ในการผลิตคุ้มหรือไม่

2. ศักยภาพของพื้นที่ตามหลักภูมิอากาศ หมายถึง ลักษณะของลมฟ้าอากาศที่มีอยู่ประจำท้องถิ่นใด ท้องถิ่นหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิประจำเดือนและปริมาณน้ำฝนในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ของปี เช่น ภาคเหนือของประเทศไทยมีอากาศหนาวเย็น หรือเป็นแบบสะวันนา (Aw) คือ อากาศร้อนชื้น ตลอดกับฤดูแล้งเกยตรกรรม กิจกรรมที่ทำรายได้ต่อประชากรในภาคเหนือ ได้แก่ การทำสวน ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ภาคใต้เป็นภาคที่มีฝนตกตลอดทั้งปี ทำให้เหมาะสมแก่การปลูกพืชเมืองร้อนที่ต้องการ ความชุ่มชื้นสูง เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ดังนั้น การประกอบอาชีพอะไรก็ตามจำเป็นพิจารณา สภาพภูมิอากาศด้วย

3. ศักยภาพของภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ หมายถึง ลักษณะของพื้นที่และทำเล ที่ตั้งในแต่ละจังหวัด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เป็นภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ที่ราบท狎 ลุ่ม สิ่งที่เราต้อง ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ เช่น ความกว้าง ความยาว ความลาดชัน และความสูงของพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งในการประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การจำหน่าย หรือการให้บริการก็ตาม จำเป็นต้องพิจารณาถึงทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม

4. ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ จากการที่ประเทศไทย มีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันออก ไปในแต่ละภาค จึงมีความ แตกต่างกันในการดำรงชีวิตของประชากรทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณีและการประกอบอาชีพ ระบบการ เกยตรกรรม สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม (agrarian society) กล่าวคือ ประชากรร้อยละ 80 ประกอบ อาชีพเกษตรกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่า คนไทยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตผูกพันกับระบบการเกษตรกรรม

และระบบการเกย์ตุรกรรมนี้เองได้เป็นที่มาของวัฒนธรรมไทยหลายประการ เช่น ประเพณีขอฝน ประเพณีลงแขกและการละเล่นเต้นกำราเคียว เป็นต้น

5. สักยภาพของทรัพยากรม努ญ์ในแต่ละพื้นที่ หมายถึง เป็นการนำสักยภาพของแต่ละบุคคล ในแต่ละพื้นที่มาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างให้แต่ละบุคคลเกิดทัศนคติที่ดี ต่อองค์การ ตลอดจนเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เพื่อร่วมงานและองค์การ เมื่อพิจารณาเชิง ทรัพยากรม努ญ์ในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะภูมิปัญญาไทย แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความรู้สมัยใหม่จะ หลังไหลเข้ามามาก แต่ภูมิปัญญาไทยก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรักษา นำเครื่องชนต์มาติดตั้งกับเรือ ใส่ใบพัดเป็นหางเดือ ทำให้เรือสามารถแล่นได้เร็วขึ้น เรียกว่า เรือหางยาว การรักษาทำการเกย์ตุรแบบผสมผสาน สามารถผลิกฟืนคืนธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์แทนสภาพเดิมที่ถูก ทำลายไป การรักษาอ่อนเมือง สะสมทุนให้สามารถกุยชื้น ปลดเปลือกหนังสิน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ชนชุมชนมีความมั่นคง เช่นเดิม สามารถช่วยคนเองได้หาก hairy หมู่บ้านทั่วประเทศ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ คิริวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราชจัดในรูปกองทุนหมุนเวียนของชุมชน

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์สักยภาพมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพให้เข้มแข็งมาก หากได้วิเคราะห์แยกแยะสักยภาพของคนเองอย่างรอบด้าน ปัจจัยภายในตัวคนผู้ประกอบการ ปัจจัยภายนอกของผู้ประกอบการ โอกาสและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจการค้า ยิ่งวิเคราะห์ได้มากและ ถูกต้องแม่นยำมาก จะทำให้ผู้ประกอบการรักษาตนเอง อาชีพของตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อนำมาลงทุน รักษา รับร้อยครั้ง ชนะทั้งร้อยครั้ง

เรื่องที่ 3 ตัวอย่างอาชีพที่สอดคล้องกับสักยภาพหลักของพื้นที่

1. กลุ่มอาชีพใหม่ด้านเกษตรกรรม

กลุ่มการผลิต เช่น การผลิตไม้ดอกเพื่อการค้า การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตไก่ อินทรีย์ กลุ่มแปรรูป เช่น การแปรรูปปานิลaccoon ผลิตภัณฑ์ การแปรรูปทำไส้กรอกจากปลาดุก กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเกย์ตุรแบบยั่งยืน การเกย์ตุรผสมผสานตามแนวทาง เกษตรทฤษฎีใหม่และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การฝึกอบรมเกษตรทางเลือก ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างอาชีพ การปลูกพืชผักโดยวิธีเกษตรกรรมชาติ

ปัจจุบันการเพาะปลูกของประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการที่สำคัญ ประการแรกคือ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ประการที่สองเกษตรกรประสบปัญหา แมลงศัตรูรบกวนและหนทางที่เกษตรกรเลือกใช้แก้ปัญหาส่วนใหญ่คือสารเคมีฆ่าแมลง ซึ่งเป็น อันตรายต่อเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค และเกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม ทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) คือ “แนวทาง การเกษตรกรรมชาติแบบยั่งยืน” ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะทำให้ดินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นดินที่ มีชีวิต มีศักยภาพในการผลิตและให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษต่าง ๆ ทางการเกษตร ดังนี้ ผู้เรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) หลักเกษตรกรรมชาติ การปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ ดินและอินทรีย์วัตถุในดิน ชมแปลงสาธิต - ทดลองเกษตรกรรมชาติ การป้องกันและ กำจัดศัตรูพืชโดยวิธีเกษตรกรรมชาติ การทำสมุนไพรเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มาตรฐานเกษตร กรรมชาติ ศฟก. ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพและน้ำสกัดชีวภาพ ฝึกปฏิบัติการเพาะกล้าและฝึก ปฏิบัติงานในแปลงเกษตร มาตรฐานเกษตรกรรมชาติ MOA มาตรฐานเกษตรกรรมชาติ ศฟก. การจัด คอกไม้ การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การวางแผนการปลูกพืชผักโดยวิธีเกษตรกรรมชาติในอนาคต การ ติดตามผลและให้คำแนะนำ

การวิเคราะห์ 5 ศักยภาพของพื้นที่ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านเกษตรกรรม

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเทศ
1	การวิเคราะห์ ทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่	- ดินมีความสมบูรณ์ - ไม่มีแมลงศัตรูรบกวน - มีแหล่งน้ำ และลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร
2	การวิเคราะห์ พื้นที่ตามลักษณะ ภูมิอากาศ	ฤดูกาล ภูมิอากาศเหมาะสมต่อการปลูกพืชผัก เช่น ไม่อยู่ในพื้นที่ น้ำท่วม มีอากาศเย็น ไม่ร้อนจัด

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเด็น
3	การวิเคราะห์ ภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นฐานการผลิตทางการเกษตร - มีแหล่งชลประทาน - ไม่มีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่มีผลความเสียหายรุนแรง - มีพื้นที่พอเพียงและเหมาะสม - มีการคุณภาพที่สอดคล้อง
4	การวิเคราะห์ ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีวิถีชีวิตเกษตรกรรม - ประชาชนสนใจในวิถีธรรมชาติ
5	การวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์ ในแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีภูมิปัญญา/ผู้รู้ เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติ - มีกระแสการสนับสนุนเกษตรธรรมชาติจากสังคมสูง

2. กลุ่มอาชีพใหม่ด้านอุตสาหกรรม

ภาคการผลิต ได้แก่

กลุ่มไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ช่างไฟฟ้าอุตสาหกรรม ช่างเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้าและแก๊ส ช่างเชื่อมเหล็กดัด ประตู หน้าต่าง ช่างเดินสายไฟฟ้าภายในอาคาร ช่างเดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า

กลุ่มเสื้อผ้า สิ่งทอ เช่น การทำซิลค์สกอร์น การทำผ้ามัดย้อมและมัดแพนท์ การทำผ้าด้วยกีกระตุก การทำผ้าบาติก

กลุ่มเครื่องยนต์ เช่น การซ่อมรถจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ ช่างเครื่องยนต์ชุมชน ช่างเคาะตัวถังรถยนต์

กลุ่มศิลปะประดิษฐ์และอัญมณี เช่น การแกะสลักวัสดุอ่อนเบื้องต้น การขึ้นรูปกระถางต้นไม้ด้วยแป้งหมุน การทำของชำร่วยด้วยเซรามิก การออกแบบเครื่องโลหะและรูปปั้นหินอัญมณี

ตัวอย่างอาชีพ การเป็นตัวแทนจำหน่ายที่พักและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียนโดยใช้คอมพิวเตอร์อินเตอร์เน็ต

สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของประชาคมโลกที่มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และกลุ่มประเทศอาเซียน ได้มีนโยบายให้เกิดประชาคมอาเซียนขึ้น ซึ่งหมายถึงคนในภูมิภาค ดังกล่าวจะติดต่อไปมาหากันมากขึ้น และในการนี้การเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็จะมีมากขึ้นจากการสนใจครรภ์ให้เห็นเกี่ยวกับประเทศวัฒนธรรมของชาติเพื่อนบ้าน การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ

ที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ คือการสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาล เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าอื่นๆ การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร คุณภาพ และขนส่ง มีการขยายตัวตามไปด้วยและการท่องเที่ยวชั้นนำใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น และชั้นเมืองท่าในการระดับนี้ให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนั้น การรวมรวมนำเสนอข้อมูลการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยการเป็นตัวกลางระหว่างสถานประกอบการ/ผู้ประกอบการกับผู้ใช้บริการ จึงเป็นอาชีพที่น่าสนใจและมีโอกาสก้าวหน้าสูง ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับธุรกิจที่พัฒนาและการให้บริการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน การใช้คอมพิวเตอร์อินเตอร์เน็ตสำหรับการเป็นตัวแทนจำหน่ายระหว่างเจ้าของ/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับผู้ใช้บริการผ่านทางอินเตอร์เน็ต การเจรจาต่อรองในฐานะตัวแทนจำหน่าย การประเมินผลและพัฒนาธุรกิจของตน

การวิเคราะห์ 5 ศักยภาพของพื้นที่ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านอุตสาหกรรม

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเด็น
1	การวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่	ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว
2	การวิเคราะห์พื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ	แหล่งท่องเที่ยวมีบรรยากาศที่เหมาะสม
3	การวิเคราะห์ภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่	มีทำเลที่ตั้งในชุมชน สังคม ที่มีการคุณภาพสูง
4	การวิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตร่องแต่ละพื้นที่	- ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม การบริโภคของตลาดโลก มีแนวโน้มกระแสความนิยมสินค้าต่างๆ หลากหลายขึ้น - มีศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตรูปแบบดั้งเดิม และเป็นเอกลักษณ์
5	การวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่	แรงงานมีทักษะฝีมือและระบบประกันสังคม และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3. กลุ่มอาชีพใหม่ด้านพาณิชยกรรม

การค้าและเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อชุมชน การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์

การขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต (e-Commerce) การสร้างร้านค้าทางอินเทอร์เน็ต

กลุ่มผู้ประกอบการ เช่น การประกอบธุรกิจชุมชน ร้านค้าปลีกกลุ่มแม่บ้าน

และวิสาหกิจชุมชน

ตัวอย่างอาชีพ โอมสเตย์

อาชีพ โอมสเตย์ เป็นการประกอบอาชีพโดยนำด้านทุนทางสังคม คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาบริหารจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าสูงๆ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับการทำท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในรูปแบบ โอมสเตย์ ในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ โอมสเตย์ ขึ้นหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต โดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เน้นการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ควบคู่กับสร้างองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ โอมสเตย์ ภายใต้ยุทธศาสตร์การใช้ด้านทุนทางธรรมชาติ ทุนทรัพยากรบุคคล ทุนภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนงบประมาณของรัฐ และทุนทางความรู้มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการศึกษาอาชีพ โอมสเตย์ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนได้มีความรู้ และสามารถพัฒนาตนเอง และกลุ่มไปสู่การบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน เป็นไปตามหลักการของ โอมสเตย์ นำไปสู่การเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากฝึกประสบการณ์โดยการจัดทำโครงการประกอบอาชีพ โอมสเตย์ ดังนั้นผู้เรียนจึงมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับสถานการณ์การทำโครงการประกอบอาชีพ โอมสเตย์ การจัดกิจกรรม นำทีมงาน นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย ความรู้พื้นฐาน และมาตรฐานการจัดการ โอมสเตย์ การจัดกิจกรรม นำทีมงาน การต้อนรับนักท่องเที่ยว การบริการ มัคคุเทศก์ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโอมสเตย์ การประกอบอาหาร การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวและ การบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านพาณิชยกรรม

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเด็น
1	การวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดสนใจ ชวนให้ผู้คนมาเที่ยว และพักค้างคืน - มีโปรแกรมที่น่าสนใจในการศึกษาธรรมชาติ และพักผ่อนที่ดี - ไม่ถูกรบกวนจากแมลงและสัตว์อื่น ๆ
2	การวิเคราะห์พื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - ใกล้แหล่งน้ำ ทะเล มีทิวทัศน์ที่สวยงาม - ภูมิอากาศไม่แปรปรวนนอย ๆ
3	การวิเคราะห์ภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้ง ของแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีทำเลที่ตั้งพอดีไม่ไกลเกินไป - มีการคมนาคมสะดวกในการเดินทาง - ข้อมูลแต่ละพื้นที่ที่เราเลือกอยู่ใกล้จุดท่องเที่ยวหรือไม่ สะดวกในการเดินทางด้วยความปลอดภัยเพียงใด มีคุ้มแข็งที่สำคัญหรือไม่
4	การวิเคราะห์ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่	เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นธรรมชาติ อยู่ในพื้นที่มี การประชาสัมพันธ์ที่ดีจากการค้าขายท่องเที่ยว
5	การวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์ ในแต่ละพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้ประกอบการ และแรงงานที่มีความรู้ความสามารถ - มีความร่วมมือจากชุมชนในด้านการเป็นมิตรกับแบกที่มาใช้ บริการ

4. กลุ่มอาชีพใหม่ด้านความคิดสร้างสรรค์

คอมพิวเตอร์และธุรกิจ ได้แก่

Software

กลุ่มออกแบบ เช่น โปรแกรม AUTO CAD เพื่องานออกแบบก่อสร้าง ออกแบบชิ้นส่วน อุตสาหกรรม เปลี่ยนแบบเครื่องกลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Solid Work

กลุ่มงานในสำนักงาน เช่น Office and Multimedia การจัดทำระบบข้อมูลทางการเงิน และบัญชีด้วยโปรแกรม Excel และ โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการทำงานทางธุรกิจ

การใช้คอมพิวเตอร์ในสำนักงานด้วยโปรแกรม Microsoft Office

การพัฒนาโปรแกรมด้วย MS Access โดยใช้ระบบงานบุคคล

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับการประกอบธุรกิจบนอินเทอร์เน็ต

Hardware

ช่างคอมพิวเตอร์ เช่น ซ่อม ประกอบ ติดตั้งระบบบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์และเครื่องข่าย

ตัวอย่างอาชีพ ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เพื่อธุรกิจ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ ว่ามีการเติบโตอย่างรวดเร็วนั่นคือ ธุรกิจอุตสาหกรรมด้าน Animation การสร้างความบันเทิง และ งานสร้างสรรค์การออกแบบ โดยการใช้คอมพิวเตอร์ หลักสูตรทางด้าน Animation จึงจะตอบสนอง ความต้องการของกลุ่มธุรกิจ Animation หลักสูตร Animation เพื่อธุรกิจ เป็นหลักสูตรอาชีพที่สร้างสรรค์ สามารถนำไปประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เป็นอย่างดี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น ผู้เรียนควร มี ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของความคิด สร้างสรรค์ เทคนิคการคิดเชิงสร้างสรรค์ การจำจัดสิ่งกีดกั้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับ Animation เพื่อธุรกิจ การออกแบบ Animation เพื่อธุรกิจ Animation Workshop ประโยชน์และ โทษของการใช้คอมพิวเตอร์ จรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ กฏหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ Animation

การวิเคราะห์ 5 ศักยภาพของพื้นที่ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านความคิดสร้างสรรค์

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเด็น
1	การวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่	ข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติ ที่พอเพียง และสะดวก ในการเข้าถึง
2	การวิเคราะห์พื้นที่ตามลักษณะ ภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - อุณหภูมิ ความชื้น ความกดอากาศ ลม และปริมาณน้ำฝน รวมไปถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นในทางอุตุนิยมวิทยา - ที่ตั้งตามแนวละติจูด ความใกล้ไกลจากทะเล - มีข้อมูลของภูมิอากาศ
3	การวิเคราะห์ภูมิประเทศ และทำเล ที่ตั้งของแต่ละพื้นที่	มีข้อมูลภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้งต่าง ๆ
4	การวิเคราะห์ศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่	มีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ที่ผสมผสานของ หลายพื้นที่
5	การวิเคราะห์ทรัพยากรม努ย์ ในแต่ละพื้นที่	มีแรงงานที่มีทักษะฝีมือ ความรู้ ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. กลุ่มอาชีพใหม่ด้านบริหารจัดการและการบริการ

กลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ การอบรมมัคคุเทศก์ พนักงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม พนักงานผสมเครื่องดื่ม การทำอาหารว่างนานาชาติ การฝึกอบรมภาษา และธุรกิจโสมสเตย์

กลุ่มสุขภาพ ได้แก่ การนวดแผนไทย นวดลูกประคบ สปา การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ กลุ่มการซ่อมแซม และบำรุงรักษา การซ่อมเครื่องปรับอากาศรถยนต์ การซ่อมเครื่องยนต์ดีเซล การซ่อมเครื่องยนต์เบนซิน การซ่อมเครื่องยนต์เล็กเพื่อการเกษตร การซ่อมจักรยานพาหนะ

คุณภาพและการขนส่ง

วิชาชีพด้าน Logistics หรือการขนส่งสินค้าทางอากาศและทางเรือ

การก่อสร้าง

กลุ่มช่างต่าง ๆ เช่น การปูกระเบื้อง ช่างไม้ก่อสร้าง ช่างสีอาคาร

กลุ่มการผลิตวัสดุก่อสร้าง เช่น การทำบล็อกคอนกรีต การผลิตเซเมนต์

ตัวอย่างอาชีพ การพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมือง

ในปัจจุบันนี้ ผ้าพื้นเมืองของไทยในภาคต่าง ๆ กำลังได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนา รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันกันอย่างกว้างขวางมาก ดังนั้น จึงเกิดมีการผลิตผ้าพื้นเมืองในลักษณะอุตสาหกรรมโรงงาน โดยมีบริษัทจ้างช่างทอ ทำหน้าที่ทอผ้าด้วยมือตามลวดลายที่กำหนดให้ โรงงานหรือบริษัทจัดเส้นไหมหรือเส้นด้ายที่ข้อมสีเสร็จแล้วมาให้ทอ เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพ บางแห่งจะมีคนกลางรับซื้อผ้าจากช่างทออิสระซึ่งเป็นผู้บันดาย ข้อมสี และทอตามลวดลายที่ต้องการของที่บ้าน แต่คนกลางเป็นผู้กำหนดราคามาตามคุณภาพและความต้องการในบางจังหวัดมีกลุ่มแม่บ้านช่างทอผ้าที่รวมตัวกันทอผ้าเป็นอาชีพเสริม และนำออกขายในลักษณะสหกรณ์ เช่น กลุ่มทอผ้าของศิลปอาชีพ อย่างไรก็ตามในสภาพที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้เป็นการทอเพื่อขาย เป็นหลัก การทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังทอตลาดสัญลักษณ์ด้วยเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มนี้ เหล่านี้จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกุลของยุคทุกวันนี้ หากจะแบ่งผ้าพื้นเมืองของกลุ่มนี้เหล่านี้ ตามภาคต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ และมีการปรับปรุงพัฒนาสีสัน คุณภาพ และลวดลาย ให้เข้ากับรสนิยมของตลาด ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพกลุ่มอาชีพ/ธุรกิจของกลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมือง และวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มอาชีพ/ธุรกิจ

การวิเคราะห์ 5 ศักยภาพของพื้นที่ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านบริหารจัดการและการบริการ

ที่	ศักยภาพ	รายละเอียดที่ควรพิจารณาในประเด็น
1	การวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่	มีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาเป็นวัสดุคุณภาพ มีภูมิอากาศที่เหมาะสม
2	การวิเคราะห์พื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ	
3	การวิเคราะห์ภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้ง ของแต่ละพื้นที่	- เป็นศูนย์กลางหัตถกรรมอุตสาหกรรม - มีถนนที่เอื้อต่อการบริการด้านการค้า การลงทุน และ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน สามารถติดต่อค้าขาย กับประเทศเพื่อนบ้าน มีพื้นที่ขายแคนติคับประเทศเพื่อนบ้าน มีอาณาเขตติดต่อ กับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดน
4	การวิเคราะห์ศักยภาพ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่	มีแหล่งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทุนทางดั้งเดิมและวัฒนธรรม
5	การวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์ ในแต่ละพื้นที่	มีภูมิปัญญา และฝีมือแรงงาน

กิจกรรม

- ให้ผู้เรียนรวมกลุ่ม และอภิปรายว่าศักยภาพหลักของพื้นที่ในการพัฒนาอาชีพในพื้นที่ชุมชน ของตนเองควรจะเน้นศักยภาพใดเป็นพิเศษ เพราะเหตุใด
- ให้ผู้เรียนรวมกลุ่ม และอภิปรายว่าอาชีพความคิดสร้างสรรค์ในพื้นที่ของชุมชนของตนเอง ควรเน้นจะเน้นเรื่องใดเป็นพิเศษ เพราะเหตุใด

บรรณานุกรม

- กุลขณิย์ ราชนบุณขวัญ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องกระบวนการวิจัย. ในการประชุมสัมมนา
งานวิจัยโครงการวิจัยพัฒนาคุณภาพ กศน. ปีงบประมาณ 2552 (วันที่ 29 - 30 มิถุนายน 2552).
- คงมาพร คงสัน. 2540 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาลักษณะและการสอน,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขั้ฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2541. รายงานการวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการเขียนนำตนของผู้เรียนผู้ใหญ่ของ
กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ทางประเภท. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____ 2544. การศึกษาผู้ใหญ่ : ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ชัยยศ อิมสุวรรณ. “คิดเป็นคือคิดพอเพียง”. วารสาร กศน., มีนาคม 2550, หน้า 9 - 11.
- ชุมพล หนูสง และคณะ 2544. ปรัชญาคิดเป็น (หนังสือรวมรวมคำบรรยายและบทสัมภาษณ์ ดร. โกวิท
วรพิพัฒน์ ในโอกาสต่าง ๆ) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย
ทองอยู่ แก้วไทรache. “คิดเป็น : เพื่อเรียนรู้สู่อนาคต”. วารสาร กศน. มีนาคม 2550, หน้า 12 - 16.
- นัดดา อังสุโวทัย. 2550. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตรศึกษา, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์.
- บุญใจ ศรีสติวนารกุร. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : บริษัทบูรพา
ไอลินเตอร์มีเดีย จำกัด, 2547.
- บุญศรี อนันตเศรษฐี. 2544. การพัฒนาระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วย
ตนเองของผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาเคมี, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุษาน, โภนี. ใช้หัวคิด, 2541. (ชั้นปูน ผลอนันต์ ผู้แปล). กรุงเทพฯ : บวญช้า '95.
- ฝ่ายวิชาการบิสคิต. 2550. พัง คิด อ่าน เขียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บิสคิต.
- พนิต เรืองทอง. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง มโนทัศน์การวิจัยในชั้นเรียน. ในการประชุมสัมมนา
งานวิจัยโครงการวิจัยพัฒนาคุณภาพ กศน. ปีงบประมาณ 2552 (วันที่ 29 - 30 มิถุนายน 2552).
- พิสัน พองศรี. วิจัยชั้นเรียน หลักการและเทคนิคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ค่ายสุทธาการพิมพ์,
2551.
- ไมตรี บุญทศ. คู่มือการทำวิจัยในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สุวิทยาสาส์น, 2549.

- บุคคลไทย และปานจิตต์ โภคุณนารวรม. 2550. พุดอย่างฉลาด. กรุงเทพฯ : ชีเอ็คยูเคชั่น จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่งอรุณ ไสยาโสกณ. 2550. การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้โดยการเขียนนำและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษา,
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วนิยา เรช. 2551. อัจฉริยะ...เรียนสนุก. กรุงเทพฯ : อัจฉริยะสร้างได้ จำกัด.
- วิกร ตันตราทัต. 2536. หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. 2542. “ยกเครื่องเรื่องเรียนรู้ : การเรียนรู้คือส่วนหนึ่งของชีวิต ทุกคน해야ใจคือการเรียนรู้”
- งานปฏิรูป. 20 (พฤษจิกายน 2542) : 55 - 61.
- วิภาวดา วัฒนามกุล. 2544. การพัฒนาระบบการเรียนด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาชีพสาธารณสุข.
- วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรัณย์ ขาวไชยกุล. 2542. การใช้โปรแกรมการแนะนำวงกลมต่อการเพิ่มความพร้อมของการเรียนรู้โดยการเขียนนำและ
- ของนักศึกษารอพินิจชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชิติวิทยา
- การศึกษาและการแนะนำ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศันสนีย์ พัตรคุปต์. 2545. รายงานการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้รูปแบบใหม่ : ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายและการใช้
- ทรัพยากร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ศิริรัตน์ วีรชาตินานุกุล. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถิติและการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ,
- 2545
- สนอง โลหิตวิเศษ, 2544. ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.
- สมคิด อิสรະวัฒน์. 2538. รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. กรุงเทพฯ : คณะ
- สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- . 2541 . รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะการอบรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย. กรุงเทพฯ :
- คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมเจตน์ ไวยาการน์. หลักและการวิจัย. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2541. เทคนิคการสอนแนวใหม่สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาการ
- ศึกษานอกโรงเรียน.

- สุนทร โตบัว. 2546. การพัฒนาฐานแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา พยาบาล. วิทยานิพนธ์การศึกษาดูยีบัณฑิต สาขาวิชาระบบทั่วไปและพัฒนาหลักสูตร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรังค์ โค้วตระกูล. 2544. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2544. จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ชีรารามวิทยานนรา.
- _____. 2546. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรดูยีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. วิจัยแผ่นเดียว : เส้นทางสู่คุณภาพการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา, 2547.
- _____. ม.ป.ป. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักบริหารงานการศึกษากองโรงเรียน. 2549. แนวคิดสู่การปฏิบัติ : การเรียนรู้โดยการเข้ามามีส่วนร่วม สำนักงานศึกษาฯ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- อัญชลี ชาติกิตติสาร. 2542. การพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุ่นตา นพคุณ, 2528. แนวคิดทางการศึกษากองโรงเรียนและการพัฒนาชุมชน เรื่อง กิตเป็น. กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, 2552. คัมภีร์ กศน. เอกสารหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน.
- กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- “_____”, 2546. ได้รับ “_____” ให้รับ “_____” (หนังสือเกียรติบัตร ขององค์กร แห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ :
- โรงพิมพ์องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- Brockett, R. G. and R. Hiemstra. 1991 . **Self-direction in Learning : Perspectives in theory, research and practice.** London : Routledge.
- _____. 1993. **Self-Direction in Adult Learning.** (2 ed.). San Francisco : Champman and Hall, Inc.
- S.D. 1984. “**Self-Directed Learning : A Critical Paradigm**” **Adult Education Quarterly.** 35(2) : 59-71 .
- Caffarella, R.S. 1983. “**Fostering Self-Directed Learning in Post-secondary Education**” **An Omnibus Of Practice and Research.** (November 1983) : 7-26.

- Candy, P.C. 1991. **Self-Directed Learning**. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Good, C. V. 1973. **Dictionary of Education**. (3rd ed.). New York : McGraw-Hill Book.
- Griffin, C. 1983. **Curriculum Theory in Adult Lifelong Education**. London : Crom Helm.
- Guglielmino, L. M. 1997. **Development of the Self-directed Learning Readiness Scale**. Georgia : Unpublished Doctoral Dissertation, University of Georgia.
- Knowles, M.S. 1975. **"Self-Directed Learning : A Guide for Learner and Teacher**. New York : Association Press.
- Oddi, L.F. 1987. **"Perspectives on Self-Directed Learning"** *Adult Education Quarterly*. 38 (1987) : 97-107.
- Skager, R. 1977. **Curriculum Evaluation for Lifelong Education**. Toronto : Pergamon Press.
- _____. 1978. **Lifelong Education and Evaluation Practice**. Hamburg : Pergamon Press and the UNESCO Institution for Education.
- Tough, A. 1979. **The Adult's Learning projects**. Toronto, Ontario Institute for Studies in Education.

ຄະພູຈັດທາ

ທີ່ປຶກຂາ

1. นายประเสริฐ	บุญเรือง	ເລຫານີກາຮ ກສນ.
2. ดร.ชัยศ	อิมสุวรรณ	ຮອງເລຫານີກາຮ ກສນ.
3. นายวชิรินทร	จำปີ	ຮອງເລຫານີກາຮ ກສນ.
4. ดร.ทองอยู่	แก้วไทรະ	ທີ່ປຶກຂາດ້ານພັດທະນາຫລັກສູງ ກສນ.
5. นางรักษา	ตันทวาฒ	ຜູ້ອໍານວຍກາຮກຸ່ມພັດທະນາກາຮສຶກຍານອກໂຮງເຮັດ

ຜູ້ເຈີນແລະເຮັດເຮັດ

1. ບທທີ່ 1 ກາຮເຮັດໝັ້ນ	ດຣ.ວົງອຮຸນ	ໄສຍໂສກພ	ກລຸ່ມພັດທະນາກາຮສຶກຍານອກໂຮງເຮັດ
2. ບທທີ່ 2 ກາຮໃໝ່ແຫລ່ງເຮັດໝັ້ນ	ດຣ.ວົງອຮຸນ	ໄສຍໂສກພ	ກລຸ່ມພັດທະນາກາຮສຶກຍານອກໂຮງເຮັດ
3. ບທທີ່ 3 ກາຮຈັດການຄວາມຮູ້	ດຣ.ວົງອຮຸນ	ໄສຍໂສກພ	ກລຸ່ມພັດທະນາກາຮສຶກຍານອກໂຮງເຮັດ
4. ບທທີ່ 4 ຄິດເປັນ	ດຣ.ທອງອູ່	ແກ້ວໄທຮະ	ທີ່ປຶກຂາດ້ານພັດທະນາຫລັກສູງ ກສນ.
5. ບທທີ່ 5 ກາຮວິຈັບຍ່າງຈ່າຍ	นางທີ່ພຣະນ	ສາຍທ່ຽນ	ຫ້າຮາກການນຳມາຄຸ

ຜູ້ນຽມານີກາຮ ແລະພັດທະນາປັບປຸງ

1. ບທທີ່ 1 ກາຮເຮັດໝັ້ນ	ດຣ.ວົງອຮຸນ	ໄສຍໂສກພ	ກລຸ່ມພັດທະນາກາຮສຶກຍານອກໂຮງເຮັດ
2. ບທທີ່ 2 ກາຮໃໝ່ແຫລ່ງເຮັດໝັ້ນ	นายວັນຂໍ	ໃຈໝາຍສຸຂກົງ	ຮັກຢາກໃນຕໍາແໜ່ງຜູ້ອໍານວຍກາຮ
ສຳນັກງານ ກສນ. ຈັງຫວັດເພື່ອນວິ
3. ບທທີ່ 3 ກາຮຈັດການຄວາມຮູ້	นางສາວສຸພັນ	ໄທວາກາ	ສຳນັກງານ ກສນ.ຈັງຫວັດສມຸກຮະຄວາມ
ສຳນັກງານກາຮສຶກຍາແລະພັດທະນາຕ່ອນເນື່ອງສົມບັດ
4. ບທທີ່ 4 ຄິດເປັນ	ດຣ.ທອງອູ່	ແກ້ວໄທຮະ	ທີ່ປຶກຂາສຳນັກງານ ກສນ

5. บทที่ 5 การวิจัยอย่างง่าย

นางศิริพรรณ	สายหงษ์	ข้าราชการบำนาญ
นางพิชญาภา	ปิติรา	ข้าราชการบำนาญ

ผู้พัฒนาและปรับปรุงครั้งที่ 2

คณะกรรมการ

1. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
2. นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
3. นางสาววรรณพร ปั้กมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
4. นางสาวศริญญา ฤกุประดิษฐ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
5. นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

1. นางปิยะดี คะแนนสม	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
2. นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
3. นางสาวกรวรรณ กวีวงศ์พิพัฒน์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
4. นางสาวชาลีนี ธรรมธิยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน
5. นางสาวอริศรา บ้านชี	กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์ กลุ่มพัฒนาการศึกษาก่อโรงเรียน

คณะผู้พัฒนาและปรับปรุง ครั้งที่ 2

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ	บุญเรือง	เลขานุการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ	อิ่มสุวรรณ์	รองเลขานุการ กศน.
3. นายวัชรินทร์	จำปี	รองเลขานุการ กศน.
4. นางวันนี	จันทร์โอภาส	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5. นางชลีพร	พาตินันนาท	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
6. นางอัญชลี	ธรรมวิชกุล	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
7. นางศุทธินี	งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้พัฒนาและปรับปรุง ครั้งที่ 2

1. ดร.ทองอุ่น	แก้วไทรจะ	ที่ปรึกษา กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. ดร.รุ่งอรุณ	ไสายโสกณ	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาการเรียนการสอน
3. นายสมชาย	ธิตรัตนอัศว์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4. นางสาววรรณาพร	บีทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางสาวชาลินี	ธรรมธิยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะกรรมการบริหารสถาบันพระมหาชัต里的ปี พ.ศ. 2560

ที่ปรึกษา

1. นายสุรพงษ์	จำจด	เลขานุการ กศน.
2. นายประเสริฐ	หอนดี	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติหน้าที่รองเลขานุการ กศน.
3. นางคริมนุช	สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัชญาศัย

ผู้ปรับปรุงข้อมูล

นางสาวกรรณิกา	อินทราย	กศน.เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
---------------	---------	------------------------------

คณะกรรมการ

1. นายสุรพงษ์	มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
2. นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
3. นางสาวเบญจวรรณ	อมาไพรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
4. นางเยาวรัตน์	ปั่นมนึงวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
5. นางสาวสุลาง	เพ็ชรสว่าง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
6. นางสาวทิพวรรณ	วงศ์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
7. นางสาวนภาพร	อมรเดชาวดัน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย
8. นางสาวชนพุนท์	สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัชญาศัย